

KONGSBERG

Årsrapport 2009

Innhold

KONGSBERG ÅRSRAPPORT 2009

Innledning	3
Hovedtall for 2009	4
Konsernsjef Walter Qvam.....	5
Årsberetning	7
Årsregnskap og noter	17
Konsernet.....	19
Kongsberg Gruppen ASA.....	58
Revisjonsberetning	64
Virksomhetsstyring	65
Vedtekter.....	68
Norsk anbefaling – NUES.....	69
Finanskalender	75
Adresser	75

Kongsberg Gruppen har for 2009 valgt å distribuere en rapport som kun oppfyller de lovpålagte krav. De mer detaljerte beskrivelsene av virksomheten, samt bærekraftsrapporten blir i år å finne på våre hjemmesider:

www.kongsberg.com

NORMAND SKIPPER

Kongsberg Gruppen (KONGSBERG) er et internasjonalt, kunnskapsbasert konsern som leverer høyteknologiske systemer og løsninger til kunder innen olje- og gassindustrien, handelsflåten, forsvar og romfart. I 2009 hadde KONGSBERG driftsinntekter på 13,8 milliarder kroner og 5 423 medarbeidere i mer enn 25 land.

Hovedtall 2009

2009 var et begivenhetsrikt år med vekst og gode resultater for KONGSBERG.

DRIFT

Beløp i mill. kr	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Driftsinntekter	13 816	11 056	8 306	6 720	5 791	5 901	6 651	6 980	6 176	5 296
- Driftsinntekter utenfor Norge	% 80	77	71	72	67	69	76	72	74	74
- Driftsinntekter sivilt	% 52	62	62	57	59	54	54	58	63	64
Driftsresultat før amortisering (EBITA)	1 376	1 122	796	464	378	239	383	485	437	287
Driftsmargin før amortisering (EBITA)	% 10,0	10,1	9,6	6,9	6,5	4,1	5,8	6,9	7,1	5,4
Ordinært resultat før skatt (EBT)	1 169	861	685	390	314	180	190	291	191	188
Årsresultat	828	587	490	252	262	118	125	216	123	(56)
Ordrereserve	19 892	16 692	12 646	6 472	5 416	5 425	5 913	5 143	6 401	6 610
Antall ansatte	5 423	5 243	4 205	3 650	3 372	3 495	4 176	4 208	4 012	3 765

EIERNES VERDIER

Børsverdi	10 590	9 840	10 170	5 250	3 720	2 970	3 180	2 715	2 895	2 550
Resultat pr aksje etter skatt i kroner	6,83	4,86	4,04	2,08	1,80	0,92	1,06	1,80	1,05	(0,47)
P/E	12,92	16,87	20,96	21,08	17,24	27,62	25,06	12,55	23,09	-
Egenkapitalandel	% 30	15	30	23	23	26	30	31	27	26
Egenkapital	3 726	1 894	2 758	1 684	1 505	1 626	1 830	1 741	1 538	1 406
Utbytte	2,00	1,38	1,25	0,63	0,54	0,50	0,33	0,53	-	-

NØKKELTALL PER DRIFTSSEGMENT

Beløp i mill. kr	DRIFTSINNTEKTER			DRIFTSRESULTAT (EBITA)		
	2009	2008	2007	2009	2008	2007
Kongsberg Maritime	6 657	6 029	4 850	831	722	506
Kongsberg Defence Systems	2 734	2 054	2 087	144	115	44
Kongsberg Protech Systems	4 123	2 399	1 251	442	301	229
Øvrig/eliminering	302	574	118	(41)	(16)	17
Konsern	13 816	11 056	8 306	1 376	1 122	796

- Et nytt godt år med vekst og styrket soliditet

Kjære medaksjonær,

KONGSBERG går inn i 2010 sterkere enn vi gikk inn i 2009. Det er gledelig å kunne konstatere at våre tiltak på markeds-, produktutviklings- og kostnadssiden har virket etter hensikten og gitt denne gode utviklingen. KONGSBERG vokser fortsatt. Konsernets soliditet er styrket.

Vi har solide markedsposisjoner og en sterk kompetansebase. Vi har kort og godt styrket vår posisjon som et ledende industrielt teknologikonsern.

Ved utgangen av 2009 kunne konsernet vise til en vekst i driftsinntekter på 25 prosent og EBITA-margin på 10 prosent. Kontantstrømmen i 2009 var god, hele 2,7 milliarder kroner, noe som bidro sterkt til at vi gikk inn i 2010 med en netto kontantbeholdning på 634 millioner kroner. Den gode kontantstrømmen er en følge av gode resultater, men også av at det gjennom 2009 ble fokusert sterkt på kapitalbinding og kapitalbruk i KONGSBERG. Vår totale ordreserverve som skal leveres over de neste årene er nå på nesten 20 milliarder kroner. Dette i tillegg til at vår ettersalgsaktivitet fortsetter å øke, gir et godt grunnlag for årene fremover.

Ved årets slutt endte aksjekursen på 88,25 kroner, og aksjen ga en avkastning på noe over syv prosent. Denne utviklingen er på linje med Oslo Børs' industriindeks, men samtidig noe svakere enn den toneangivende OBX-indeksen. Styret har foreslått et utbytte på 2,00 kroner per aksje og dette er en økning på ca. 45 prosent fra året før.

For et år siden tydeliggjorde vi vårt forretningsfokus ved å organisere konsernet i fire forretningsområder. Dette har utløst energi og økt vår gjennombruddstyrke i de enkelte segmenter. I 2009 har vi sett at vår tilstedeværelse i relativt uavhengige markedssegmenter har gitt oss en stødighet når uværet setter inn. Dette vil vi også dra nytte av i tiden som kommer.

KONGSBERG er et konsern preget av entusiasme, kompetanse og høyt energinivå. Vi har alltid en sterk tro på at vi kommer til å lykkes og vi pleier å si at "det finnes ikke det problem vi ikke klarer å løse". Vi har satt oss høye mål for konsernets videre vekst. Dette er ikke selvsagt i den verdens- og markeds-situasjon vi befinner oss i. Vi mener likevel at med det solide utgangspunktet konsernet har i dag, er dette både mulig, riktig og nødvendig. Videre vekst er en forutsetning for å kunne møte de markeds-mulighetene vi allerede har, og for å kunne videreutvikle verdensledende kompetanse og produkter.

Jeg er godt fornøyd med konsernets prestasjoner i 2009. Vi har igjen klart å øke våre ordreserver, samtidig som vi vokser. Forholdet mellom ordreinngang og omsetning er på hele 1,27 for året under ett. Vi har gjort en solid jobb med kontantstrømmen i konsernet. Ved utgangen av 3. kvartal 2009 var KONGSBERG uten gjeld og ved utgangen av året hadde konsernet en solid netto kontantbeholdning. Dette gir oss krefter til å satse enda tyngre på forretnings- og teknologiutvikling i tiden som kommer.

Vi har i året som gikk etablert flere geografiske og kontraktsmessige brohoder og gjennom dette styrket vår posisjon i markedet. Dette gjelder geografiske nyetableringer i den maritime delen av virksomheten og flere store kontrakter med betydelig vekstpotensial i forsvars-virksomhetene.

KONGSBERG har i 2009 blitt et tettere integrert konsern. Ett av de konkurransefortrinn vi har er at våre forretningsområder har vide fullmakter og sterkt eierskap til sin del av virksomheten. Med den veksten vi har hatt og ser foran oss, er det imidlertid nødvendig med sterkere styring av noen konsernfelles nøkkelprosesser og temaområder. Dette gjelder for eksempel forretningsutvikling, risikostyring, Human Resources/lederutvikling, compliance og kommunikasjon.

På tross av at KONGSBERG opererer i mange markedssegmenter, er det en rød tråd i mye av kompetansen og teknologiarbeidet vi gjør. En viktig fellesnevner for våre produkter og tjenester er det å levere beslutningsstøtte i komplekse systemer. Vi kombinerer avansert sensorteologi med brukervennlig software, og gjør dermed operatøren i stand til å ta rette beslutninger. Dette er kompetanse og teknologi som står sentralt i KONGSBERGs leveranser, nesten uansett hvilket markedssegment vi betjener.

I 2009 fortsatte vi å investere betydelig i utvikling av nye produkter og teknologier. Vi brukte et beløp som tilsvarende omtrent 10 prosent av vår omsetning på dette, noe som er et anseelig beløp.

Dette har vært, og vil fortsette å være, et av våre viktigste konkurransefortrinn. Vi har vist at vi utvikler ledende produkter som får internasjonalt markedsgjennombrudd, og at vi gjør det raskere og mer effektivt enn mange av våre konkurrenter.

I 2009 har vi arbeidet mye med å oppdatere våre policies og rutiner innenfor de viktige områdene etikk, antikorrupsjon og samfunnsansvar. Vi har etablert et felles regelverk nedfelt i dokumentet "Code of Business Conduct and Compliance". I den forbindelse har vi gjennomført kurs for over 300 ledere og nøkkelpersoner, samt e-læringskurs for over 4800 medarbeidere over hele verden.

Ved inngangen til 2010 er vi godt posisjonert i de markedene vi prioriterer. Konsernet er i god fremdrift og forutsetningene er tilstede for å fortsette en god utvikling. De generelle økonomiske rammebetingelsene ser noe lysere ut i dag enn de gjorde for et år siden.

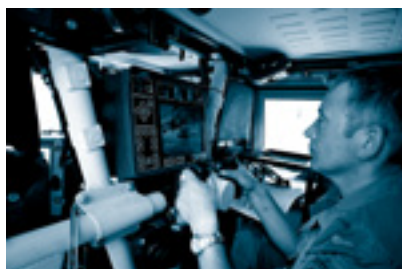
Bildet er likevel svært sammensatt, og utviklingen i våre markeder vil variere og krever fortsatt årvåkenhet på alle fronter. Dette er vi forberedt på. Vi skal fortsette å være fremoverlente og offensive. Vi skal fortsette å levere kvalitet og investere i nye produkter og områder. Vår kompetansebase og stå-på-kultur er våre store fortrinn i den konkurransen som nå skjerpes ytterligere.

Vi har lagt et godt 2009 bak oss. Det er på sin plass å rette en takk, først og fremst til våre kunder for tilliten, og våre mer enn 5400 ansatte for fantastisk innsats. Takk også til våre mange leverandører og samarbeidspartnere både på teknologi-, myndighets- og finansieringssiden. Vel blåst!

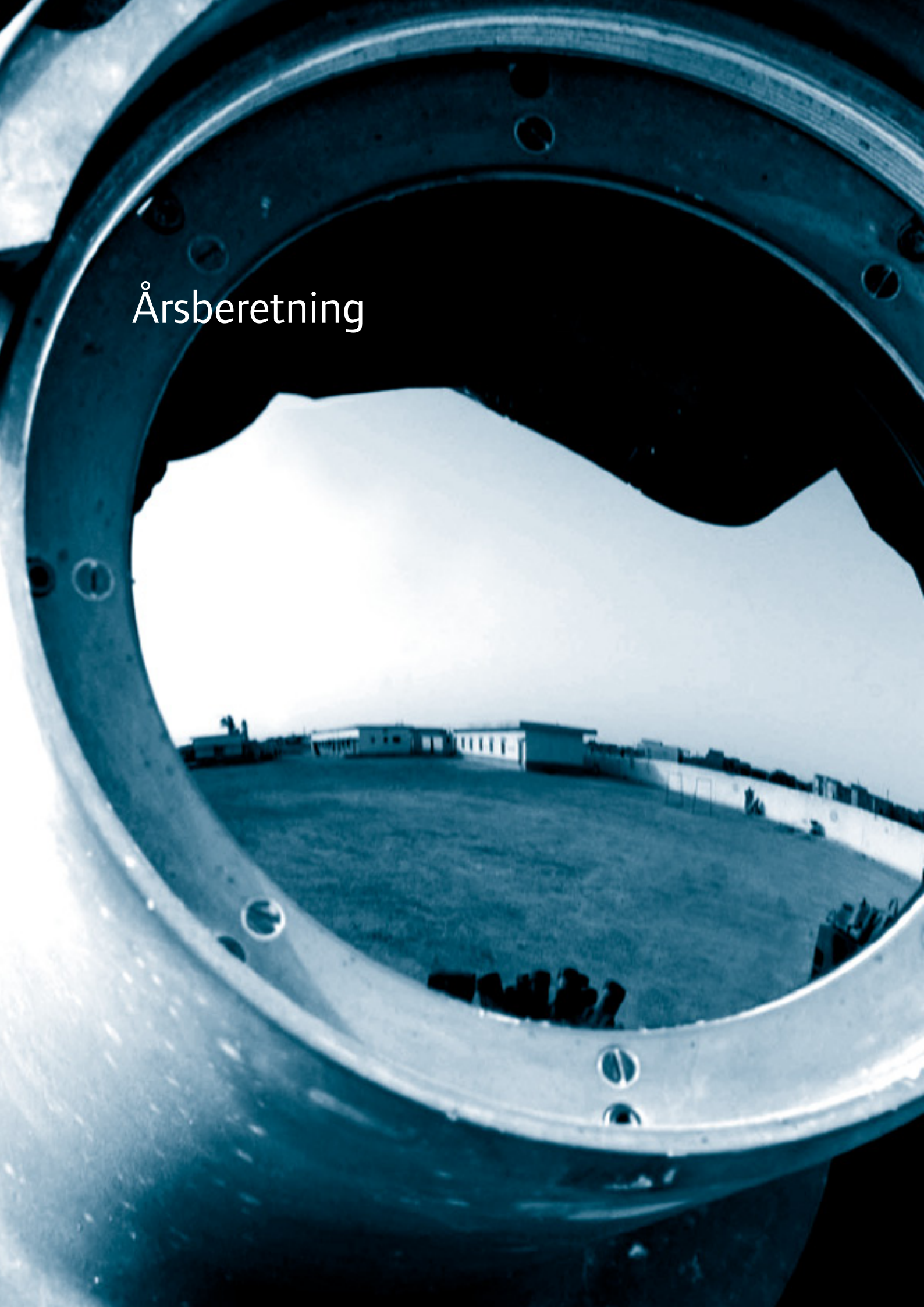
Vi går inn i 2010 med høyt hevet hode!

Walter Qvam, Konsernsjef

- En viktig fellesnevner for våre produkter og tjenester er det å levere beslutningsstøtte i komplekse systemer.

Årsberetning

Årsberetning

2009 ble et begivenhetsrikt år med vekst og gode resultater for KONGSBERG. Driftsinntektene økte med 25 prosent til 13 816 millioner kroner, ordreservene økte med 19 prosent til 19 892 millioner kroner, og driftsresultatet (EBITA) økte med 23 prosent til 1 376 millioner kroner. Dette gir en EBITA-margin på 10,0 prosent (10,1 prosent). Resultat per aksje ble kr 6,83 (kr 4,86). Styret er tilfreds med utviklingen og foreslår et utbytte per aksje på kr 2,00 (kr 1,375), i tråd med konsernets utbyttepolitikk.

HOVEDFORHOLD I 2009

Både Kongsberg Maritime, Kongsberg Defence Systems og Kongsberg Protech Systems kan vise til høyere driftsinntekter og driftsresultat i 2009 sammenliknet med 2008. Ordreinngangen har vært spesielt sterk innen de to forsvarsområdene, men også Kongsberg Maritimes ordreinngang vurderes som tilfredsstillende under de rådende markedsforhold.

Året 2009 var preget av usikkerhet i verdensøkonomien. Kongsberg Maritimes markeder ble særlig påvirket av dette. Verdens verftsindustri har opplevd sterkt svekket ordreinngang, kanselleringer og utsettelse av prosjekter. Kongsberg Maritime har tross situasjonen i markedet hatt et godt år. Forretningsrådets

diversifiserte produktportefølje, meget sterke ordreserver og sterke posisjon i handelsflåte- og offshoremarkedet har bidratt til dette. Kongsberg Maritime har derfor hatt meget høy aktivitet gjennom hele året. Det er installert utstyr på over 17 000 fartøy, et tall som har økt kraftig de siste årene. Dette har medført en betydelig økning i aktiviteten knyttet til ettersalg og kundestøtte, og denne utviklingen forventes å fortsette.

Kongsberg Defence Systems har hatt et begivenhetsrikt år. 2009 har vært preget av viktige kontraktinngåelser, blant annet en stor kontrakt på luftvern til Finland og utviklingskontrakt med Forsvarets Logistikkorganisasjon på det nye Joint Strike Missile (JSM). Flere store prosjekter er også i starten av leveransefasen, som sikrer et godt grunnlag for årene som kommer. Den nye komposittfabrikken på Kongsberg er nå i drift og de første delene til det amerikanske kampflyet F-35 Lightning II (Joint Strike Fighter) er kvalifisert og levert.

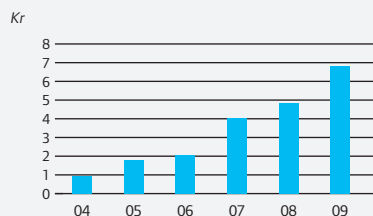
Kongsberg Protech Systems kan vise til sterk vekst i 2009. I løpet av året ble det levert flere Protector våpenstyringssystemer enn det tilsammen har blitt levert siden systemet ble introdusert på begynnelsen av 2000-tallet.

Fabrikken i Johnstown, Pennsylvania, produserer nå på høy kapasitet og etterspørselen er stor. Rammeavtalen CROWS II, som KONGSBERG vant med US Army i august 2007, var tilnærmet fulltegnet ved utgangen av 2009. I slutten av desember ble rammeavtalen derfor utvidet fra 6 500 til 10 349 systemer.

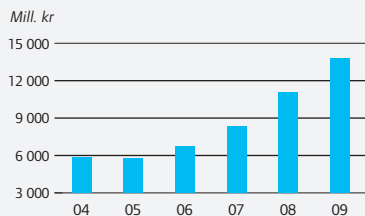
KONGSBERG-AKSJEN OG AKSJEIEIERFORHOLD

Kursen på KONGSBERG-aksjen økte fra kr 82,00 ved utgangen av 2008 til kr 88,25 ved utgangen av 2009. Dette gir en børsverdi ved utgangen av 2009 på 10 590 millioner kroner. Inkludert utbytte på kr 1,375 per aksje var avkastningen i 2009 på 9,3 prosent. Hovedindeksen (OSEBX) på Oslo Børs hadde i samme periode en avkastning på 55,3 prosent. I sum for årene 2008 og 2009 var avkastningen på KONGSBERG-aksjen 4 prosent mot minus 24 prosent for OSEBX. Per 31.12.09 hadde KONGSBERG 6 525 aksjeeiere, som er en økning på 477 fra året før. Av dette var det 508 utenlandske eiere som til sammen hadde 4,94 prosent av aksjene (5,79 prosent). Staten ved Nærings- og handelsdepartementet er største eier med 50,001 prosent av aksjene. De ti største eierne hadde ved årsskiftet til sammen 83,29 prosent (82,21) av aksjene.

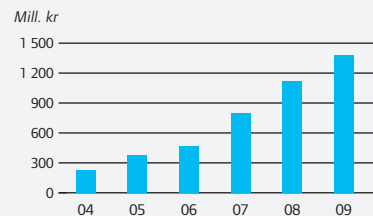
FORTJENESTE PER AKSJE

DRIFTSINNTEKTER

EBITA

KONGSBERG har betalt utbytte til aksjeeierne i alle år fra børsnoteringen i 1993, bortsett fra i årene 2000 og 2001. På generalforsamlingen 7. mai 2009 ble det besluttet 1,375 kroner i utbytte per aksje for 2008. Utbyttet for 2009 foreslås overfor generalforsamlingen 11. mai 2010 å bli 2,00 kroner per aksje.

I 2009 ble det omsatt ca. 12 millioner (ca. 12,2 millioner) KONGSBERG-aksjer fordelt på 9 220 (14 703) transaksjoner. Likviditeten i aksjen er fortsatt på et lavt nivå, og selskapet arbeider derfor aktivt med å øke interessen for aksjen gjennom aktiviteter mot investormarkedet. KONGSBERG er jevnlig representert med presentasjoner, møter og konferanser både i og utenfor Norge. Målet for 2010 er å øke frekvensen av disse aktivitetene. I tillegg avholdes det investorpresentasjoner ved hver kvartalsfremleggelse, samt en årlig kapitalmarkedsdag. De senere årene har også analytikerdekningen av selskapet blitt styrket. Ved årsskiftet var det åtte meglerhus som hadde aktiv dekning på aksjen. Som et tiltak for å øke likviditeten vedtok generalforsamlingen 7. mai 2009 å splitte aksjen i forholdet en til fire. Antall utestående aksjer er nå 120 millioner, hver pålydende 1,25 kroner.

Styret ser på medarbeideres aksjeeierskap som positivt. Per 31.12.09 eier over 1 500 ansatte totalt ca. 3 000 000 aksjer i Kongsberg Gruppen. Dette tilsvarer ca. 2,5 prosent av aksjene. Sommeren 2009 ble konsernets årlige aksjeprogram for ansatte gjennomført for tolvte gang. Det ble solgt 566 286 (534 448) aksjer til en kurs på kr 62,50 (20 prosent rabatt på markedskurs). 1 323 (1 441) medarbeidere benyttet seg av tilbudet.

MARKEDSFORHOLD OG RAMMEBETINGELSER

Kongsberg Maritime

KONGSBERG har opprettholdt sine sterke markedsposisjoner. Et sentralt element i virksomhetens strategi for

effektivitetsforbedringer er å utvikle leveransemodeller hvor deler av verdiskapningen etableres nær viktige kundesentra. I 2009 etablerte Kongsberg Maritime et kontor i Brasil som blir et stadig viktigere marked for KONGSBERG. Ved årsskiftet 2009/2010 arbeidet 761 medarbeidere i Asia. Dette gjør at konsernet er rustet til å møte den stadig økende konkurransen fra lokale konkurrenter.

Kontrahering av nye fartøy var svært lav i 2009. Til tross for dette har verftene fortsatt store ordrebooker som skal leveres i 2010 og fremover. Kongsberg Maritime har også en god ordrereserve og aktiviteten forventes derfor å ligge på et høyt nivå i 2010, dog noe lavere enn i 2009. Mot slutten av 2008 opplevde mange verft både forsinkelser og kanselleringer. For Kongsberg Maritime var antall kansellerte kontrakter forholdsvis lavt, totalt 355 mill. kroner.

Norsk maritim- og offshorenæring har en sterk posisjon og er viktig for eksportindustrien. Styret vil derfor understreke behovet for en næringspolitikk som fremmer vekst og utvikling i denne sektoren.

Kongsberg Defence Systems

Det norske forsvaret har i samarbeid med KONGSBERG, over tid, utviklet løsninger som har vist seg meget konkurransedyktige internasjonalt. Det er av stor betydning for konsernet at dette nasjonale samarbeidet fortsetter. Samarbeidet gir Det norske forsvaret mulighet til å utvikle og ta i bruk teknologi som er spesielt godt egnet for norske forhold, og som samtidig kan vinne frem i internasjonal konkurranse.

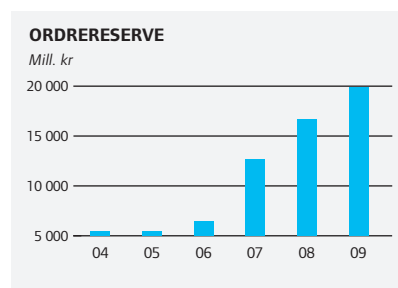
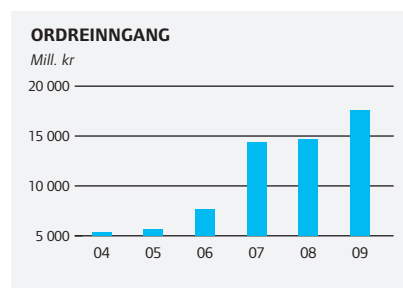
Luftvernkontrakten som ble vunnet i Finland har styrket forretningsområdets markedsposisjon. Det er flere nye kontraktsmuligheter innen dette området. Vekstmulighetene for missiler og flydeler regnes også som gode.

Det er en forutsetning for norsk forsvarsindustri at det legges vekt på å få gode gjenkjøpsavtaler i forbindelse med kjøp av forsvarsmateriell fra utlandet – en praksis som med noen få unntak gjelder i alle andre land. Når Det norske forsvaret velger utenlandske leverandører for å dekke nasjonale behov, reduseres midlene tilgjengelig for kjøp hos nasjonale leverandører. For å sikre forsvarsleveranser som er godt tilpasset norske forhold og en leve- og konkurransedyktig norsk forsvarsindustri, understrekes derfor viktigheten av norsk deltakelse gjennom gjenkjøpsavtaler. Både Regjeringen og Stortinget har understreket betydningen av at gjenkjøp er i tråd med internasjonal praksis. Gjenkjøpsavtaler til KONGSBERG betyr også økt aktivitet hos mange av forretningsområdets nær 1 500 norske underleverandører. Forutsigbarhet i eksportregelverket for forsvarsmateriell og praktiseringen av dette er også en viktig rammebetingelse for KONGSBERG.

Kongsberg Protech Systems

Med våpenstyringssystemet Protector har forretningsområdet de siste årene mangedoblet sin omsetning og bygget seg opp til å bli den internasjonalt ledende leverandøren av denne type systemer. Det er levert over 6 000 systemer til 17 land og det er flere land som er interessert i systemet. USA, både direkte med US Army og via kjøretøyleverandører, er den største kunden.

I august 2007 vant KONGSBERG en rammekontrakt med US Army, CROWS II, verdt 8 milliarder kroner. Denne rammen ble utvidet fra å gjelde 6 500 til 10 349 systemer i desember 2009. Av den opprinnelige rammen var da over 95 prosent konvertert til leveransekontrakter. Utvidelsen er en bekreftelse på systemets kvalitet og behovet for beskyttelse av egne soldater. Kunden er nå i startfasen med utlysning av en ny rammeavtale.

Tidsløpet for denne er foreløpig ikke kjent, men KONGSBERG har startet arbeidet med å posisjonere seg for konkurransen.

Kongsberg Protech Systems ventes å øke aktiviteten ytterligere fremover. Det er betydelige nye muligheter i markedet for våpenstyringssystemer, både hos eksisterende og nye kunder.

Øvrig virksomhet

Øvrig virksomhet består i hovedsak av Kongsberg Oil & Gas Technologies, ekstern omsetning for eiendomsvirksomheten samt eliminerings av internomsetning.

Kongsberg Oil & Gas Technologies er et satsingsområde for KONGSBERG. Området er under utvikling og er en samling av høyteknologiske nisjeprodukter rettet mot olje- og gassmarkedet. Dette markedet har i 2009 vært preget av en avventende holdning med utsettelse av nye prosjekter. Kongsberg Oil & Gas Technologies har i stor grad holdt sine posisjoner i markedet og forbedret sin posisjon for levering av programvare til sanntids boreoperasjoner. I 2009 har utviklingen av multifase simuleringverktøyet LedaFlow og videreutvikling av den dynamiske prosesssimulatoren, K-Spice hatt sterk fokus.

KOMMENTARER TIL RESULTATET 2009

Driftsinntekter

Konsernet økte driftsinntektene med 25 prosent i 2009 i forhold til i 2008 og oppnådde vekst i alle forretningsområder. KONGSBERG har de siste årene bygget opp en betydelig ordresreserve som nå leveres. Omsetningsveksten skyldes både økte markedsandeler og nylanseringer.

EBITA-utvikling

KONGSBERG opprettholder en tosifret EBITA-margin, 10,0 prosent i 2009

(10,1 prosent). Det har vært høyt fokus på effektivitet og gjennomføring i hele organisasjonen og dette gjenspeiles i resultatene. Kongsberg Maritime økte i 2009 sin EBITA-margin fra 12,0 til 12,5 prosent. I begge forsvarsområdene reduseres EBITA-marginen noe. For Kongsberg Protech Systems skyldes dette i hovedsak endret prosjektmiks fra året før. I Kongsberg Defence Systems var 2009 et år med oppstart av flere store prosjekter, samt den nye komposittfabrikken. Det ble i dette forretningsområdet i tillegg realisert tap i enkelte prosjekter, noe som påvirket resultatet negativt.

Resultat

Resultat før skatt ble 1 169 millioner kroner (861 millioner kroner). Resultat etter skatt ble 828 millioner kroner, som er en fremgang på 241 millioner kroner. Resultat per aksje ble kr 6,83 (kr 4,86).

FINANSIELL SITUASJON OG KAPITALSTRUKTUR

Kontantstrøm fra drift

Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA) ble 1 619 millioner kroner og netto omløpsmidler er redusert med 1 050 millioner kroner i løpet av året. Dette gir en netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter endte på 2 669 millioner kroner i 2009 (minus 26 millioner kroner). Det ble i 2008 implementert et kapitalfrigjøringsprosjekt, som har gitt resultater i løpet av 2009. Deler av KONGSBERGs virksomhet består av langsiktige leveransekontrakter, med milepælsbetalinger, noe som gjør at kontantstrøm fra drift vil kunne variere fra år til år.

Kontantstrøm fra investeringer

Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter ble minus 332 millioner kroner i 2009 (minus 1 484 millioner kroner). Av dette utgjør investeringer i bygg og anleggsmidler netto 451 millioner kroner. Kongsberg Gruppen solgte 37 609 060 aksjer i

Roxar for 5,20 kr per aksje, som ga en innbetaling på 195,6 millioner kroner.

Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter

Det er i løpet av 2009 nedbetalt lån på 1 393 millioner kroner, og utstedt et nytt obligasjonslån med fem års løpetid på 500 millioner kroner. Samlet kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter endte på en minus 1 091 millioner kroner (813 millioner kroner).

Konsernets netto kontantbeholdning økte med 2 073 millioner kroner i løpet av 2009, og endte på 634 millioner kroner.

Valuta

En stor andel av konsernets kunder er utenlandske og en stor del av inntektene er derfor i utenlandsk valuta. Dette gjør at konsernets inntekter er påvirket av svingninger i bytteforholdet mellom norske kroner og andre valutaer. Konsernet har som målsetting å begrense valutarisikoen gjennom en fastsatt valutapolicy.

KONGSBERGs valutapolicy innebærer at alle kontraktsfestede valutastrømmer sikres med terminkontrakter (prosjektsikringer). I tillegg sikres en andel av forventet ordreinngang i henhold til fastlagte regler (prognosesikringer). Reglene styrer hvor stor andel av forventet ordreinngang som sikres, avhengig av tid til forventet ordreinngang og kursnivå. På denne måten søker konsernet å dempe virkningene av valutasingninger på to års sikt.

Ved utgangen av 2009 var beholdningen av terminkontrakter knyttet til prosjektsikringer på 6 608 millioner kroner målt til avtalte kurser. Disse terminkontraktene hadde en netto merverdi per 31.12.09 på 183 millioner kroner. I tillegg hadde konsernet 6 589 millioner kroner i prognosesikringer målt til avtalte kurser, bestående av terminforretninger for 6 318 millioner kroner, og resten opsjoner.

	<i>Kongsberg Gruppen ASA</i>	<i>Kongsberg Maritime</i>	<i>Kongsberg Defence Systems</i>	<i>Kongsberg Protech Systems</i>
Driftsinntekter				
2008	11 056	6 029	2 054	2 399
2009	13 816	6 657	2 734	4 123
Prosentvis endring	25 %	10 %	33 %	72 %
EBITA				
2008	1 122	722	115	301
2009	1 376	831	144	442
Prosentvis endring	23 %	15 %	25 %	47 %

Prognosesikringene hadde en samlet netto merverdi per 31.12.09 på 357 millioner kroner. Per 31.12.08 hadde prognosesikringene en netto mindreverdi på 1 454 millioner kroner. Endringen i virkelig verdi på prognosesikringene skyldes i hovedsak store endringer i bytteforholdet mellom norske kroner og amerikanske dollar/euro i løpet av 2009.

Kapitalstruktur

Konsernets egenkapital per 31.12.09 var 3 726 millioner kroner, eller 30,1 prosent av totalkapitalen. Egenkapitalen er økt med 1 832 millioner kroner som følge av gode resultater gjennom året og økning i virkelig verdi på valutaterminkontrakter og opsjoner benyttet til prognosesikringer.

Konsernets netto kontantbeholdning per 31.12.09 var 634 millioner kroner, mot en netto rentebærende gjeld per 31.12.08 på 1 439 millioner kroner. Konsernets brutto gjeld består i hovedsak av to obligasjonslån på til sammen 800 millioner kroner. Konsernet har i tillegg en ubenyttet syndikert lånefasilitet på 1 000 millioner kroner, som løper frem til 31.12.13. Lånene er betinget av at netto rentebærende gjeld ikke overstiger tre ganger EBITDA, men kan være opp til 3,5 ganger EBITDA i maksimalt tre kvartaler.

KONGSBERGs virksomhet bærer preg av langsiktighet både i gjennomføring og strategi. Dette stiller krav til forutsigbar kapitaltilgang over tid. Konsernet har derfor som mål å være klassifisert med god kredittverdighet av sine långivere og investorer.

TEKNOLOGI, FORSKNING OG UTVIKLING

En betydelig andel av KONGSBERGs verdiskaping består i utvikling av høyteknologiske løsninger til det nasjonale og internasjonale markedet. Høy kompetanse og deling av kunnskap er viktige forutsetninger for konkurranseevnen.

KONGSBERGs omfattende kunnskap innen dynamisk posisjonering har eksempelvis sin bakgrunn i kompetanse utviklet i forbindelse med styringssystemer for u-båter og missiler. Konsernets systemer og produkter dreier seg i hovedsak rundt fire kjernekompetanseområder: signalbehandling, systemintegrasjon, regulerings-teknikk (kybernetikk) og softwareutvikling. KONGSBERG satser kontinuerlig på produktutvikling, både egenfinansiert og gjennom kundefinansierte programmer, og total produktutvikling utgjør over tid ca. ti prosent av driftsinntektene.

DRIFTSFORHOLD I FORRETNINGSOMRÅDENE

Kongsberg Maritime

	2009	2008
Driftsinntekter	6 657	6 029
EBITA	831	722
EBITA-margin	12,5 %	12,0 %

Forretningsområdet har god drift og sterke resultater i et konkurranseutsatt marked. Lønnsomhetsforbedringene er i stor grad oppnådd gjennom fokus på effektiv gjennomføring, blant annet ved at deler av verdiskapingen er flyttet nærmere kunden. Ordreservene anses fortsatt som rimelig tilfredsstillende, men forskyvninger i leveranstider og ytterligere kanselleringer kan påvirke leveranseomfanget negativt i tiden som kommer. Utviklingen i markedene følges nøye, og det ble i 2008 og 2009 igangsatt tiltak for å redusere risiko. Ordreinngangen i 2009 ble 5 476 millioner kroner, 1,9 milliarder kroner lavere enn i 2008. Ordreservene ved utgangen av 2009 endte på 5 087 millioner kroner, en reduksjon på 1 888 millioner kroner i 2009.

Innen subseamrådet var det økt ordreinngang for produkter til både surveying- og fiskerimarkedene. Det er lansert produkter som viser nye dimensjoner i ytelse og pålitelighet.

I surveyingmarkedet omfatter dette blant annet multistråle-ekkoloddsystemer for sjøbunnskartlegging på alle havdyp. I 2009 var det økt fokus og etterspørsel etter instrumentering og posisjonering av trålsystemer innen fiskeri, for å beskytte miljø og redskap. Innen divisjonen offshore og marine har det også blitt lansert flere nye produkter i løpet av 2009. En viktig lansering er den nye E-bird, et konsept for posisjonering av seismikkstreamere. Et annet nytt produkt er K-master, en integrert arbeidsstasjon som kombinerer navigasjons-, kontroll-, manøvrerings- og maskinautomasjonsfunksjoner i en løsning.

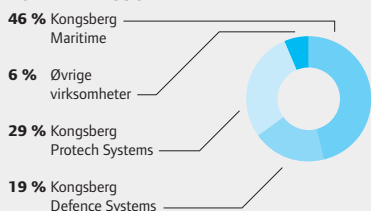
Kongsberg Defence Systems

	2009	2008
Driftsinntekter	2 734	2 054
EBITA	144	115
EBITA-margin	5,3 %	5,6 %

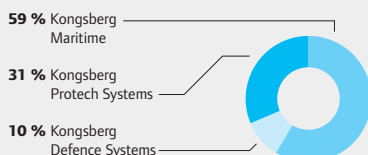
Forretningsområdet hadde en ordreinngang på 5 725 millioner kroner i 2009 (2 788 millioner kroner). Våren 2009 ble KONGSBERG valgt som leverandør av nytt luftvernssystem i Finland, en kontrakt på 3 milliarder kroner. Dette er den største enkeltkontrakten konsernet har mottatt. Kontrakten ble vunnet i sterk konkurranse og befester KONGSBERGs posisjon som en av verdens ledende leverandører av luftvern. I april ble det undertegnet en utviklingskontrakt med Forsvarets Logistikkorganisasjon som gjelder utvikling av et nytt missil, Joint Strike Missile (JSM). JSM er planlagt integrert med det amerikanske kampflyet F-35 Lightning II – Joint Strike Fighter. Missilet vurderes å ha et stort markeds-potesiale. Ordreservene i Kongsberg Defence Systems var 8 465 millioner kroner ved utgangen av 2009 (5 358 millioner kroner).

I november 2008 bestemte Forsvarsdepartementet at dagens F-16 erstattes med nye kampfly av typen F-35 Lightning II – Joint Strike Fighter (JSF).

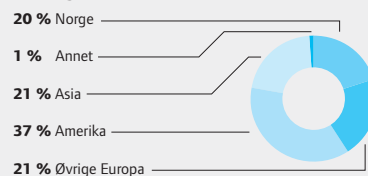
DRIFTSINNTEKTER PER FORRETNINGSOMRÅDE

EBITA PER FORRETNINGSOMRÅDE

GEOGRAFISK FORDELING DRIFTSINNTEKTER

KONGSBERG åpnet høsten 2008 en ny komposittfabrikk på Kongsberg for produksjon av flydeler i kompositt og titan til Norges kommende kampfly. En initiell kontrakt ble undertegnet med Lockheed Martin i juli 2008 om produksjon av deler til de første F-35 flyene. Denne kontrakten har blitt fulgt av flere og produksjonen av flydeler er nå i gang. KONGSBERG er valgt til underleverandør både av Lockheed Martin og Northrop Grumman for produksjon av deler til det nye kampflyet. Norges valg av kampfly sannsynliggjør at volumet som produseres ved den nye komposittfabrikken vil øke betraktelig i årene som kommer, og samtidig sikre komposittproduksjon på Kongsberg i flere tiår.

Kongsberg Protech Systems

	2009	2008
Driftsinntekter	4 123	2 399
EBITA	442	301
EBITA-margin	10,7 %	12,5 %

Forretningsområdet hadde en ordreinngang på 6 196 millioner kroner (4 050 millioner kroner). Bestillinger under rammeavtalen CROWS II beløp seg til 5 168 millioner kroner totalt i 2009, av dette var 950 millioner kroner knyttet til rammeutvidelsen KONGSBERG fikk i desember 2009. Ordreserven i Kongsberg Protech Systems var 6 345 millioner kroner ved utgangen av 2009 (4 271 millioner kroner).

Produksjonskapasiteten på våpenstyrings-systemet Protector ble økt betydelig i løpet av 2008 og begynnelsen av 2009. Kapasitetsutvidelsen har i hovedsak skjedd i USA. I løpet av 2009 ble det levert flere systemer totalt enn det har blitt levert siden systemet ble introdusert i markedet. Det har vært gjort et betydelig og godt arbeid med å få opp både kapasitet og et kvalitetsmessig godt og stabilt underleverandørnettverk. Dette er en kritisk suksessfaktor, ikke bare i Kongsberg Protech Systems, men i hele konsernet.

Øvrig virksomhet

– Kongsberg Oil & Gas Technologies

Kongsberg Oil & Gas Technologies opplevde i 2009 effekt av uroen i finansmarkedene spesielt utenfor Norge. Området økte ordreinngangen med 18,5 prosent fra 2008. Som et ledd i å optimalisere driften og for å kunne ta markedsandeler, ble det i 2009 gjennomført en omstrukturering i området.

Det fokuseres sterkt på utvikling av nye produkter og videreutvikling av allerede eksisterende produkter innen multifase simulering og 3D brønnsimulering. Flere av områdets produkter er under utvikling eller i tidlig livsløpsfase.

Havtroll AS and Havtroll Teknikk AS ble i 2009 kjøpt opp som et ledd i å styrke områdets engineeringvirksomhet innenfor undervanns olje- og gassvirksomhet i Norge og internasjonalt. Havtroll Teknikk AS har en portefølje av spesialprodukter som passer videre satsing innenfor oppstrøms olje- og gasteknologi. Kongsberg Oil & Gas Technologies og Havtroll AS har også virksomhet innen videreformidling av engineeringkompetanse til oljeselskaper og leverandørindustrien.

RISIKOFAKTORER OG RISIKOSTYRING

Konsernet er eksponert for ulike former for risiko, og styret følger utviklingen innenfor de ulike risikoområdene nøye. Styret har nedsatt et revisjonsutvalg som bistår styret i å behandle regnskapet og relevante vurderingsposter, samt å følge opp internkontrollen og risikostyringen i konsernet. Revisjonsutvalget møtes som et minimum i forbindelse med avleggelse av års- og delårsregnskap.

Styret gjennomgår månedlige driftsrapporter, samt kvartalsvise risikoreporter som utarbeides av administrasjonen. Styret anser at det er god balanse mellom den samlede risiko og konsernets risikobærende evne. I tillegg til den løpende risikostyringen gjennomfører styret og administrasjonen risikoanalyser i forbindelse med større investeringer, tilbud, satsinger og oppkjøp.

Finansiell risiko

KONGSBERG har en sentralisert styring av finansiell risiko. Styret har vedtatt retningslinjer for den finansielle risikostyringen, som er nedfelt i konsernets finanspolicy. KONGSBERG har som mål å begrense finansiell risiko, og skape forutsigbarhet, men samtidig utnytte finans som et konkurranseelement. KONGSBERG er eksponert for finansiell risiko knyttet til kreditt, likviditet og refinansiering, valuta, rente og marked.

Kredittrisiko er risiko for tap dersom en kontraktspartner ikke oppfyller sine forpliktelser. Kundemassen er differensiert og består i hovedsak av offentlige institusjoner og større private selskaper. Historisk sett har konsernet hatt beskjedne tap på fordringer. Utviklingen i verdensøkonomien generelt og verfts- og rederinæringen spesielt, har imidlertid ført til at kredittrisikoen har økt. Som følge av at risikonivået er økt, er det iverksatt tiltak for å begrense risikoeksponeringen, og tapsavsetningene er økt fra 40 til 209 mill. kroner de siste to årene.

Likviditets- og refinansieringsrisiko er risiko for at KONGSBERG ikke vil kunne oppfylle sine finansielle forpliktelser etter hvert som de forfaller. KONGSBERG har som mål å ha en gjennomsnittlig restløpetid på sine langsiktige lånerammer på over to år. Per 31.12.09 har konsernet en ubenyttet syndikert lånefasilitet på 1 milliard kroner, som løper til 2013. I tillegg har konsernet to obligasjonslån på henholdsvis 300 millioner kroner og 500 millioner kroner, med løpetid til 30.03.12 og 14.04.14. KONGSBERG hadde per 31.12.09 en netto kontantbeholdning på 634 millioner kroner.

KONGSBERG har med sin høye eksportandel en betydelig valutaeksponering. Konsernets viktigste handelsvalutaer utenfor Norge er amerikanske dollar og euro. KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaens betydning som konkurranseparameter. Alle kontraktsfestede valutastømmer sikres, og det blir også foretatt sikringer av deler av konsernets forventede ordreinngang.

For ytterligere beskrivelse av konsernets finansielle risikostyring henvises det til note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko".

Operasjonell risiko

Konsernets verdiskaping består i hovedsak av systemer med høy teknologisk kompleksitet. Leveransene er i hovedsak organisert som prosjekter. Effektiv styring av prosjekter er en viktig suksessfaktor for å redusere operasjonell risiko. KONGSBERG har etablert en prosjektledelsesprosess basert på intern og ekstern "best practice".

Alle prosjektledere gjennomgår et internt opplæringsprogram i prosjektledelsesprosessen. Prosjektenees inntekter er kontraktsfestet, og usikkerheten er derfor knyttet til vurdering av gjenstående kostnader og periodisering av prosjektets inntekter. Konsernet har etablert prinsipper for kategorisering av prosjekter i forhold til teknologisk kompleksitet og utviklingsinnhold. Dette legger grunnlaget for vurdering av "profit at risk" og resultatuttak i prosjektene. "Profit at risk" er resultat som holdes tilbake i prosjektene inntil usikkerheten er avklart.

Usikkerheten i verftsindustrien, risikoen for kanselleringer og utsettelse av leveranser vedvarer. Situasjonen følges nøye, og det er satt i verk tiltak for å redusere konsernets eksponering ved eventuelle kanselleringer.

Risiko relatert til manglende etterlevelse av ikke-finansielle forhold

Det er etablert regelverk og oppfølgings-systemer for håndtering av risiki relatert til ikke-finansielle forhold som anti-korrupsjon, konkurranseregulering, helse, miljø og sikkerhet, etc. i 2009. Fra 01.01.09 ble det opprettet en ny konsernfunksjon, Compliance Officer, med hovedansvar for å videreutvikle etterlevelses- og rapporteringssystemer og oppfølging av disse.

Konsernets compliance-system skal sikre overholdelse av relevante regler og reguleringer, KONGSBERGs forretningssetiske retningslinjer og konsernets styringsdokumenter. Styret har det overordnede ansvaret for at konsernet har et godt compliance-system.

Ansvaret for opplæring og trening samt daglig overholdelse av lover, retningslinjer og styringsdokumenter ligger i linjeledelsen. Konsernsjef har ansvar for at konsernet er organisert på en måte som gjør dette mulig.

Markedsmessig risiko

Forretningsmessig risiko er knyttet til markedforhold, konkurrenter og andre rammebetingelser i de markedene KONGSBERG er.

KONGSBERG har gode posisjoner i shipping-, offshore- og forsvarsmarkedet og en sterk ordresreserve.

På kort sikt ventes derfor konsernets resultater ikke å bli påvirket i særlig grad av tilbakegangen i verdensøkonomien. Kanselleringer innen verftsindustrien, reduserte forsvarsbudsjetter i flere land og en generell og vedvarende konjunkturedgang har økt konsernets risiko og kan over tid påvirke konsernets aktivitetsnivå. Konsernet opererer i flere markeder som i stor grad påvirkes av uavhengige drivere. Generelle konjunktursvingninger vil ramme disse markedene både i ulik grad og på ulikt tidspunkt.

SAMFUNNSANSVAR OG MILJØ

Styret legger vekt på at KONGSBERG skal drive sin virksomhet etisk, miljømessig og sosialt ansvarlig. KONGSBERG skal stå for en bærekraftig utvikling hvor det er god balanse mellom økonomiske resultater og samfunns- og miljøansvar.

Konsernet har egne forretningssetiske retningslinjer som evalueres hvert andre år. Dette gjøres for å holde retningslinjene oppdatert på den generelle utvikling innen området.

Konsernets aktivitet er i liten grad påvirket av miljøreguleringer. Styret er likevel opptatt av at konsernet fokuserer på miljøltiltak. Dette skjer både innen produktutvikling og internt rettede tiltak. For en nærmere beskrivelse av konsernets arbeid i forhold til samfunnsansvar og miljø henvises det til rapporten for samfunnsansvar som ligger på konsernets nettsider. Rapporten er behandlet og godkjent av styret.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET (HMS)

Styret er opptatt av at helse, miljø og sikkerhet tas hånd om på en måte som skaper høy trivsel og et godt arbeidsmiljø. Et grunnleggende prinsipp er at HMS-arbeidet skal være forebyggende. HMS-arbeidet tas hånd om i de enkelte forretningsområdene, mens ansvaret for at HMS-arbeidet ivaretas er tillagt den lokale leder.

Styret har en tett oppfølging av HMS-arbeidet, og gjennomgår HMS-rapportene hvert kvartal. I løpet av 2009 har det vært fokusert spesielt på HMS-opplæring for linjeledere, samt ytterligere forbedring av rutine for rapportering av hendelser i forretningsområdene. Opplæring innenfor området compliance er gjennomført i

hele organisasjonen i Norge og utlandet. Rapporteringsrutinene fra de utenlandske datterselskapene er etter hvert blitt gode, og tall på sykefravær og arbeidsuhell fra de internasjonale kontorene er en naturlig del av HMS-rapporten.

I løpet av 2009 hadde vi 54 arbeidsuhell i konsernet. Av disse var 13 mindre uhell som ikke krevde noen form for behandling eller oppfølging, 21 var uhell som utløste legebehandling, 20 var nestenulykker som krevde oppfølging. Det er ikke registrert arbeidsrelaterte dødsfall i løpet av 2009. Totalt sykefravær gikk opp fra 2,4 prosent i 2008 til 2,6 prosent i 2009.

Alle medarbeidere i Norge har tilgang til bedriftshelsetjeneste. I de utenlandske virksomhetene varierer dette i tråd med lokal praksis og lovgivning.

KONGSBERG har mange medarbeidere ansatt utenfor Norge og antallet er økende. Dette krever større oppmerksomhet og innsikt i problemstillinger knyttet til helse, miljø og sikkerhet i de aktuelle land.

PERSONAL OG ORGANISASJON

Konsernet arbeider kontinuerlig med å tilpasse organisasjonen til KONGSBERGs markeder. Det satses i stor grad på å utnytte konsernets internasjonale etableringer. Dette er både kostnads-effektivt og gir lokal tilhørighet. Ett av konsernets mål er at de utenlandske selskapene i størst mulig grad skal være bemannet med lokale medarbeidere.

En viktig forutsetning for å lykkes langsiktig er at KONGSBERG forvalter medarbeidernes kompetanse på en god måte. For å øke evnen til fornyelse og bedre beslutninger er det et mål å utvikle og øke mangfoldet i konsernet, slik at ulik erfaring, kultur, utdanning og tenkemåte er representert.

Det arbeides med økt utveksling av kunnskap og medarbeidere mellom forretningsområdene. Gode arbeidsprosesser og utviklingsmuligheter er viktige virkemidler for å rekruttere og beholde gode medarbeidere. KONGSBERG legger stor vekt på kompetanseutvikling, og arbeider kontinuerlig med å videreutvikle og koordinere opplæringstiltak for våre ansatte.

KONGSBERG investerer i ledelsesutvikling. Høy kompetanse og kapasitet hos lederne i konsernet er en av de mest sentrale elementer i realiseringen av KONGSBERGs strategi. Et nytt konsernfelles utviklingsopplegg for ledere ble derfor introdusert i 2009

Samarbeidet med medarbeidernes organisasjoner gjennom de etablerte samarbeids- og representasjonsordningene er godt, og gir verdifulle bidrag til å møte konsernets utfordringer på en konstruktiv måte.

Styret takker alle medarbeidere for god innsats og fin fremgang for konsernet i 2009. I lys av den gode resultatfremgangen gjennom 2009, har styret besluttet å utbetale bonus til alle ansatte på nivå med fjoråret.

LIKESTILLING

KONGSBERG har en personalpolicy som skal sikre like muligheter og rettigheter og hindre diskriminering på grunn av alder, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion og livssyn m.v. 18,8 prosent av de ansatte er kvinner, og 2 av 5 aksjønærvalgte medlemmer i styret er kvinner.

I den grad det er mulig søker KONGSBERG å tilpasse arbeidsforholdene slik at også personer med nedsatt funksjonsevne kan ta arbeid i bedriften. I deler av KONGSBERGs virksomhet er det prosjekter som er knyttet til leveranser hvor det kreves spesiell sikkerhetsklarering av medarbeiderne. I visse tilfeller kan dette gi føringer på hvilke personer som kan ansettes.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

KONGSBERG har som mål å ivareta og øke interessentenes verdier gjennom å drive lønnsom, vekstorientert industriell utvikling i et langsiktig og internasjonalt perspektiv. God eierstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Verdiene som skapes, skal komme aksjeeiere, medarbeiderne og samfunnet til gode.

Styret legger vekt på at konsernets styringsdokumenter gjennomgås årlig og oppdateres slik at de i størst mulig grad er i overensstemmelse med "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse". Beskrivelsen på sidene 69-74 er basert på siste reviderte utgave, 21.08.09, av den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

Godtgjørelse til styret og konsernsjefen er gjengitt i note 28 til konsernregnskapet.

Det ble valgt inn to nye medlemmer til styret i Kongsberg Gruppen i 2009. Anne-Lise Aukner erstatter Siri Hatlen og Helge Lintvedt erstatter Audun Solås som en av tre ansattererepresentanter. Styret takker de avgåtte styremedlemmene for innsatsen.

LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret har et eget kompensasjonsutvalg som behandler alle vesentlige forhold knyttet til lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte for formell styrebehandling og beslutning. I tråd med norsk aksjelovgivning har styret også utarbeidet en egen erklæring om lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, inntatt i note 28 i regnskapet.

ÅRSRESULTAT OG DISPONERINGER

Morselskapet Kongsberg Gruppen ASA hadde i 2009 et årsresultat på 314 millioner kroner. Styret foreslår følgende disponeringer i Kongsberg Gruppen ASA:

- Utbytte 240 millioner kroner.
- Til annen egenkapital 74 millioner kroner.
- Totalt disponert 314 millioner kroner.

Forslaget til utbytte utgjør ca. 30 prosent av konsernets årsresultat, i tråd med selskapets utbyttepolicy. Selskapets frie egenkapital per 31.12.09 var 1 037 millioner kroner.

UTSIKTER FOR 2010

Kongsberg Maritimes markeder er sterkt påvirket av utviklingen i verdenshandelen og etterspørselen etter energi. Det kan fortsatt komme både kanselleringer og utsettelser av inngåtte kontrakter. Den lave kontraheringsaktiviteten ved verftene forventes å fortsette i en tid fremover. Kongsberg Maritime forventes å opprettholde sine gode markedsposisjoner innen offshore og det maritime segmentet i 2010. Styrkingen av globalt ettersalg og kundestøtte vil gi positive resultater. Etter styrets vurdering vil oppdragsmengden bli noe lavere i 2010 sammenliknet med 2009. Utviklingen følges nøye og det er igangsatt tiltak for å tilpasse kapasitet og redusere risiko.

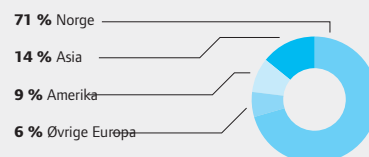
Kongsberg Defence Systems venter fortsatt god og økende aktivitet. Flere store leveranseprogrammer er i startfasen. Satsingen innen avanserte komposittkomponenter til flyindustrien fortsetter, og det pågår en betydelig markedsbearbeiding for salg og videreutvikling av missiler.

Kongsberg Protech Systems ventes å øke aktiviteten ytterligere i 2010. Det er betydelige nye muligheter i markedet for våpenstyringssystemer, både hos eksisterende og nye kunder.

Antall medarbeidere

	31.12.09	31.12.08
Kongsberg Maritime	3 113	3 068
Kongsberg Defence Systems	1 406	1 298
Kongsberg Protech Systems	568	533
Kongsberg Oil & Gas Technologies	231	241
Konsernsenteret	48	45
Kongsberg Teknologipark	58	58
Totalt i konsernet	5 423	5 243
Andel utenfor Norge	29 %	28 %

GEOGRAFISK FORDELING ANSATTE

Forholdet mellom norske kroner og amerikanske dollar og euro har stor betydning for konsernet. Det gjennomføres løpende tiltak for å redusere konsernets valutaeksponering. I tillegg til at alle inngåtte kontrakter sikres, terminsikres en andel av forventet ordreinngang.

KONGSBERG har i sum gode posisjoner i shipping-, offshore- og forsvarsmarkedet og en høy ordrerreserve, dette gir gode

forutsetninger for drift og lønnsomhet i 2010. Konjunktursituasjonen er imidlertid usikker og et tilbakeslag kan over tid påvirke konsernets aktivitetsnivå negativt.

ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

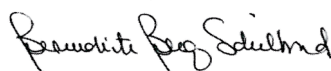
Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2009, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et

rettvisende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet og at opplysninger i årsberetningen gir en rettvisende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står ovenfor.

Kongsberg, 24. mars 2010

Finn Jebsen
Styrets leder

Benedicte Berg Schilbred
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Anne-Lise Aukner
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthiniussen
Styremedlem

Helge Lintvedt
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Walter Qvam
Konsernsjef

Årsregnskap og noter

Resultatregnskap 1.1.–31.12.

Kongsberg Gruppen (konsern)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Note</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Driftsinntekter	6	13 816	11 056
Sum inntekter		13 816	11 056
Varekostnader		(6 235)	(4 822)
Personalkostnader	8, 9	(3 787)	(3 365)
Andre driftskostnader	10	(2 175)	(1 550)
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)		1 619	1 319
Avskrivninger	11	(243)	(197)
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)		1 376	1 122
Amortiseringer	12	(113)	(84)
Driftsresultat (EBIT)		1 263	1 038
Netto finansinntekter /-(kostnader)	14, 17	(94)	(177)
Resultat før skatt		1 169	861
Skattekostnad	15	(341)	(274)
Årsresultat		828	587
<i>Hvorav:</i>			
Majoritetsinteresser		820	583
Minoritetsinteresser		8	4
<i>Resultat per aksje i kr:</i>			
- for årets resultat / utvannet resultat per aksje	16	6,83	4,86

Oppstilling over totalresultat for perioden 1.1.–31.12.

Kongsberg Gruppen (konsern)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Note</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Årsresultat		828	587
<i>Endring virkelig verdi :</i>			
- Prognosesikringer valuta	14, 21	1 811	(1 728)
- Rentebytteavtaler	14, 21	3	(4)
- Aksjer tilgjengelig for salg	17	32	(66)
Estimatavvik pensjoner	9	(107)	(112)
Omregningsdifferanser valuta		(101)	92
Skatt på poster innregnet i oppstilling over totalresultatet		(478)	516
Totalresultat for perioden		1 988	(715)
<i>Hvorav:</i>			
Majoritetsinteresser		1 980	(719)
Minoritetsinteresser		8	4

Balanse 31.12.

Kongsberg Gruppen (konsern)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Note</i>	<i>31.12.09</i>	<i>31.12.08</i>
Eiendeler			
<i>Anleggsmidler</i>			
Eiendom, anlegg og utstyr	11	2 029	1 863
Goodwill	12, 13	1 665	1 737
Andre immaterielle eiendeler	12, 13	544	642
Aksjer tilgjengelige for salg	17	171	260
Andre langsiktige eiendeler	18	55	161
Sum anleggsmidler		4 464	4 663
<i>Omløpsmidler</i>			
Varelager	7	2 587	2 693
Fordringer	19	1 648	2 515
Prosjekter under utførelse	20	1 071	1 610
Prosjektperiodiseringer eiendel	20	393	560
Derivater	21	740	126
Betalingsmidler	22	1 463	283
Sum omløpsmidler		7 902	7 787
Sum eiendeler		12 366	12 450
Egenkapital, forpliktelse og avsetninger			
<i>Egenkapital</i>			
Innskutt kapital	23	982	982
Andre reserver		336	(901)
Opptjent kapital		2 386	1 797
Sum majoritetsinteressent		3 704	1 878
Minoritetsinteressent		22	16
Sum egenkapital		3 726	1 894
<i>Langsiktige forpliktelser og avsetninger</i>			
Langsiktige rentebærende lån	21	829	1 722
Pensjonsforpliktelse	9	340	323
Derivater	21	9	13
Avsetninger	24	128	102
Utsatt skatt	15	590	332
Andre langsiktige forpliktelser		25	60
Sum langsiktige forpliktelser og avsetninger		1 921	2 552
<i>Kortsiktige forpliktelser og avsetninger</i>			
Forskudd fra kunder	20	2 116	900
Prosjektperiodiseringer forpliktelse	20	1 299	1 228
Derivater	21	200	2 903
Avsetninger	24	564	415
Andre kortsiktige forpliktelser	25	2 540	2 558
Sum kortsiktige forpliktelser og avsetninger		6 719	8 004
Sum forpliktelser og avsetninger		8 640	10 556
Sum egenkapital, forpliktelse og avsetninger		12 366	12 450

Kongsberg, 24 mars 2010

Finn Jølsen
Styrets leder

Benedicte Berg Schillbred
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Anne-Lise Aukner
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthinussen
Styremedlem

Helge Lintvedt
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Walter Qvam
Konsernsjef

Oppstilling over endring i egenkapital for perioden 1.1.-31.12.

Kongsberg Gruppen (konsern)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Majoritetsinteresser</i>					<i>Oppjent kapital</i>	<i>Sum</i>	<i>Minoritetsinteresser</i>	<i>Sum egenkapital</i>
	<i>Innskutt kapital</i>		<i>Andre reserver</i>						
	<i>Aksjekapital</i>	<i>Annen innskutt egenkapital</i>	<i>Sikringsreserve</i>	<i>Aksjer virkelig verdi</i>	<i>Omregningsdifferanse for utenlandsk valuta</i>	<i>Oppjent egenkapital</i>			
Egenkapital per 1.1.08	150	832	284	90	(54)	1 445	2 747	11	2 758
Totalresultat	-	-	(1 247)	(66)	92	502	(719)	4	(715)
Utbytte	-	-	-	-	-	(150)	(150)	-	(150)
Endring minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Egenkapital per 31.12.08	150	832	(963)	24	38	1 797	1 878	16	1 894
Egenkapital per 1.1.09	150	832	(963)	24	38	1 797	1 878	16	1 894
Totalresultat	-	-	1 306	32	(101)	743	1 980	8	1 988
Egne aksjer	-	-	-	-	-	11	11	-	11
Utbytte	-	-	-	-	-	(165)	(165)	-	(165)
Endring minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	-	-	(2)	(2)
Egenkapital per 31.12.09	150	832	343	56	(63)	2 386	3 704	22	3 726

Kontantstrømoppstilling

Kongsberg Gruppen (konsern)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Note</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Årsresultat		828	587
Avskrivninger på eiendom, anlegg og utstyr		243	197
Amortiseringer på immaterielle eiendeler		113	84
Netto finanskostnader		94	177
Skattekostnad		341	274
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer		1 619	1 319
<i>Justert for:</i>			
Endring forskudd fra kunder		413	150
Endring i prosjektperiodiseringer		491	233
Endring i andre kortsiktige forpliktelser		(423)	917
Endring i varelager		106	(1 159)
Endring i fordringer		659	(617)
Endring i prosjekter under utførelse		92	(245)
Endring i andre tidsavgrensninger		(114)	(475)
Betalte skatter		(174)	(149)
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter		2 669	(26)
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter			
Salg av eiendom, anlegg og utstyr	11	10	5
Kjøp av eiendom, anlegg og utstyr	11	(461)	(816)
Aktivert egenutviklet immaterielle eiendeler (F&U)	12	(54)	(55)
Kjøp av datterselskaper og minoritet		(33)	(544)
Netto utbetaling ved utlån og kjøp/salg av aksjer	17, 21	206	(74)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		(332)	(1 484)
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter			
Opptak av lån	23 d	500	1 017
Nedbetaling av lån		(1 393)	-
Mottatte renter		61	80
Betalte renter		(105)	(120)
Netto inn- / utbetaling av kjøp / salg av egne aksjer		11	(14)
Utbytte		(165)	(150)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		(1 091)	813
Effekt av valutakursendringer på betalingsmidler		(66)	33
Netto endring betalingsmidler		1 180	(664)
Betalingsmidler ved begynnelsen av året		283	947
Betalingsmidler ved årets slutt		1 463	283

Noter

Kongsberg Gruppen (konsern)

1. GENERELL INFORMASJON

Kongsberg Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap med begrenset ansvar og har sitt hovedkontor i Kongsberg, Norge. Selskapets aksjer omsettes på Oslo Børs. Kongsberg Gruppens konsernregnskap for regnskapsåret 2009 ble vedtatt i styremøte den 24. mars 2010. Konsernregnskapet for 2009 inkluderer morselskapet og datterselskaper (samlet referert til som "KONGSBERG" eller "konsernet") samt konsernets andeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter.

2. GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV KONSERNREGNSKAP

Regnskapet er presentert i norske kroner (NOK), og alle tall er oppgitt i hele millioner, bortsett fra der hvor annet er angitt.

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med EU-godkjent International Financial Reporting Standards (IFRS) og tilhørende fortolkninger som skal anvendes per 31.12.09, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31.12.09.

Konsernregnskapet har blitt utarbeidet basert på historisk kost med unntak for følgende eiendeler og forpliktelser:

- Finansielle derivater (valutaterminkontrakter, valutaopsjoner og rentebytteavtaler), som er verdsatt til virkelig verdi
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, som er verdsatt til virkelig verdi
- Finansielle instrumenter, som ikke kvalifiserer for sikring, og som er vurdert til virkelig verdi, og endringer i virkelig verdi blir ført over resultatet

Estimatusikkerhet og vurdering av regnskapsprinsipper

Under utarbeidelsen av årsregnskapet har selskapets ledelse benyttet estimater basert på beste skjønn, samt forutsetninger som er vurdert å være realistiske basert på historisk erfaring. Estimaten vurderes fortløpende. Det vil kunne oppstå situasjoner som kan føre til endrede estimater og forutsetninger, som igjen vil påvirke selskapets eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaterendringer er innregnet i perioden hvor de endres, og i fremtidige perioder der dette er aktuelt.

For nærmere informasjon om estimatusikkerhet, som kan medføre en vesentlig justering av beløpene innen neste regnskapsår, henvises det til følgende noter:

- Inntektsføring, estimat av fremdrift og kontraktsfortjeneste i forbindelse med anleggskontrakter, jfr. note 3 c) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Inntektsføring" og note 20 "Prosjekter under utførelse"

- Estimat på om egenutviklet forskning og utvikling vil generere en fremtidig økonomisk fordel, jfr. note 3 f) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Immaterielle eiendeler" og note 12 "Immaterielle eiendeler"
- Test av verdifall på goodwill og på immaterielle eiendeler som ikke er goodwill, herunder beregning av gjenvinnbart beløp på kontantstrømgenererende enheter, jfr. note 13 "Test av verdifall på goodwill og immaterielle eiendeler"
- Estimater knyttet til pensjonsforpliktelser, jfr. note 9 "Pensjoner og andre langsiktige ansatteytelser"
- Estimater knyttet til avsetninger for tap på kundefordringer, jfr. note 19 "Fordringer og kredittrisiko"
- Estimater knyttet til nedskrivninger av balanseført verdi av prosjekter under utførelse knyttet til risiko for kanselleringer, jfr. note 20 "Prosjekter under utførelse"
- Estimater knyttet til fremtidige garantiforpliktelser, jfr. note 24 "Avsetninger"

For nærmere informasjon om vesentlige områder for kritisk skjønn i anvendelsen av regnskapsprinsipper som har størst effekt på beløp innregnet i konsernregnskapet henvises det til følgende noter:

- Inntektsføring av anleggskontrakter, jfr. note 3 c) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Inntektsføring"
- Anvendelse av prinsippene for aktivering av kostnader i forbindelse med forskning og utvikling, jfr. note 3 f) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Immaterielle eiendeler"
- Finansielle instrumenter herunder sikringsbøkføring (virkelig verdi eller kontantstrømsikring), jfr. note 3 j) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Finansielle instrumenter" og note 21 "Finansielle instrumenter"
- Salg og tilbakeleie knyttet til eiendom, vurdering av operasjonelle versus finansielle leieavtaler, jfr. note 3 h) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Leieavtaler salg og tilbakeleie" og note 27 "Salg og tilbakeleie"

3. SAMMENDRAG AV VESENTLIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernet har anvendt de samme prinsippene som ved tidligere år i forbindelse med utarbeidelsen av konsernregnskapet for 2009.

A) Basis for konsolidering

Datterselskaper

I konsernregnskapet er de selskaper hvor KONGSBERG har kontroll, medtatt som datterselskaper. Kontroll er makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Kontroll oppnås normalt når konsernet, direkte eller indirekte, eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet, eller når konsernet er i stand til å utøve kontroll over selskapet gjennom avtaler eller vedtekter. I vurdering av kontroll er også potensielle stemmeretter som umiddelbart kan utøves eller er konvertible hensyntatt.

Ved kjøp av datterselskaper regnskapsføres disse til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Virkelig verdi henføres til identifiserte eiendeler og gjeld. Merverdi som ikke kan henføres til bestemte eiendeler, er oppført som goodwill. Ved kjøp av nye datterselskaper er disse tatt med i konsernregnskapet fra oppkjøpstidspunktet. Oppkjøpstidspunktet er det tidspunktet hvor KONGSBERG oppnår kontroll over det oppkjøpte selskap. Normalt vil kontroll oppnås når alle betingelser i avtalen er oppfylt. Konsekvensen ved manglende oppfyllelse er heving av avtalen. Eksempler kan være godkjenning av styret, generalforsamling eller godkjenning av konkurransemyndighetene. Ved trinnvis oppkjøp legges verdiene ved tidspunkt for kontroll til grunn. Merverdi i form av goodwill er beregnet ved det enkelte kjøp. Selskaper som inngår i konsernet, fremgår av note 30 "Oversikt over konsernselskaper".

Eliminering av transaksjoner

Konsernmellomværende og urealiserte gevinster og tap oppstått mellom konsernselskaper blir eliminert ved konsolidering. Urealisert gevinst oppstått som følge av transaksjoner med tilknyttede selskaper elimineres forholdsmessig mot investeringen. Urealisert tap elimineres tilsvarende såfremt det ikke er verdifall. Alle konserninterne transaksjoner elimineres i konsolideringsprosessen.

Minoritetsinteresser

Minoritetsinteresser er inkludert i konsernets egenkapital på egen linje. Minoritetens andel av resultatet er inkludert i årets resultat. Minoritetsinteressen inkluderer minoritetens andel av balanseført verdi av datterselskaper inkludert andel av identifiserte merverdier på oppkjøpstidspunktet. Tap i et konsolidert datterselskap som kan henføres til minoritetsinteressen, kan ikke overstige minoritetens andel av egenkapitalen i det konsoliderte datterselskapet. Overstigende tap regnskapsføres mot majoritetsinteressens andel i datterselskapet i den grad minoriteten ikke er forpliktet og kan dekke sin del av tapet. Om datterselskapet begynner å gå med overskudd, skal majoritetens andel av datterselskapets egenkapital justeres inntil minoritetsinteressens andel av tidligere tap er dekket.

B) Utenlandsk valuta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner, som også er morselskapets funksjonelle valuta. Hver enhet i konsernet vurderer sin funksjonelle valuta, og hver transaksjon i regnskapet til de enkelte enhetene blir målt i sin funksjonelle valuta. Transaksjoner i utenlandsk valuta blir ved første gangs innregning målt til den funksjonelle valuta på dato for transaksjonen. Kundefordringer, andre fordringer, leverandørgjeld og andre forpliktelser i utenlandsk valuta er omregnet til balanse-dagens kurs, og valutakursdifferansene er innregnet i resultatet. Differanser som oppstår ved omregning av kontantstrømsikringer, og som tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, er innregnet i oppstilling over totalresultatet.

Gevinster og tap knyttet til disse postene i utenlandsk valuta og som er en del av varekretsløpet, er klassifisert som drifts-inntekter og -kostnader. Øvrige gevinster og tap knyttet til poster i utenlandsk valuta er klassifisert som finansinntekter eller -kostnader.

Omregning av utenlandske datterselskaper

Eiendeler og forpliktelser i utenlandske virksomheter, herunder goodwill og justeringer til virkelig verdi i forbindelse med oppkjøp, omregnes til norske kroner med valutakurs på balanse-dagen. Inntekter og kostnader i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner med valutakurs på transaksjonstidspunktet. Siden KONGSBERG ikke har sesongvariasjoner eller store enkelttransaksjoner i utenlandsk valuta, omregnes inntekter og kostnader i utenlandsk valuta til norske kroner med gjennomsnittskurser for hele året. Omregningsdifferanser innregnes i oppstilling over totalresultatet. Når en utenlandsk virksomhet avhendes helt eller delvis, resultatføres tilhørende akkumulerte omregningsdifferanser og reverseres samtidig i oppstilling over totalresultatet.

C) Inntektsføring

I forhold til inntektsføring skiller KONGSBERG mellom anleggskontrakter, varer/standardproduksjon/tjenester og lisenssalg med tilhørende tjenester.

Anleggskontrakter/systemleveranser

KONGSBERGs aktivitet består i det alt vesentlige av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer.

En anleggskontrakt er en kontrakt som er fremforhandlet for tilvirkning av en eiendel eller en kombinasjon av eiendeler som er tett relatert eller innbyrdes avhengige. KONGSBERG har lagt følgende kriterier til grunn for at det skal være en anleggskontrakt:

1. Bindende avtale som er forhandlet individuelt og som hensyntar kundens spesielle krav
2. Tilvirket spesielt basert på kundens spesifikasjon som medfører individuell design og/eller utvikling
3. Kontrakten er rettsgyldig og kansellering vil medføre at kunden som et minimum dekker påløpte kostnader knyttet til tilvirkningen

4. Tilvirkningen foregår over flere regnskapsperioder
5. De ulike elementene/komponentene/tjenestene i kontraktene kan ikke selges separat

Opparbeidet verdi på kontrakter under utførelse inngår i driftsinntekter. I balansen er opparbeidet verdi som ikke er fakturert, presentert som prosjekter under utførelse. Opparbeidet verdi er fastsatt som påløpte tilvirkningskostnader med tillegg av andel av vurdert opptjent kontraktsfortjeneste. Tilvirkningskostnadene omfatter direkte lønn, direkte materialer og en forholdsmessig andel av de enkelte forretningsområdenes indirekte kostnader fordelbare til prosjekter, mens generelle utviklingskostnader, salgskostnader og felles administrasjonskostnader ikke inngår i tilvirkningskostnader.

Opptjent kontraktsfortjeneste er fastsatt etter at det er tatt hensyn til renteinntekter på kundeforskudd som overstiger estimert kapitalbinding i de enkelte prosjektene. Vurdert opptjent kontraktsfortjeneste skal høyst utgjøre en forholdsmessig andel av forventet total kontraktsfortjeneste. Den forholdsmessige andel av kontraktsfortjenesten beregnes ut fra det enkelte prosjekts fullføringsgrad, som i hovedsak fastsettes på grunnlag av påløpte kostnader i forhold til forventede totale kostnader på vurderings-tidspunktet. Dersom kontraktsfortjenesten ikke kan estimeres med rimelig grad av sikkerhet, inntektsføres prosjektet uten fortjeneste inntil usikkerheten er håndterbar. Alle prosjekter følges opp løpende med prosjektkalkyler. Når en kalkyle viser et forventet tap på en gjenværende del av et prosjekt, kostnadsføres dette umiddelbart i sin helhet.

Konsernet rapporterer balanseførte verdier knyttet til langsiktige tilvirkningskontrakter til brutto, som separate linjer i balansen. Bruttobeløp skyldig fra kunder for kontraktsarbeid (prosjekter under utførelse) er klassifisert som en eiendel, og bruttobeløp skyldig til kunder for kontraktsarbeid (forskudd fra kunder) og periodiserte prosjektkostnader er klassifisert som en eiendel eller forpliktelse. Bruttobeløp skyldig fra kunder er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter minus akkumulert fakturering for alle løpende kontrakter der akkumulerte driftsinntekter overstiger akkumulert fakturering. Bruttobeløp skyldig til kunder er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter minus akkumulert fakturering for alle løpende kontrakter der akkumulert fakturering overstiger akkumulerte driftsinntekter. Prosjektperiodiseringer eiendel er nettobeløpet av akkumulerte variable kostnader påløpt i henhold til prosjektets fullføringsgrad minus akkumulerte direktekostnader bokført på prosjektet, for alle kontrakter der akkumulerte direktekostnader overstiger akkumulerte variable kostnader. Prosjektperiodiseringer forpliktelse er nettobeløpet av akkumulerte variable kostnader påløpt i henhold til prosjektets fullføringsgrad minus akkumulerte direktekostnader bokført på prosjektet, for alle kontrakter der akkumulerte variable kostnader overstiger akkumulerte direktekostnader.

Tilleggskontrakter er definert som utvidelse av eksisterende leveransekontrakter. Tilleggskontrakter hensyntas i prosjektkalkylen på det tidspunktet sannsynligheten for kontraktsinngåelse kan fastslås med stor grad av sikkerhet. Kontraktsfestede tilleggsytelser og estimerte tilleggskostnader inkluderes i den opprinnelige prosjektkalkylen og inntektsføres i takt med totalprosjektet.

Serieleveranser er vurdert å være en serie like leveranseinnhold, inngått i en kontrakt, eller i flere kontrakter inngått med samme kjøper på samme tidspunkt, og hvor de enkelte leveranser ikke kunne ha vært forhandlet hver for seg til de samme betingelser. Serieleveranser inntektsføres med felles kontraktsfortjeneste og felles fullføringsgrad.

I særskilte tilfeller vil arbeid på prosjekter bli påbegynt og kostnader balanseføres uten at det foreligger inngåtte kontrakter med kunder. Dette forutsetter at det er overveiende sannsynlighet for kontraktsinngåelse.

Varer/standardproduksjon/tjenester

Ordinært varesalg og standard produksjon, som ikke er en del av en anleggskontrakt, innregnes i takt med opptjeningen som normalt er ved leveranse. Leveranse anses gjennomført når kunden overtar det vesentligste av risiko og fordeler for en levert vare.

I tillegg til overtakelse av risiko og fordeler må følgende kriterier være oppfylt før innregning:

- det er sannsynlig at vederlaget vil inndrives
- inntekten kan måles pålitelig

Innregningen måles til virkelig verdi av mottatt vederlag eller fordring. Tjenester som leveres og som ikke er en del av en anleggskontrakt eller lisenssalg inntektsføres etter hvert som tjenesten leveres slik som beskrevet under anleggskontrakter.

Lisensinntekter

Konsernet har også salg av lisenser for bruk av programvare. Lisensinntekter blir inntektsført i takt med opptjeningen som normalt er når programvaren er levert til kjøper. Leveransetidspunktet defineres som det tidspunktet hvor risiko og avkastning er overført til kunden, se beskrivelse under "varer/standardproduksjon/tjenester" ovenfor. Hvis salget av lisensen er betinget av aksept fra kunden, vil ikke lisensinntektene bli innregnet før kunden har akseptert. Når det blir utført tilpasninger eller tilleggsarbeid i tilknytning til lisenssalget blir det samlede vederlag inklusive vederlaget for lisensen inntektsført i takt med leveransen slik som beskrevet under "anleggskontrakter/ systemleveranser". Vedlikeholdstjenester og service- / supporttjenester blir inntektsført etter hvert som tjenesten utføres eller lineært over den perioden tjenesten utføres.

Kombinerte leveranser for varer, tjenester og lisenssalg

Innregningskriteriene anvendes separat for hver transaksjon. Ved tilfeller hvor det er kombinerte leveranser med ulike innregningskriterier, må de ulike elementene identifiseres og inntektsføres separat. Ved salg av varer med tilhørende vedlikeholdstjeneste, vil varene inntektsføres ved levering mens vedlikeholdstjenestene blir utsatt inntekt og inntektsføres over den perioden tjenesten utføres.

Når prisene for de ulike elementene som leveres er fastsatt i en kontrakt, vil inntekten baseres på disse prisene og fastsatt pris for lisens vil bli innregnet ved levering. For service og vedlikehold vil fastsatt pris på tjenesten bli utsatt og innregnet lineært over den perioden service og vedlikehold utføres.

Ved salg av ulike elementer hvor det i avtale bare er fastsatt en pris, har KONGSBERG følgende prinsipper for innregning og måling av inntekten:

- Identifisering av de ulike elementene som leveres for eksempel lisens, service, vedlikehold og konsulenttjenester.
- Forventet kost estimeres for hvert element som service, vedlikehold og konsulenttjenester. Videre estimeres en rimelig fortjenestemargin på de ulike elementene som service, vedlikehold og konsulenttjenester. Metode og forutsetninger for estimeringen må være konsistent fra periode til periode.
- Estimert kost pluss fortjenestemargin blir utsatt inntekt og innregnes lineært i den perioden tjenestene utføres.
- Gjenværende del av kontraktssummen, etter å ha redusert med estimert inntekt for de ovennevnte elementene, estimeres som lisensinntekt og innregnes ved levering.

D) Skatter

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endringen i utsatt skatt. Endringen i utsatt skatt reflekterer de fremtidige betalbare skatter som oppstår som følge av årets aktiviteter. Utsatt skatt er den skatten som påhviler det akkumulerte resultatet, men som kommer til betaling i senere perioder. Det er beregnet utsatt skatt av netto skatteøkende midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige balanseverdier etter utligning av skattereduserende midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring etter gjeldsmetoden.

For langsiktige tilvirkningskontrakter med resultatansvar er det lagt til grunn at skattemessig inntektsføring først skal finne sted når ansvar og risiko overdras til kunden. Som følge av pågående store og langsiktige kontrakter foreligger det derfor betydelige skatteøkende midlertidige forskjeller.

Eiendel ved utsatt skatt er bare balanseført i den utstrekning det er sannsynlig at det vil foreligge en fremtidig skattepliktig inntekt som den skattereduserende forskjellen kan utnyttes mot. Eiendel ved utsatt skatt er vurdert for hver periode og vil bli reversert dersom det ikke lenger er sannsynlig at skattefordelen vil bli realisert.

E) Finansinntekter og finanskostnader

Finansinntekter består av renteinntekter, utbytte, valutagevinster, endringer i verdi på eiendeler til virkelig verdi over resultat, og

gevinst ved realisasjon på eiendeler tilgjengelig for salg hvor verdiendringer er ført mot egenkapitalen. Renteinntekter innregnes etter hvert som de påløper ved bruk av effektiv rentemetode, mens utbytte blir innregnet på dato for beslutning i generalforsamlingen som vedtar utbytte.

Finanskostnader består av rentekostnader, valutatap, nedskrivning på investeringer som er tilgjengelig for salg, endringer i verdi på eiendeler til virkelig verdi over resultat, og tap ved realisasjon av eiendeler for salg hvor verdiendringer er innregnet i oppstilling over totalresultatet. Rentekostnader innregnes etter hvert som de påløper ved bruk av effektiv rentemetode.

F) Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill oppstår ved kjøp av virksomhet (foretaksintegrasjon) hvis vederlaget overstiger verdien av identifiserbare eiendeler og forpliktelser. Goodwill innregnes i balansen til anskaffelseskost, fratrukket eventuelle akkumulerte verdifall. Goodwill allokteres til kontantstrømgenererende enheter som forventes å ha økonomisk utbytte av synergier som oppstår i foretaksintegrasjonen. En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppe som genererer inngående konstantstrømmer som i alt vesentlig er uavhengig fra andre eiendeler eller grupper. Goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall i 4. kvartal og ellers når det er indikasjoner for verdifall på balansedagen.

Verdifall beregnes ved å sammenlikne gjenvinnbart beløp med den enkelte kontantstrømgenererende enhets balanseførte verdi. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av bruksverdi og netto salgsverdi. I vurdering av bruksverdi er forventet fremtidig kontantstrøm diskontert til nåverdi ved å benytte en diskonteringsrente for skatt som reflekterer dagens markedsvurderinger på tidsverdien og den spesifikke risikoen på eiendelen. Goodwill er beskrevet i note 13 "Test av verdifall på goodwill og immaterielle eiendeler". Se også note 3 i) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Verdifall på ikke-finansielle eiendeler".

Forskning

Utgifter til forskningsaktiviteter herunder utviklingsprosjekter i forskningsfase kostnadsføres når de påløper. Forskning er originale og planlagte undersøkelser som foretas for å oppnå ny vitenskapelig eller teknisk kunnskap og forståelse, for eksempel søking etter ny kunnskap, eller søking etter alternativer når det gjelder materialer, innretninger, produkter, prosesser, systemer eller tjenester.

Utvikling

Utgifter knyttet til utviklingsaktiviteter, herunder utviklingsprosjekter i utviklingsfasen, blir balanseført dersom utviklingsaktiviteten eller utviklingsprosjektet tilfredsstiller definerte krav til balanseføring. Utvikling omfatter aktiviteter knyttet til plan eller design for produksjon av nye eller vesentlig forbedrede materialer, innretninger, produkter, prosesser, systemer eller tjenester før kommersiell produksjon eller bruk kommer i gang. I vurderingen av om det er utvikling av et nytt system, ny funksjonalitet eller modul må det som utvikles kunne operere uavhengig av eksisterende systemer/produkter som selges. KONGSBERG har vurdert kriterier for vesentlig forbedring til å være en økning

på mer enn 20 % av verdien fra før utviklingen eller i forhold til gjenanskaffelseskost for systemet. Balanseføring forutsetter at utviklingskostnader kan bli målt pålitelig, at produktet eller prosessen er teknisk og kommersielt gjennomførbar, fremtidige økonomiske fordeler er sannsynlige og at KONGSBERG har til hensikt, og har tilstrekkelige ressurser til å fullføre utviklingen, samt til å bruke eller selge eiendelen. Andre utviklingskostnader kostnadsføres etter hvert som de påløper.

Når kriterier for balanseføring er oppfylt, vil kostnader som påløper balanseføres. Kostnadene inkluderer materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av direkte henførbare felles-utgifter. Når utviklingskostnader innregnes i balansen, gjøres dette til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte amortiseringer og tap ved verdifall. Amortiseringer fastsettes basert på forventet utnyttbar levetid, fordelt på totale produksjonsenheter eller antall år. Gjenværende forventet utnyttbar levetid og forventet utraneringsverdi vurderes hvert år.

Beregning av økonomiske fordeler gjennomføres basert på de samme prinsipper og metoder som ved test for verdifall. Det bygges på langtidsbudsjetter som styret har godkjent. For nærmere redegjørelse om beregning se note 12 "Immaterielle eiendeler".

Vurdering av oppfyllelse av kriteriene for balanseføring av utviklingskostnader skjer i takt med fremdriften i pågående utviklingsprosjekter. Underveis i utviklingsfasen besluttet det, basert på teknisk suksess og markedsvurderinger, om man skal ferdigstille utviklingen og starte balanseføring.

Vedlikehold

Vedlikehold er det arbeid som må utføres på produktene eller systemene for å sikre forventet økonomisk utnyttbar levetid. Gjennomføres det en vesentlig forbedring på produktet eller systemet som for eksempel medfører at livssyklusen forlenges, eller at kunden er villig til å betale mer for forbedringen, er dette å anse som utvikling. Utgifter knyttet til vedlikehold kostnadsføres når de påløper.

Teknologi og andre immaterielle eiendeler

Teknologi og andre immaterielle eiendeler som er kjøpt og som har bestemt utnyttbar levetid, måles til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte amortiseringer, samt akkumulert tap ved verdifall. Amortiseringer fastsettes basert på forventet utnyttbar levetid basert på totale produksjonsenheter eller antall år. Forventet utnyttbar levetid og fastsettelse av avskrivningstakt vurderes hver periode.

G) Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr regnskapsføres til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelene. Eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid. Når enkeltdele av en eiendom, et anlegg eller utstyr har ulik utnyttbar levetid, og som er betydelig i forhold til enhetens samlede anskaffelseskost, avskrives disse separat. Forventet utraneringsverdi hensyntas ved fastsetting av avskrivningsplanen.

Gjenværende forventet utnyttbar levetid og forventet utraneringsverdi vurderes hvert år. Gevinst eller tap ved salg av eiendom, anlegg og utstyr fastsettes som differansen mellom salgssum og balanseført verdi av enheten, og innregnes netto som annen inntekt i resultatet. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler, og som kan måles pålitelig, blir balanseført.

H) Leieavtaler salg og tilbakeleie

Leieavtaler eller salg med tilbakeleie hvor KONGSBERG i det vesentligste overtar all risiko og alle fordeler forbundet med eierskap, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Ved førstegangsinnregning måles eiendelen til det laveste av virkelig verdi og nåverdi av avtalt minimumsleie. Etter førstegangsinnregning brukes samme regnskapsprinsipp som for tilsvarende eiendel. Andre leieavtaler er operasjonelle leieavtaler og innregnes ikke i konsernets balanse. KONGSBERGs salgs- og tilbakeleieavtaler er vurdert å oppfylle kriteriene for operasjonelle leieavtaler. Der hvor salgs- og tilbakeleieavtalen blir definert å være en tapskontrakt i henhold til International Accounting Standards (IAS) 37, innregnes nåverdien av det forventede tapet.

I) Verdifall på ikke finansielle eiendeler

Alle ikke-finansielle eiendeler med unntak av varelager og utsatt skattefordel vurderes for hver rapporteringsperiode om det er indikasjoner for verdifall. Hvis indikasjon for verdifall eksisterer, blir gjenvinnbart beløp beregnet. For goodwill blir gjenvinnbart beløp per kontantstrømgenererende enheter beregnet hvert år på samme tidspunkt. Test for verdifall er beskrevet i note 13 "Test av verdifall på goodwill og immaterielle eiendeler".

Gjenvinnbart beløp av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av bruksverdi og netto salgverdi. Bruksverdi er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrømmer. I nåverdiregningen benyttes det en diskonteringsrente, som er før skatt, og som reflekterer dagens markedsvurderinger på tidsverdien og den spesifikke risikoen på eiendelen. Bruksverdi er beregnet med utgangspunkt i forventet fremtidig kontantstrøm basert på konsernets budsjett og planer for den kommende femårsperioden, samt estimert nominell vekst ut over denne perioden. Budsjettet er godkjent av KONGSBERGs ledelse og styre.

Et verdifall blir innregnet hvis balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er større enn gjenvinnbart beløp. En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppen som genererer en inngående kontantstrøm som i det alt vesentlige er uavhengig av andre eiendeler eller grupper. Verdifall relatert til kontantstrømgenererende enheter blir først regnet mot enhetens goodwill, for så å redusere balanseført verdi på de andre eiendelene i enheten pro rata. Disse eiendelene vil normalt være eiendom, anlegg og utstyr og andre immaterielle eiendeler.

Et verdifall på goodwill reverseres ikke. Andre eiendeler som har vært gjenstand for verdifall, blir vurdert for hver periode om det foreligger indikasjoner på at verdifallet er redusert eller ikke lenger er til stede. Reversering av tidligere verdifall blir begrenset oppad til den balanseførte verdien eiendelen ville ha hatt etter

avskrivninger og amortiseringer hvis ikke verdifall hadde blitt innregnet.

J) Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser består av derivater, investeringer i aksjer, kundefordringer og andre fordringer, betalingsmidler, lån, leverandørgjeld og andre betalingsforpliktelser. Et finansielt instrument blir innregnet når konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige bestemmelser. Finansielle eiendeler og forpliktelser blir ved første gangs innregning vurdert til virkelig verdi pluss direkte henførbare kostnader. Unntaket er finansielle instrumenter hvor endring i virkelig verdi føres over resultatet, da kostnadsføres direkte henførbare kostnader. Et alminnelig kjøp eller salg av finansielle eiendeler innregnes og fraregnes på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler er fraregnet når konsernets rett til å motta kontantstrømmer fra eiendelen utløper, eller når konsernet overfører eiendelen til en annen part og konsernet ikke har kontroll eller overfører praktisk talt all risiko og avkastning på eiendelen. Finansielle forpliktelser fraregnes når konsernets plikt spesifisert i kontrakt er oppfylt, utløpt eller kansellert.

Klassifisering

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler og forpliktelser innenfor følgende kategorier:

- i) virkelig verdi med verdiendringer over resultatet (holdt for handelsformål),
- ii) finansielle forpliktelser og lån holdt til forfall,
- iii) finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, og
- iv) andre forpliktelser.

Fordringer og forpliktelser knyttet til den løpende driften er vurdert til amortisert kost som i praksis innebærer nominell verdi med eventuelt verdifall for forventet tap. Selskapets innlån er vurdert som finansiell forpliktelse holdt til forfall. Disse regnskapsføres til amortisert kost med bruk av den effektive rentemetoden.

Alle aksjer som ikke er datterselskaper eller felleskontrollerte selskaper i balansen på balansedagen, er definert under kategorien finansielle instrumenter tilgjengelig for salg. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg måles til virkelig verdi på balansedagen. Verdiendringer på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg innregnes i oppstilling over totalresultatet, med unntak av nedskrivning, som føres over resultatet. Se note 4 "Virkelig verdi" for nærmere beskrivelse av hvordan virkelig verdi fastsettes for finansielle eiendeler og forpliktelser.

Nedskrivning finansielle eiendeler

Dersom det er objektive bevis for at en finansiell eiendels verdi er lavere enn kostpris, skal eiendelens tap ved verdifall innregnes i resultatet. Et verdifall for eiendeler målt til amortisert kost beregnes ved å ta differansen mellom bokført verdi og nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm diskontert med den opprinnelige effektive renten. Når det gjelder eiendeler tilgjengelig for salg anses det som et verdifall når nåværende virkelig verdi er lavere enn kost og verdifallet anses som vesentlig eller ikke er

forbigående. Normalt vil KONGSBERG legge til grunn at et verdifall på mer enn 20 % i forhold til kost er vesentlig og at en verdinedgang som er på mer enn 9 måneder ikke er av forbigående karakter.

Akkumulert tap som er innregnet i oppstilling over totalresultatet, skal overføres til resultat på de eiendeler som har verdifall. Verdifall blir reversert hvis reverseringen kan relateres til vesentlig økning i verdien som har skjedd etter at verdifallet var innregnet. For finansielle eiendeler som er målt til amortisert kost og obligasjoner tilgjengelig for salg, skal reverseringen innregnes i resultatet. Ved reversering av finansielle eiendeler som er investeringer i egenkapitalinstrumenter, innregnes verdiendringen i oppstilling over totalresultatet.

Derivater

Derivater i KONGSBERG omfatter valutaterminkontrakter, valutaopsjoner og rentebytteavtaler. Ved førstegangs innregning blir derivater målt til virkelig verdi, og henførbare transaksjonskostnader blir resultatført når de påløper. Endring i virkelig verdi på derivater er innregnet i resultatet, med mindre de kvalifiserer for sikringsbokføring.

Sikring

Før en sikringstransaksjon gjennomføres, foretar KONGSBERG en vurdering om et derivat (eventuelt et annet finansielt instrument) skal brukes til:

- i) sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse eller en ikke innregnet bindende avtale (prosjektsikringer)
- ii) sikring av fremtidig kontantstrøm fra en balanseført eiendel eller forpliktelse, eller en identifisert svært sannsynlig fremtidig transaksjon (prognosesikringer og rentesikringer)

(i) Sikring av virkelig verdi (prosjektsikringer)

KONGSBERG har som policy å sikre alle kontraktsfestede valutastrømmer. Derivater klassifisert som sikringsinstrumenter er vurdert til virkelig verdi, og endringer i virkelig verdi føres brutto mot balansen med tilsvarende justering av sikringsobjektet. Sikringsbokføring opphører dersom:

- (a) sikringsinstrumentet er forfalt, terminert, utøvd eller solgt,
- (b) sikringen ikke tilfredsstiller ovennevnte krav til sikring, eller
- (c) konsernet av andre grunner velger å avslutte sikringsbokføring.

(ii) Kontantstrømsikring (prognosesikringer og rentesikringer)

KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaens betydning som konkurranseparameter. Deler av fremtidig prognostiserte valutastrømmer sikres i henhold til fastlagt strategi (prognosesikringer). KONGSBERG har sikret deler av sine lån med rentebytteavtaler hvor det inngår bytte fra flytende til fast rente (rentesikringer). Den effektive delen av endringer i virkelig verdi på et sikringsinstrument innregnes i oppstilling over totalresultatet for perioden.

Når den sikrede transaksjonen inntreffer, fraregnes den akkumulerte verdiendring på sikringsinstrumentet egenkapitalen i oppstilling over totalresultat og innregnes i resultatet.

Dersom sikring av en forventet transaksjon senere medfører innregning av en finansiell eiendel eller forpliktelse, omklassifiseres tilhørende gevinst eller tap fra egenkapitalen til resultatregnskapet i samme periode(r) som eiendelen eller forpliktelsen påvirker resultatet. Eksempelvis at gevinst/tap ved innløsning/rullering av valutaterminene balanseføres så lenge sikringsforholdet er opprettholdt.

Gevinst/tap blir resultatført i takt med prosjektets fremdrift. Med rullering menes at eksisterende valutaterminer blir innløst og nye terminer inngått.

Dersom sikringsinstrumentet utløper uten å bli rullert, eller dersom sikringsforholdet opphører, forblir akkumulerte gevinster og tap som er innregnet i oppstilling over totalresultatet frem til dette tidspunktet i egenkapitalen, og innregnes i resultatregnskapet i henhold til ovenstående retningslinjer når transaksjonen inntreffer. Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, resultatføres akkumulerte urealiserte gevinster eller tap på sikringsinstrumentet, som tidligere er innregnet i oppstilling over totalresultatet, umiddelbart.

Oppfølging av sikringseffektivitet

Valutaterminene er forventet å være effektive gjennom hele perioden. KONGSBERG ruller valutaterminer fra prognose-til prosjektsikring ved kontraktsinngåelse. I tillegg rulleres valutaterminene (prosjektsikringene) i de tilfeller hvor inn-/utbetalingen kommer på et senere tidspunkt enn først antatt. KONGSBERG benytter i tillegg banksaldo i utenlandsk valuta dersom innbetaling forekommer før terminen forfaller, slik at veksling av valuta fra valutakonto faller innenfor samme periode som endelig forfall av terminforretningen. Sikringseffektiviteten vil derfor være høy gjennom hele perioden.

K) Klassifisering

Eiendeler som er tilknyttet vare-/tjenestekretsløpet, eller som forfaller innen 12 måneder, klassifiseres som kortsiktige. Andre eiendeler klassifiseres som langsiktige. Tilsvarende klassifiseres forpliktelser som er tilknyttet vare-/tjenestekretsløpet, eller som forfaller innen 12 måneder, som kortsiktige. Andre forpliktelser klassifiseres som langsiktige.

L) Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi. For råvarer og varer i arbeid beregnes netto salgsverdi til estimert salgspris i ordinær virksomhet av ferdig tilvirkede varer redusert for gjenværende tilvirkningskostnader og kostnader for gjennomføring av salget. For ferdigvarer beregnes netto salgsverdi til estimert salgspris i ordinær virksomhet redusert med kostnader for gjennomføring av salget. For varer i arbeid og ferdigvarer beregnes anskaffelseskost til direkte og indirekte kostnader. Varelageret vurderes basert på gjennomsnittlig anskaffelseskost.

M) Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er finansielle eiendeler med faste eller bestemte betalinger som ikke er omsatt i et aktivt marked. Disse blir vurdert til amortisert kost ved hjelp av effektiv rentemetode, men på grunn av kort løpetid vil kundefordringer og andre fordringer i praksis oppføres til pålydende etter fradrag for tap ved verdifall. Kundefordringer i utenlandsk valuta måles til balansedagens kurs.

N) Betalingsmidler

Betalingsmidler inkluderer kontanter i kasse- og bankbeholdning og kortsiktige likvide investeringer som omgående kan konverteres til kontanter med et kjent beløp og med en maksimal løpetid på 3 måneder.

O) Egenkapital

(i) Egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer føres kjøpspris inklusive direkte henførbare kostnader som endring i egenkapital. Egne aksjer presenteres som reduksjon av egenkapital. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne aksjer blir ikke innregnet i resultatet.

(ii) Kostnader ved egenkapitaltransaksjoner

Transaksjonskostnader direkte knyttet til en egenkapitaltransaksjon og skatteeffekt på egenkapitaltransaksjon blir innregnet i oppstilling over totalresultatet etter fradrag for skatt.

(iii) Sikringsreserver

Sikringsreserver inkluderer samlede akkumulerte nettoendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter benyttet som kontantstrømsikringer (prognose og rentesikringer), som løpende er innregnet i oppstilling over totalresultatet.

(iv) Aksjer virkelig verdi

Aksjer virkelig verdi inkluderer samlede akkumulerte nettoendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg, inntil investeringen er avhendt eller hvor det er fastslått at investeringen ikke har verdi.

(v) Omregningsdifferanser

Omregningsdifferanser innregnes i oppstilling over totalresultatet. Når en utenlandsk virksomhet avhendes helt eller delvis, resultatføres tilhørende akkumulerte omregningsdifferanser, med tilhørende reversering i oppstilling over totalresultat. Se også note 3 b) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Utenlandsk valuta".

P) Avsetninger

Avsetninger innregnes når konsernet har en forpliktelse som følge av en tidligere hendelse, og når det er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig. Generelt estimeres avsetninger basert på historisk informasjon og vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet. Dersom tidsverdien er vesentlig, beregnes avsetningen til nåverdien av forpliktelsen.

Garanti

Avsetninger for garantiforpliktelser innregnes når de underliggende produkter eller tjenester selges. Garantia avsetningen er basert på historisk informasjon om garantier og en vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet for å inntreffe. Garantiforpliktelser kostnadsføres løpende i takt med fullføringsgraden i prosjektene og omklassifiseres til garantia avsetning ved leveranse.

Restrukturering

Restruktureringsavsetninger innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og restruktureringen enten har begynt eller har blitt kunngjort blant berørte parter.

Tapskontrakt

Avsetning for tapsbringende kontrakter innregnes når KONGSBERG's forventede inntekter fra en kontrakt er lavere enn uunngåelige kostnader som forventes å påløpe for å innfri forpliktelsen etter kontrakten. KONGSBERG har inngått salgs- og tilbakeleieavtaler for deler av eiendomsmassen. KONGSBERG bærer ingen risiko og nyter ingen fordeler knyttet til eierskap av den solgte bygningsmassen ut over leieperioden. Leasingforholdene er derfor vurdert til å være operasjonell lease. Leiebetalingene kostnadsføres lineært over leieperioden. I forbindelse med salg og tilbakeleie ble det inngått fremleieavtaler til lavere leie enn den avtalte innleie. I tillegg har konsernet påtatt seg et drifts- og vedlikeholdsansvar for fremleide bygg. Dette netto tapet er vurdert å være en tapskontrakt i henhold til IAS 37, og nåverdien av fremtidig tap er avsatt i regnskapet. Gjensvarende avsetningsbehov vurderes årlig.

Q) Ytelser for ansatte

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte i Norge under 52 år med virkning fra og med 1.1.08. Ansatte i ytelsesordninger, som var 52 år og eldre på overgangstidspunktet ble fortsatt værende i denne ordningen. De fleste av KONGSBERG's selskaper i utlandet har innskuddsbaserte pensjonsordninger. Innskuddet kostnadsføres når det påløper og er vist under lønnskostnader i resultatregnskapet.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger

Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. I tillegg foreligger tidligpensjonsordninger for enkelte ledere. For å sikre en enhetlig beregning av konsernets pensjonsforpliktelser har samtlige konsernselskaper benyttet en og samme aktuar ved beregningene. I resultatregnskapet er årets netto pensjonskostnad etter fradrag for forventet avkastning på pensjonsmidlene vist under lønnskostnader. I balansen vises netto pensjonsforpliktelser inklusive arbeidsgiveravgift. De økonomiske og aktuarmessige forutsetninger er gjenstand for årlig vurdering. Diskonteringsrenten fastsettes med utgangspunkt i den langsiktige statsobligasjonsrenten med et tillegg som reflekterer tidshorizonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen. Aktuarmessige gevinster eller tap knyttet til endringer i grunnlagsdata, estimater og endringer i forutsetninger innregnes i oppstilling over totalresultat. Konsernets juridiske forpliktelse påvirkes ikke av den regnskapsmessige behandlingen.

Aksjetransaksjoner med ansatte

Konsernet har i flere år gjennomført aksjeprogram for alle ansatte, hvor de ansatte får tilbud om kjøp av aksjer til en rabattert pris. Rabatter ved salg av aksjer kostnadsføres som lønnskostnader.

R) Resultat per aksje

Konsernet presenterer ordinært resultat per aksje og utvannet resultat per aksje. Ordinært resultat per aksje blir beregnet som forholdet mellom årets resultat som tilfaller de ordinære aksjeeierne og vektet gjennomsnittlig utestående ordinære aksjer. Utvannet resultat per aksje er resultatet som tilfaller de ordinære aksjeeierne og vektet utestående aksjer justert for alle utvanningseffekter knyttet til aksjeopsjoner.

S) Nye og endrede standarder og fortolkninger

Standarder tatt i bruk og som har effekt for finansregnskapet:

- IAS 1 - Presentasjon av finansregnskapet (revidert i 2007)
Den reviderte standarden krever at inntekts- og kostnadsposter som tidligere ble ført direkte i egenkapitalen nå skal presenteres i utvidet resultatregnskap (totalresultat). I egenkapitaloppstillingen vises transaksjoner med egne og inntekts- og kostnadsposter for seg. Endringen påvirker kun presentasjon og ikke resultat per aksje.
- IFRS 8 - Driftssegmenter
Den nye standarden krever bruk av ledelsestilnærming hvor segmentinformasjon presenteres på samme måte som ved intern rapportering. Dette har ikke medført endringer i rapporterbare segmenter, men noen nye noteopplysninger.

Øvrige standarder og fortolkninger som er pliktig anvendt for 2009 har ikke hatt vesentlig innvirkning på konsernets regnskap for 2009.

T) Fortolkninger i IFRS og IFRIC som ennå ikke har blitt tatt i bruk

I årsregnskap for 2010 og senere vil følgende standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder være obligatoriske. Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse. Ikrafttredelsesdato er satt til EUs ikrafttredelsesdato i den grad den avviker mot IASBs ikrafttredelsesdato.

- IFRS 2 Share-based Payment: Group Cash-settled Share-based Payment Transactions, ikrafttredelsesdato 1.1.10.
- IFRS 3 Business Combinations (Revised) and IAS 27 -Consolidated and Separate Financial Statements (Amended), ikrafttredelsesdato 1.7.09.
- IFRS 9 Financial instruments, ikrafttredelsesdato 1.1.13.
- IAS 24 Related parties – (Revised), ikrafttredelsesdato 1.1.11.
- IAS 32 Financial instruments – Puttable financial instruments and obligations arising on liquidation, ikrafttredelsesdato 1.2.10.
- IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement – Eligible Hedged Items, ikrafttredelsesdato 1.7.09.

- IFRIC 12 Service concession arrangements, ikrafttredelsesdato, 29.3.09.
- IFRIC 14 Amendment – Prepayments of a Minimum Funding Requirement, ikrafttredelsesdato 1.1.11.
- IFRIC 15 Agreements for the construction of real estate, ikrafttredelsesdato 1.1.10.
- IFRIC 16 Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation, ikrafttredelsesdato 1.7.09.
- IFRIC 17 Distribution of Non-cash Assets to Owners, ikrafttredelsesdato 1.11.09.
- IFRIC 18 Transfers of Assets from Customers, ikrafttredelsesdato 1.7.09.
- IFRIC 19 Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments, ikrafttredelsesdato 1.7.10
- Improvements to IFRS (04.09), 15 endringer i 12 standarder. Ikrafttredelsesdato varierer, men i hovedsak 1.7.09 og 1.1.10. Det antas at ingen av endringene vil medføre vesentlige endringer i konsernets anvendelse av regnskapsprinsipper eller noteopplysninger.

4. VIRKELIG VERDI

KONGSBERGs regnskapsprinsipper og noter krever beregning av virkelig verdi både for finansielle og ikke-finansielle eiendeler og forpliktelser. Virkelig verdi har for både måling og for informasjon i noter blitt beregnet som beskrevet nedenfor. Der det er relevant, vil det bli gitt ytterligere informasjon om forutsetninger benyttet i beregningen av virkelig verdi under de notene som gjelder de enkelte eiendelene og forpliktelsene.

Immaterielle eiendeler

Virkelig verdi på immaterielle eiendeler, som teknologi, software og kunderelasjoner, som er ervervet gjennom oppkjøp, er beregnet til nåverdien av forventet fremtidig kontantstrøm fra eiendelen diskontert med et risikjustert avkastningskrav. Merkenavn er beregnet til nåverdien av estimerte besparelser i royaltiekostnader for å kunne benytte merkenavnet.

Virkelig verdi av kunderelasjoner er basert på diskontert netto merinntjening fra tilhørende eiendel.

Eiendom, anlegg og utstyr

Ved oppkjøp verdsetter KONGSBERG eiendom, anlegg og utstyr til virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer markedsverdi. Markedsverdi av eiendom er basert på hva eiendommen kan bli omsatt for på dagen for verdsettelsen mellom en kjøper og selger i en transaksjon på "armlengdes avstand". Markedsverdien på anlegg og utstyr er basert på innhentede vurderinger fra uavhengige takstmenn. For mindre utstyr og anlegg vil det ved oppkjøp forutsettes at bokført verdi er estimatet på antatt markedsverdi.

Varelager

Virkelig verdi av varelager ervervet gjennom oppkjøp er beregnet basert på en estimert salgspris for normal løpende drift med fradrag for salgskostnader og en rimelig fortjeneste for salgsinnsatsen.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter

Virkelig verdi på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er verdsatt ved å benytte siste noterte kurs på balansedagen. Noterte aksjer er enten notert på Oslo Børs eller på Fondsmeglerforbundets OTC-liste. Dersom det ikke har vært omsatt aksjer over en lengre periode, blir det vurdert om siste noterte kurs gir et riktig bilde på virkelig verdi. Alternativet er å ta utgangspunkt i siste omsatte kurs og justere for vesentlige hendelser i perioden fra siste transaksjon og frem til balansedagen. For investeringer som ikke er notert, benyttes siste pris på aksjetransaksjonen eller emisjon som et estimat på virkelig verdi. I de tilfeller hvor det ikke har vært transaksjoner, benyttes beregning av diskontert kontantstrøm på aksjen. På investeringer med uvesentlig verdi benyttes anskaffelseskost som estimat på virkelig verdi, med mindre det er indikasjoner på verdifall.

Derivater

Virkelig verdi på valutaterminkontrakter verdsettes basert på notert markedsverdi hvis den er tilgjengelig. KONGSBERG benytter Reuters priser på de ulike valutaterminer. Reuters priser er basert på flere aktører i markedet. Hvis ikke slik notert pris er tilgjengelig, blir virkelig verdi beregnet ved å diskontere forskjellen mellom avtalt terminkontraktpris og nåværende terminpris for gjenværende løpetid for kontrakten ved å bruke risikofri rente basert på statsobligasjoner. Virkelig verdi på rentebytteavtaler og valutaopsjoner er innhentet fra banker som er kontraktsmotpart. KONGSBERG har en sentralisert finansfunksjon som er ansvarlig for konsernets finansiering, valutarisiko, renterisiko, kredittrisiko og likviditetsstyring. Datterselskaper i konsernet har begrenset mulighet til å etablere selvstendig finansiering.

5. STYRING AV KAPITAL OG FINANSIELL RISIKO

Finansiering og kapitalstyring

KONGSBERG's virksomhet bærer preg av langsiktighet med forsvarsprosjekter som strekker seg over 3 til 5 år, samtidig som konsernet i alle forretningsområder har en langsiktig markedsstrategi. Dette krever trygghet i kapitaltilgangen over tid og KONGSBERG har som mål å være klassifisert med god kredittverdighet (investments grade) av sine långivere og investorer.

KONGSBERG har som policy at ca. 30 % av konsernets årsresultat fra ordinær drift etter skatt skal over tid betales tilbake til eierne i form av utbytte.

KONGSBERG legger vekt på finansiell fleksibilitet, og har krav til kapitalstruktur for å balansere likviditets- og refinansieringsrisiko. Lån skal reforhandles i god tid før forfall, og gjennomsnittlig løpetid for løpende lån skal være minimum 2 år.

KONGSBERG har som mål å ha et diversifisert sett av finansieringskilder. Dette betyr bruk av banker gjennom syndikerte lånefasiliteter og utstedelse av gjeldsinstrumenter i det norske kapitalmarkedet. Konsernet har tilfredsstillende kapitaltilgang i norske kroner i markedet og har således konkludert med at det ikke er behov for å bli underlagt offentlig vurdering. Konsernet vurderes imidlertid av sine långivere, og er vurdert til BBB.

Beløp i mill. kr	Total per 31.12.09	< 1 år	2-3 år	3-4 år	4-år	> 5år
Rentebærende gjeld (obligasjonslån) :	800	-	300	500	-	-

Per 31.12.09 har KONGSBERG en syndikert lånefasilitet på 1 000 mill. kr som er uttrukket og forfaller i 2013.

I henhold til betingelser på eksisterende lån skal KONGSBERG ha en moderat gjeldsgrad (netto rentebærende gjeld/EBITDA). Netto rentebærende gjeld skal ikke overstige 3 ganger EBITDA, men kan være opptil 3,5 ganger EBITDA i maksimalt 3 kvartaler. KONGSBERG har ingen andre betingelser enn gjeldsgrad i sine låneavtaler.

Likviditetsrisiko

For KONGSBERG forstås likviditetsrisiko som finansiell beredskap gjennom å sørge for at konsernet til enhver tid har finansieringsrammer og likviditet tilpasset drifts- og investeringsplaner. KONGSBERG har en sentralisert finansfunksjon som har overordnet ansvar for å styre konsernets likviditetsrisiko.

I konsernets finanspolicy er det nedfelt krav til likviditetsreserve som sikrer at konsernet til enhver tid kan møte sine kontraktuelle betalingsforpliktelse.

KONGSBERG benytter lånefasiliteter, kortsiktige sertifikatlån og konsernkontosystemet til å dekke kortsiktig likviditetsbehov. Kortsiktige lån skal ikke overstige de tilgjengelige lånerammer med løpetid lenger enn ett år. KONGSBERG har et konsernkontosystem som hovedsakelig alle datterselskaper er tilknyttet. Konsernkontosystemet optimaliserer tilgjengelighet og fleksibilitet i likviditetsstyringen.

Konsernets likviditetsutvikling følges løpende basert på månedlig rullerende likviditetsprognoser fra de største enhetene i konsernet, samt budsjett og segmentrapportering for større investeringer.

Valutarisiko

KONGSBERG har en stor andel av sine inntekter knyttet til eksportkontrakter, med en relativ liten andel innkjøp i samme valuta. Dette gjør at KONGSBERG har en betydelig valutaeksponering. Forretningsområdene avdekker eksponeringen. Den sentraliserte finansfunksjonen formidler instrumenter som reduserer valutarisikoen. KONGSBERG har som policy å sikre alle kontraktfestede valutastrømmer (prosjektsikringer).

I tillegg har konsernet en valutapolicy der forventet ordreinnngang sikres (prognosesikringer) i henhold til en matrise. Matrisen er konstruert slik at konsernet sikrer en kombinasjon av større volum lengre frem i tid på høyere kurser og mindre volum med kortere horisont på lavere kurser. På denne måten søker konsernet å dempe virkningene av valutavingninger på inntil 2 års sikt.

Sikringsinstrumentene som benyttes er i hovedsak terminkontrakter. Opsjoner benyttes i liten grad. I tillegg benyttes valutakonti i konsernkontosystemet til sikring av mindre beløp med korte løpetider.

I tillegg til finansielle instrumenter gjøres det operasjonelle tiltak for å redusere valutaeksponeringen.

KONGSBERG har implementert et finanssystem for håndtering av alle valutatransaksjoner. I tillegg er det etablert en egen risikostyringsfunksjon, med ansvar for å overvåke alle finansielle transaksjoner.

Det vises til note 21 "Finansielle instrumenter – Valutarisiko og sikring av valuta" for ytterligere informasjon.

Renterisiko

Per 31.12.09 hadde KONGSBERG to obligasjonslån på til sammen 800 mill. kr og en syndikert lånefasilitet på 1 000 mill. kr som var uttrukket per 31.12.09. Deler av den flytende renteeksponeringen knyttet til obligasjonsgjelden var sikret med rentebytteavtale inntil 16.7.09.

KONGSBERG har som policy å vektlegge forutsigbarhet i forhold til rentekostnader i perioder der endringer i rentenivået har en vesentlig påvirkning på konsernets resultat. Styret blir forelagt en finansieringsplan hvert år der vurdering av renteeksponering inngår. Det vises til note 21 "Finansielle instrumenter – renterisiko knyttet til lån" for ytterligere informasjon.

Kredittrisiko

Kredittrisiko forstås som risikoen for at konsernets kontraktuelle motpart ikke kan gjøre opp sin forpliktelse overfor KONGSBERG. Forretningsområdene avdekker kredittrisikoen. Den sentraliserte finansfunksjonen formidler instrumenter for reduksjon av kredittrisikoen.

Kredittrisiko knytter seg til kundefordringer, valuta- og renteterminkontrakter samt pengeplasseringer.

Konsernets finanspolicy stiller krav til finansinstitusjonenes kredittverdighet (rating) for at KONGSBERG skal kunne inngå finansielle avtaler.

Ved utgangen av 2009 hadde KONGSBERG 1 857 mill. kr i brutto utestående fordringer, hvorav 1 637 mill. kr utgjør kundefordringer. Dette er fordringer med varierende grad av risiko, avhengig av kunde, løpetid og om det er avgitt betalingsgarantier eller lignende.

Historisk har KONGSBERG hatt beskjedne tap på fordringer. Kongsberg Defence & Aerospace har i stor grad statlige kunder, og er i liten grad eksponert for kredittrisiko. Kongsberg Maritime har i hovedsak kunder fra privat sektor og er mer eksponert for kredittrisiko. Uroen i verdensøkonomien generelt og verfts- og rederinæringen spesielt, har ført til økt kredittrisiko i markedene Kongsberg Maritime retter seg mot. Det er foretatt økte avsetninger i Kongsberg Maritime for å ta hensyn til den økte kredittrisikoen. Kongsberg Maritime har iverksatt operasjonelle tiltak

for å redusere kreditteksponeringen. Kredittforsikring benyttes i beskjeden grad, men vurderes i enkelte tilfeller.

Konsernet har en policybeslutning om at det skal være en forsvarlig balanse mellom å oppnå økt salg til gode marginer og rentekostnader og risikoen for tap. Videre opererer store deler av konsernet etter tilpassede kredittmanualer med tilhørende rutiner for inkasso.

I forhold til motpartsrisiko har KONGSBERG satt strenge krav til kredittverdighet og satt begrensninger på aggregert kreditteksponering. Det vises til note 19 "Fordringer og kredittrisiko" for ytterligere informasjon.

Markedsrisiko knyttet til finansielle investeringer

Når KONGSBERG investerer i andre selskaper er dette basert på strategiske vurderinger. Verdien av konsernets finansielle investeringer er eksponert for svingninger i aksjemarkedet. Investeringene verdivurderes og følges opp sentralt. Det foretas jevnlig rapportering av verdiutviklingen. Det vises til note 17 "Aksjer tilgjengelige for salg" for ytterligere informasjon.

6. DRIFTSSEGMENTER

For ledelsesformål er konsernet organisert i forretningsområder basert på bransjene hvor konsernet opererer, og har følgende tre rapporteringspliktige driftssegmenter:

Kongsberg Maritime leverer produkter og systemer for dynamisk posisjonering, navigasjon og automasjon til handelskip og offshoreinstallasjoner, samt produkter og systemer for sjøbunnskartlegging, overvåking, treningssimulatorer og til fiskerfartøy og fiskeriforskning. Forretningsområdet er blant markedslederne innen disse områdene. Land med stor offshorevirksomhet og verftsindustri er viktige markeder.

Kongsberg Defence Systems er Norges ledende leverandør av forsvars- og romfartsrelaterte systemer. Det norske forsvaret er den viktigste kunden. Løsninger utviklet i samarbeid med Det norske forsvaret er konkurransedyktige internasjonalt og har de siste årene oppnådd en betydelig eksport. All eksport av forsvarsprodukter godkjennes av norske myndigheter. En sentral del av markedsstrategien er allianser med store internasjonale forsvarsbedrifter. Kongsberg Defence Systems leverer systemer for kommando- og våpenkontroll, våpenstyring og overvåking, kommunikasjonsløsninger og missiler.

Kongsberg Protech Systems hovedprodukt er våpenstyrings-systemet Protector RWS for militært personell i pansrede kjøretøy. KONGSBERG er den klart største aktøren innen dette markedet. Systemet er solgt til mange land. Våpenstyrings-systemet er et produkt som er etterspurt for en økende bredde av militære kjøretøy.

De resterende av konsernets aktiviteter vises i kolonnen "Øvrig/elimineringer". Disse aktivitetene inkluderer inntekter, kostnader, eiendeler, forpliktelser og andre elementer som ikke kan fordeles til segmentene på et fornuftig grunnlag. På resultatsiden dreier det seg i hovedsak om aksjeeierkostnader, enkelte felleskostnader og resultateffekter tilknyttet eiendommer som benyttes av andre enn konsernets egne enheter, samt Kongsberg Oil & Gas Technologies, som foreløpig er av begrenset omfang i forhold til konsernets aktivitet. På balansesiden relaterer de ikke fordelte postene seg, foruten det som er nevnt under resultatelementene, til skatt, betalingsmidler, rentebærende gjeld, merverdier på finansielle instrumenter og derviatere.

Ledelsen overvåker driftssegmentenes driftsresultat regelmessig og benytter denne informasjonen til å foreta analyser av de ulike driftssegmentenes prestasjoner samt foreta beslutninger om ressursallokering. Driftssegmentenes prestasjoner vurderes basert på driftsresultat og avkastning på sysselsatt kapital.

Informasjon om konsernets rapporteringspliktige driftssegmenter presenteres nedenfor. Beløp rapportert for året før er omarbeidet for å overholde kravene i IFRS 8.

Forretningssegmentdata

Resultat	Kongsberg Maritime		Kongsberg Defence Systems		Kongsberg Protech Systems		Ikke allokert/ øvrig virksomhet		Konsolidert	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Beløp i mill. kr										
Driftsinntekter fra eksterne kunder	6 592	5 992	2 491	2 029	4 123	2 399	610	636	13 816	11 056
Driftsinntekter - konserninternt	65	37	243	25	-	-	(308)	(62)	-	-
Totale inntekter	6 657	6 029	2 734	2 054	4 123	2 399	302	574	13 816	11 056
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)	936	824	223	178	493	328	(33)	(11)	1 619	1 319
Avskrivninger	(105)	(102)	(79)	(63)	(51)	(27)	(8)	(5)	(243)	(197)
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)	831	722	144	115	442	301	(41)	(16)	1 376	1 122
Amortiseringer	(33)	(16)	(51)	(40)	(1)	(1)	(28)	(27)	(113)	(84)
Driftsresultat (EBIT)	798	706	93	75	441	300	(69)	(43)	1 263	1 038
Eiendeler	5 511	6 313	2 851	2 825	1 315	1 401	2 690	1 910	12 366	12 450
Investeringer	104	690	255	595	107	78	30	22	496	1 385
Forpliktelse og avsetninger	2 881	3 037	2 376	1 458	790	948	2 593	5 113	8 640	10 556

1. Det er ingen forskjeller i målemetoder som brukes på segmentnivå sammenliknet med konsernregnskapet.
2. Transaksjoner mellom de ulike segmentene er eliminert ved konsolideringen. Transaksjoner mellom segmentene er basert på markedspriser.
3. De ulike driftssegmentenes driftsresultat inkluderer inntekter og kostnader fra transaksjoner med andre driftssegment i konsernet.
4. Segment eiendeler inkluderer ikke aksjer tilgjengelige for salg, andre langsiktige eiendeler, derivater, virkelig verdi justeringer knyttet til finansielle instrumenter og betalingsmidler da disse eiendeler styres på konsernbasis. Disse beløpene er inkludert i kolonnen "Øvrig/elimineringer".
5. Segment forpliktelser inkluderer ikke utsatt skatt, betalbar skatt, rentebærende gjeld, andre langsiktige forpliktelser og avsetninger, derivater og virkelig verdi justeringer knyttet til finansielle instrumenter da denne type forpliktelser blir styrt på konsernbasis. Disse beløpene er inkludert i kolonnen "Øvrig/elimineringer".
6. Investeringer består av tilgang av eiendom, anlegg og utstyr, immaterielle eiendeler og goodwill.

Geografisk segment

Ved presentasjon av informasjon om geografi fordeles inntekter på grunnlag av kundenes geografiske plassering, mens for anleggsmidlene er det den fysiske plassering eller tilknytning gjennom oppkjøp som er lagt til grunn. Konsernets aktiviteter er i hovedsak fordelt på Norge, øvrige Europa, Amerika og Asia. Inkludert i anleggsmidler er eiendom, anlegg og utstyr, immaterielle eiendeler og goodwill (ekskl. finansielle instrumenter, utsatt skattefordel, pensjonsmidler og rettigheter som følger av forsikringsavtaler).

Geografisk segment	Norge		Øvrige Europa		Amerika		Asia		Annet		Total	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Beløp i mill. kr												
Driftsinntekter fra eksterne kunder	2 783	2 570	2 873	2 483	5 160	3 403	2 852	2 479	148	121	13 816	11 056
Driftsinntekter i % av total	20 %	23 %	21 %	22 %	37 %	31 %	21 %	22 %	1 %	1 %	-	-
Anleggsmidler	3 440	3 263	77	76	629	819	91	83	1	1	4 238	4 241

7. VARELAGER

Konsernets samlede varebeholdninger fordeler seg som følger:

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Råvarer	1 478	1 716
Varer i arbeid	662	625
Ferdigvarer	447	352
Sum	2 587	2 693
Periodens nedskrivning av varelager	67	54

8. PERSONALKOSTNADER

Lønn og andre personalkostnader utgjør alle kostnader forbundet med avlønning av personell ansatt i konsernet.

Beløp i mill. kr	2009	2008
Lønn	2 921	2 561
Resultatavhengig del av lønn	82	88
Arbeidsgiveravgift	449	397
Pensjonskostnad ytelsesplaner (note 9)	78	84
Pensjonskostnad innskuddsplan (note 9)	147	138
Andre ytelser	110	97
Totale personalkostnader	3 787	3 365
En nærmere beskrivelse av resultatavhengig del av lønn til ledende ansatte er beskrevet i note 28 "Nærstående parter".		
Gjennomsnittlig antall årsverk	2009	2008
Totalt	5 236	4 622

9. PENSJONER OG ANDRE LANGSIKTIGE ANSATTEYTELSER

KONGSBERG har en tjenstepensjonsordning som tilfredsstiller lovverket, og som består av en innskuddsordning og ytelsesordning. Tjenstepensjonsordningen gjelder alle ansatte i konsernet i Norge. Per 31.12.09 er det i Norge 3 798 ansatte som er tilknyttet ordningene. KONGSBERG bestreber seg på at flest mulig av de ansatte også i utlandet skal omfattes av tjenstepensjonsordningene.

Innskuddsordningen

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning i 2007 for alle ansatte under 52 år per 1.1.08. Innskuddssatsene er 0 % av lønnsgrunnlaget opp til 1G, 5 % av lønnsgrunnlaget mellom 1 og 6 G, og 8 % av lønnsgrunnlaget fra 6G og opp til 12G. De ansatte kan påvirke forvaltningen av midlene gjennom tre investeringsvalg, med henholdsvis 30, 50 og 80 % aksjer i porteføljen. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert innskuddsordning for lønn mellom 12 og 15G. Bedriftens innskudd i denne ordningen er 18 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G, oppad begrenset til 15G. De ansatte har samme investeringsvalg i tilleggsordningen som i hovedordningen. KONGSBERGs selskaper i utlandet har i all vesentlighet innskuddsplaner. Per 31.12.09 var 2 933 ansatte i Norge og de fleste av de 1 586 ansatte i utlandet omfattet av innskuddsplaner. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Ytelsesordningen

Ved overgang til innskuddsordning i 2007 ble ansatte som på overgangstidspunktet var 52 år og eldre fortsatt værende i ytelsesordningen. Ordningen er forsikret gjennom Vital – DnB NOR. Deler av pensjonen blir dekket ved utbetalinger fra Folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra Folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen fra ytelsesordningen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjeningsår. Ordningen gir rett til 65 % av sluttlønn inklusive ytelse fra Folketrygden inntil fylte 77 år, deretter reduseres tjenstepensjonsdelen med 50 %. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert ytelsesordning for lønn mellom 12 og 15G. Ytelsen tilsvarende 65 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G inntil fylte 77 år, deretter reduseres ytelsen til 50 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G. Denne tilleggsordningen ble lukket i forbindelse med overgang til innskuddsbasert pensjon i 2007.

Det ble i 2008 innført nye regler for førtidspensjon for nyansatte ledere i konsernledelsen. Reglene innebærer førtidspensjon senest fra 65 år, men med gjensidig rett for selskapet og ansatt i konsernledelsen å kreve førtidspensjon fra 63 år. Ytelsen er 65 % av årslønn, forutsatt minimum 15 års opp-tjening. Dersom ansatt fratrer mellom 63 og 65 år vil det imidlertid gi redusert pensjonsopptjening for den innskuddsbaserte alderspensjon som gjelder fra fylte 67 år.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner i ytelsesordningen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

Økonomiske forutsetninger	31.12.09	31.12.08
Diskonteringsrente	4,0 %	4,0 %
Forventet avkastning	6,0 %	6,0 %
Lønnsregulering	3,5 %	3,5 %
G-regulering	3,5 %	3,5 %
Pensjonsregulering	1,0 %	1,0 %
Demografiske forutsetninger	31.12.09	31.12.08
Dødelighet	K 2005	K 2005
Uførhet	IR 73	IR 73
Frivillig avgang	4,5 % for alle aldre	4,5 % for alle aldre
Førtidspensjon	40 % ved 62 år	40 % ved 62 år

K2005 er utarbeidet av Finansnæringsens Hovedorganisasjon, og tar for seg tariffen for dødelighet. IR 73 tar for seg tabeller for forventet uførhet. Risikoen for død og uførhet baserer seg på offentlige tabeller og observasjoner for uførhet i KONGSBERG. Sannsynligheten for at en ansatt i en gitt aldersgruppe blir ufør eller dør innen ett år, samt forventet levealder er følgende:

Alder	Uføreprosent		Dødsprosent		Forventet levealder	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
20	0,1	0,2	-	-	80	84
40	0,3	0,4	0,1	0,1	80	84
60	1,4	1,8	0,6	0,5	82	85
80	-	-	6,2	4,5	87	89

Uføretariffen IR 73 er valgt ut fra at denne tariffen er den beste tilnærmingen til uførestatistikken for KONGSBERG. Dette er basert på KONGSBERGs historikk der ca. 25 % av uførepensjonen er blitt tilbakebetalt gjennom en internasjonal pool.

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Beløp i mill. kr	2009	2008
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	79	67
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	56	60
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(68)	(56)
Amortisering planendringer	1	3
Periodisert arbeidsgiveravgift	10	10
Årets netto pensjonskostnad	78	84
Kostnader ved innskuddsplaner Norge	130	123
Kostnader ved innskuddsplaner utlandet	17	15

Endring av netto balanseført pensjonsforpliktelse

Beløp i mill. kr	2009			2008		
	Fondert	Ufondert	Totalt	Fondert	Ufondert	Totalt
Endringer i brutto pensjonsforpliktelse:						
Brutto pensjonsforpliktelse 1.1.	1 211	243	1 454	1 058	231	1 289
Netto endring i arbeidsgiveravgift	-	3	3	(2)	-	(2)
Planendring	-	-	-	-	2	2
Nåverdien av årets opptjening	58	21	79	55	12	67
Rentekostnad av pensjonsforpliktelse	48	8	56	51	9	60
Aktuariell tap/gevinst	97	1	98	84	5	89
Utbetalinger av pensjoner/fripoliser	(47)	(15)	(62)	(35)	(16)	(51)
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1 367	261	1 628	1 211	243	1 454
Endringer i brutto pensjonsmidler:						
Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1.	1 129	-	1 129	950	-	950
Forventet avkastning på pensjonsmidler	68	-	68	56	-	56
Aktuariell tap/gevinst	4	-	4	(9)	-	(9)
Premieinnbetalinger	133	-	133	167	-	167
Utbetalinger av pensjoner/fripoliser	(47)	-	(47)	(35)	-	(35)
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	1 287	-	1 287	1 129	-	1 129
Netto pensjonsforpliktelse	(80)	(261)	(341)	(82)	(243)	(325)
Ikke innregnede planendringer	-	1	1	-	2	2
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	(80)	(260)	(340)	(82)	(241)	(323)

Prosentvis fordeling av pensjonsmidlene på investeringskategorier per 31.12.09 og tidligere var:

	2009	2008	2007	2006	2005
Anleggsobligasjoner	36 %	29 %	28 %	30 %	27 %
Pengemarked	8 %	14 %	7 %	5 %	17 %
Obligasjoner	23 %	30 %	21 %	20 %	18 %
Aksjer	14 %	4 %	25 %	30 %	23 %
Eiendom	17 %	17 %	16 %	13 %	12 %
Annet	2 %	6 %	3 %	2 %	3 %
Bokført avkastning pensjonsmidler	4,7 %	1,9 %	11,8 %	7,5 %	70,3 %

Beløp i mill. kr	2009	2008	2007	2006	2005
Netto forpliktelse 1.1.	(323)	(336)	(747)	(665)	(456)
Netto endring i arbeidsgiveravgift	(3)	2	50	(11)	(26)
Innregnet pensjonskostnad	(68)	(74)	(132)	(112)	(87)
Oppgjør pensjonsordning	-	-	299	-	-
Premiebetalinger	133	167	160	129	150
Premiebetalinger, planendringer	-	-	-	14	-
Utbetalinger AFP	15	16	10	7	7
Nedbemanning	-	-	-	-	3
Kjøp/salg	-	-	-	(3)	16
Overgang til bruttometoden	-	-	1	-	(9)
Aktuariell tap/gevinst	(94)	(98)	23	(106)	(263)
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	(340)	(323)	(336)	(747)	(665)

Aktuariell tap/gevinst er innregnet i oppstilling over totalresultat.

Historisk informasjon

Beløp i mill. kr

	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1 628	1 454	1 289	1 799	1 674	1 328
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	1 287	1 129	950	1 049	1 005	868
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	(341)	(325)	(339)	(750)	(669)	(460)
Estimatavvik pensjonsforpliktelse 31.12.	98	89	8	76	234	77
Estimatavvik pensjonsmidler 31.12.	4	(9)	31	(30)	(29)	4
Akkumulerte estimatavvik innregnet i oppstilling over totalresultat	(370)	(293)	(210)	(230)	(136)	(58)

Aldersgrensen for å ta ut avtalefestet pensjon (AFP) er 62 år. Konsernets utvidede pensjonsforpliktelse er tatt inn i regnskapet i samsvar med aktuarberegning med utgangspunkt i redusert pensjonsalder, 40 % uttakstilbøyelighet, 25 % arbeidsgiverfinansiering og for øvrig samme forutsetninger som for ordinær pensjon. Så vel faktisk uttakstilbøyelighet som endelig finansiering kan medføre endringer i de endelige pensjonsforpliktelser. Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuarmessige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelser er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuarmessige forutsetninger ved årets slutt. I beregningen av bruttoverdien av pensjonsmidlene er det forutsatt en avkastning på 6 % som var forventningen per 31.12.09.

Den faktiske avkastningen ble 5,4 %, men dette blir først hensyntatt i de balanseførte verdiene i 2010. Forventet pensjonspremieinnbetaling til ytelsesordninger er for 2010 ca. 130 mill. kr. Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Netto pensjonsforpliktelser er fastsatt basert på aktuarberegninger, som bygger på forutsetninger blant annet knyttet til diskonteringsrente, fremtidig lønnsvekst, pensjonsreguleringer, forventet avkastning på pensjonsmidlene og ansatte turnover. Disse forutsetningene oppdateres årlig. Diskonteringsrenten fastsettes med utgangspunkt i den langsiktige statsobligasjonsrenten som reflekterer tidshorisonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen for ytelsesordningen. Balansen viser netto pensjonsforpliktelser inklusive arbeidsgiveravgift.

Sensitivitetsanalyse pensjonsberegning:

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter per 31.12.09, forutsatt at alle andre parametre er konstante. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

Endring i % er prosentpoeng	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst/ grunnbeløp		Årlig regulering av pensjoner		Fratredelsesrate	
	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %

Endring i pensjon:

	20 - 22 %	20 - 22 %	10 - 12 %	10 - 12 %	15 - 17 %	15 - 17 %	2-3 %	2-3 %
Pensjonsforpliktelse (PBO)	20 - 22 %	20 - 22 %	10 - 12 %	10 - 12 %	15 - 17 %	15 - 17 %	2-3 %	2-3 %
Periodens netto pensjonskostnader	22 - 24 %	22 - 24 %	18 - 20 %	18 - 20 %	10 - 12 %	10 - 12 %	2-3 %	2-3 %

10. GODTGJØRELSE TIL REVISOR

Beløp i 1 000 kr	2009				2008			
	Morselskap	Datterselskaper i Norge	Datterselskaper i utlandet	Sum 2009	Morselskap	Datterselskaper i Norge	Datterselskaper i utlandet	Sum 2008
Konsernrevisor Ernst & Young:								
Lovpålagt revisjon	900	5 980	1 415	8 295	890	6 284	727	7 901
Andre attestasjonstjenester	-	413	-	413	55	301	-	356
Skatterådgivning	-	202	49	251	-	390	147	537
Andre tjenester utenfor revisjonen	-	-	69	69	316	-	-	316
Sum honorar Ernst & Young	900	6 595	1 533	9 028	1 261	6 975	874	9 110
Andre revisorer:								
Beregnet revisjonshonorar		300	726	1 026		242	610	852

11. EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Maskiner og anlegg</i>	<i>Driftsløse</i>	<i>Tomter, bygg og annen fast eiendom</i>	<i>Totalt</i>
<i>Anskaffelseskost</i>				
1.1.08	409	1 002	1 081	2 492
Tilgang	230	228	358	816
Avgang	(7)	(5)	(1)	(13)
Tilgang ved kjøp av virksomhet	8	1	-	9
Omregningsdifferanser	3	15	26	44
Sum anskaffelseskost 31.12.08	643	1 241	1 464	3 348
Tilgang	139	196	103	438
Avgang	(5)	(5)	(10)	(20)
Tilgang ved kjøp av virksomhet	-	-	16	16
Omregningsdifferanser	(11)	(21)	(34)	(66)
Sum anskaffelseskost 31.12.09	766	1 411	1 539	3 716
<i>Akkumulerte av- og nedskrivninger</i>				
1.1.08	252	727	307	1 286
Årets avskrivninger	31	129	37	197
Avgang	(2)	(5)	(1)	(8)
Omregningsdifferanser	-	6	4	10
Sum akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.08	281	857	347	1 485
Årets avskrivninger	36	146	61	243
Avgang	(4)	(4)	(2)	(10)
Omregningsdifferanser	(7)	(12)	(12)	(31)
Sum akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.09	306	987	394	1 687
Balanseført verdi 31.12.08	362	384	1 117	1 863
Balanseført verdi 31.12.09	460	424	1 145	2 029
Utnyttbar levetid	3 - 10 år	3 - 10 år	10 - 33 år	-
Årlig leie av ikke balanseført eiendom, anlegg og utstyr	6	2	163	171

¹⁾ Tomter som inngår i gruppen har ubegrenset levetid, og blir heller ikke avskrevet.

12. IMMATERIELLE EIENDELER

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Goodwill</i>	<i>Teknologi</i>	<i>Aktivert egenutvikling</i>	<i>Andre immaterielle eiendeler</i>	<i>Total</i>
Kostpris					
1.1.08	1 784	345	97	32	2 258
Omregningsdifferanser	87	58	-	3	148
Tilgang	-	-	55	-	55
Kjøp av virksomheter/minoriteter	286	202	-	17	505
Sum kostpris 31.12.08	2 157	605	152	52	2 966
1.1.09	2 157	605	152	52	2 966
Omregningsdifferanser	(61)	(46)	-	2	(105)
Tilgang	-	-	54	-	54
Kjøp av virksomheter/minoriteter ¹	(12)	-	-	-	(12)
Avgang	-	-	-	(16)	-
Sum kostpris 31.12.09	2 084	559	206	38	2 887
Akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger					
1.1.08	420	68	2	7	497
Omregningsdifferanser	-	5	-	1	6
Amortiseringer og nedskrivninger	-	55	24	5	84
Sum akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger 31.12.08	420	128	26	13	587
1.1.09	420	128	26	13	587
Omregningsdifferanser	(1)	(5)	-	-	(6)
Amortiseringer og nedskrivning	-	62	36	15	113
Avgang	-	-	-	(16)	-
Sum akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger 31.12.09	419	185	62	12	678
Balanseført verdi 31.12.08	1 737	477	126	39	2 379
Balanseført verdi 31.12.09	1 665	374	144	26	2 209
Utnyttbar levetid	-	8-10 år	5 år	8-10 år	-
Gjenværende utnyttbar levetid	-	1-9 år	3-5 år	4-9 år	-

¹ Består av redusert goodwill med 31 mill. kr som følge av endret oppgjør for tidligere oppkjøp, samt kjøp av selskapene Havtroll AS og Havtroll Teknikk AS. Med unntak av goodwill, som ikke amortiseres, er amortiseringen av immaterielle eiendeler enten lineært over utnyttbar levetid eller i henhold til produserte enheter.

Forskning og utvikling ført over resultatet

Kostnader knyttet til egenfinansiert forskning og utvikling:

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009			2008		
	<i>Produkt-vedlikehold</i>	<i>Utviklingskostnader</i>	<i>Totalt</i>	<i>Produkt-vedlikehold</i>	<i>Utviklingskostnader</i>	<i>Totalt</i>
Kongsberg Maritime	93	378	471	98	329	427
Kongsberg Defence Systems	9	69	78	3	71	74
Kongsberg Protech Systems	15	45	60	25	40	65
Øvrige	4	28	32	1	24	25
Sum	121	520	641	127	464	591

Balansføring av egenutvikling

Utviklingsprosjekter hvor kundene finansierer utviklingen blir ikke aktivert, men KONGSBERG søker å oppnå eierrettigheter til det utviklede produktet. For egenutviklede produkter vurderes det løpende om kriteriene for balansføring av utviklingskostnader er innfridd. Underveis i utviklingsfasen besluttes det, basert på teknisk suksess og markedsvurderinger, hvorvidt man skal ferdigstille utviklingen og starte balansføring av gjenværende utviklingsutgifter. Aktiveringene er relatert til utvikling av radiolinjesamband i Kongsberg Defence Systems og videreutvikling av våpenstyringssystemet Protector i Kongsberg Protech Systems.

Aktivert utvikling i Kongsberg Maritime er knyttet til dynamisk posisjonering. Resterende egenfinansierte utviklingsprosjekter hos Kongsberg Maritime inneholder i utgangspunktet mange prosjekter med begrenset totalomfang. Det er vurdert at disse utviklingsprosjektene ikke tilfredsstillende strenger kriteriene for aktivering av utvikling. For mange av prosjektene er det usikkerhet knyttet til om prosjektet er teknologisk gjennomførbart og hvordan den endelige løsningen blir. Så lenge det er usikkerhet om endelig teknologisk løsning, er det også vanskelig å estimere markedsmessig verdi. Det vil derfor først være sent i utviklingsprosjektet at kriterier for aktivering blir oppfylt. Gjenværende kostnader vil ofte være ubetydelige.

13. TEST AV VERDIFALL PÅ GOODWILL OG IMMATERIELLE EIENDELER

A) Test av verdifall på goodwill

Goodwill anskaffet gjennom oppkjøp er allokert til forretningsområdene. KONGSBERG har gjennomført test av verdifall i 4. kvartal 2009 på forretningsområdene, som også er klassifisert som kontantstrømsgenererende enheter. Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence Systems er rapporteringssegmenter, og presentert i note 6 "Segmenter".

Balansført goodwill:

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Kongsberg Maritime	1 287	1 377
Kongsberg Defence Systems	134	135
Øvrig virksomhet	244	225
Sum balansført goodwill	1 665	1 737

Goodwill fra øvrig virksomhet er tilknyttet Kongsberg Oil & Gas Technologies.

Bruksverdi og viktige forutsetninger

Konsernets goodwill er i hovedsak knyttet til Kongsberg Maritime. Gjennomførte tester viser at bokførte verdier er vesentlig lavere enn bruksverdiens beløp, og således i liten grad sensitive i forhold til endringer i beregningsforutsetningene. Nedenfor er det gitt en forenklet beskrivelse av beregningsforutsetningene.

Test for verdifall på goodwill er basert på forretningsområdenes bruksverdi. For å fastsette bruksverdien er det benyttet diskontert pengestrømsmetode. Forventet kontantstrøm bygger på forretningsområdenes budsjetter og langtidspaner, som er godkjent av styret og konsernledelsen. Langtidspanene dekker en periode på 5 år. Normalt blir kontantstrømmene som benyttes for test av goodwill, justert noe lavere enn langtidspanene, da regnskapsreglene krever at fremtidige forbedringer på produkter og nyutvikling ikke kan reflekteres i fremtidig kontantstrøm. Etter de 5 årene med konkrete planer beregnes det en terminalverdi basert på en konstant vekstrate.

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene

Diskonteringsssats	I beregningen er det benyttet en diskonteringsrente på 11 % før skatt
Bruttofortjeneste	Fortjenestemarginer er basert på historisk nivå justert for forventninger om fremtiden
Markedsandeler	For de enheter som opererer i markeder hvor det er relevant å måle markedsandeler er det forventet at etablerte posisjoner generelt vil opprettholdes, men at det kan komme økninger og svekkelser innen enkeltområder.
Terminalverdi	Det er forutsatt en konstant vekstrate på 2 % for å beregne terminalverdien.

Estimatusikkerhet

Kongsberg Maritime og Kongsberg Oil & Gas Technologies opererer i markeder som er sterkt påvirket av utviklingen i verdenshandelen og etterspørsel etter energi. Den lave kontraheringsaktiviteten ved verftene forventes å fortsette i en tid fremover.

Sensitivitet

Sensitivitetsberegninger i anslagene gir selv med en rimelig mulig endring i forutsetningene ikke grunnlag for vesentlige nedskrivninger.

B) Test av verdifall på immaterielle eiendeler med bestemt utnyttbar levetid

KONGSBERG har 544 mill. kr i andre immaterielle eiendeler med bestemt utnyttbar levetid. En vesentlig del av dette er anskaffet gjennom oppkjøp. KONGSBERG gjennomfører kvartalsvise vurderinger på hvorvidt det er indikasjoner på verdifall på andre immaterielle eiendeler. Dersom det foreligger indikasjoner på verdifall blir det gjennomført test for verdifall.

Gallium Visual Systems Inc., datterselskap av Kongsberg Defence & Aerospace AS

Det canadiske datterselskapet Gallium Visual Systems Inc. har 14 mill. canadiske dollar (CAD) (77 mill. kr) i bokførte immaterielle eiendeler, som er knyttet til teknologi. Selskapet gikk med underskudd i 2009, og det ble derfor gjennomført en test av verdifall for de immaterielle eiendelene i 4. kvartal 2009. Den gjennomførte testen medførte ingen endring i bokførte verdier.

Test for verdifall på de immaterielle eiendelene er basert på selskapets bruksverdi. For å fastsette bruksverdien er det benyttet diskontert pengestrømsmetode. Forventet kontantstrøm bygger på selskapets budsjetter og langtidsplaner, som er godkjent av styret og konsernledelsen.

Selskapets driftsinntekter er basert på forventet utvikling i de markedene hvor selskapet opererer. Det er forventet at selskapets posisjoner vil opprettholdes.

I beregningen er det benyttet en diskonteringsrente på 11 % før skatt, som er konsernets WACC korrigert for selskapsspesifikk risiko.

Sensitivitet - Gallium Visual Systems Inc.

Det kan komme endringer i de benyttede basisforutsetningene, som kan føre til at bokført verdi av de immaterielle eiendelene i selskapet overstiger bruksverdien. Bruksverdien overstiger de bokførte verdiene med 5,5 mill. CAD (30 mill. kr) basert på basisforutsetningene.

Markedene selskapet opererer innenfor kan bli påvirket ved en vedvarende konjunkturedgang, som kan føre til at enhetens planlagte vekst blir lavere enn forutsatt.

Selskapets dekningsgrad påvirkes av volumendringer. Dersom den faktiske veksten blir lavere enn forutsatt som følge av en vedvarende konjunkturedgang vil dette igjen påvirke selskapets dekningsgrad negativt.

Uten vekst i de første fem årene, eller ved et fall i gjennomsnittlig lønnsomhetsmargin på 4 vil det føre til at bruksverdien reduseres med 5,5 mill. CAD (30 mill. kr).

14. FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Renteinntekter	61	56
Agioinntekter	-	15
Andre finansinntekter	9	-
Finansinntekter	70	71
Gevinst ved salg av aksjer	76	-
Tap og verdifall på finansielle eiendeler	83	138
Netto tap på finansielle eiendeler	7	138
Rentekostnader	115	93
Agjokostnader	12	-
Diskontering langsiktige avsetninger	4	12
Andre finanskostnader	26	5
Finanskostnader	157	110
Netto finansposter innregnet i resultatet	(94)	(177)

Gevinst ved salg av aksjer er knyttet til salg av aksjer i Roxar ASA. Tap og verdifall på finansielle eiendeler er primært knyttet til nedskrivning av lån gitt i forbindelse med salget av fritidsbåtvirksomheten i 2005.

15. SKATT

Skattekostnad

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Betalbar skatt	561	201
Endring utsatt skatt	(220)	73
Skattekostnad	341	274

Avstemming fra nominell til effektiv skattesats

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Resultat før skatt	1 169	861
Skatt beregnet til skattesats 28 % av resultat før skatt	327	241
Effekt av skattesatsforskjeller og ikke hensyntatte skattefordeler i utlandet	12	9
Skatteeffekt av gevinst/tap ved salg aksjer og nedskrivning av aksjer	(3)	22
Andre permanente forskjeller	5	2
Skattekostnad	341	274
Effektiv skattesats	29 %	32 %

For langsiktige tilvirkningskontrakter er det lagt til grunn at skattemessig inntektsføring skjer ved levering. Betalbar skatt vil som følge av dette svinge over tid.

Eiendel utsatt skatt og utsatt skatt forpliktelse

<i>Beløp i mill. kr</i>	31.12.09	31.12.08
Eiendel utsatt skatt		
Pensjoner	95	90
Avsetninger	477	270
Netto derivater	-	781
Eiendel utsatt skatt – brutto	572	1 141
Utsatt skatt forpliktelse		
Goodwill, eiendom, anlegg og utstyr	253	222
Prosjekter under utførelse	760	1 251
Netto derivater	149	-
Utsatt skatt forpliktelse – brutto	1 162	1 473
Netto regnskapsført utsatt skatt forpliktelse	(590)	(332)

Endring i utsatt skatt som er innregnet i oppstilling over totalresultat:

<i>Beløp i mill. kr</i>	31.12.09	31.12.08
Pensjoner	(30)	(31)
Kontantstrømsikring	508	(485)
Sum	478	(516)

Tilgang utsatt skatt ved oppkjøp

	-	4
--	---	---

Utdeling av utbytte til morselskapets aksjeeiere påvirker verken selskapets betalbare eller utsatte skatt.

16. RESULTAT PER AKSJE

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Årets resultat som tilfaller innehavere av aksjer		
Resultat fra videreført virksomhet etter skatt	828	587
Minoritetens andel av resultatet	8	4
Årets resultat / utvannet resultat som tilfaller innehavere av ordinære aksjer	820	583

Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 31.12. i mill. aksjer (note 23 "Aksjekapital og overkurs"):

<i>Antall aksjer</i>		
Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 1.1	120,00	120,00
Effekt av egne aksjer	0,00	(0,01)
Gjennomsnittlig vektet antall aksjer 31.12.	120,00	11,99
Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 31.12. utvannet	120,00	119,99

Beløp i kr

Årets resultat per aksje	6,83	4,86
Årets resultat per aksje, utvannet	6,83	4,86

17. AKSJER TILGJENGELIGE FOR SALG

Aksjer tilgjengelige for salg per 31.12.09.

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Børsnoterte aksjer	126	214
Unoterte aksjer (OTC-listen)	5	8
Andre aksjer	40	38
Aksjer tilgjengelige for salg	171	260

Aksjer tilgjengelige for salg er regnskapsført til virkelig verdi. Børsnoterte aksjer per 31.12.09 består av aksjer i Kitron ASA (19 % eierandel). Aksjene er innregnet til børskurs. Aksjer notert på OTC-listen består av Remora ASA. I prosent av total markedsverdi utgjør børsnoterte og unoterte aksjer (OTC) 77 % av aksjer tilgjengelige for salg. Endring i virkelig verdi for aksjer, som ikke er nedskrivning, er innregnet i totalresultatet. Nedskrivninger er innregnet over resultatet. Det er i løpet av 2009 innregnet 12 mill. kr over resultatet i nedskrivninger. Virkelig verdi for børsnoterte aksjer er økt i løpet av 2009 med 44 mill. kr.

Når det gjelder eierandelene i Kitron på 19 %, har KONGSBERG vurdert om det foreligger betydelig innflytelse selv om eierandelen er under grensen på 20 %. Antagelse om slik innflytelse foreligger ved eierandel over 20 %. Når betydelig innflytelse foreligger, skal investeringen regnskapsføres som tilknyttet selskap etter egenkapitalmetoden. Selv om KONGSBERG er representert i styret til Kitron og selskapet er en leverandør til KONGSBERG, vurderes dette ikke som tilstrekkelig til å kunne demonstrere at betydelig innflytelse foreligger.

Virkelig verdi på aksjer

Aksjene skal verdsettes til markedsverdi på balansedagen. Markedsverdien fremkommer som følger:

1. Siste omsatte kurs på børs eller siste omsatte kurs på OTC-listen (Norges Fondsmeglerforbunds liste)
2. Pris på siste aksjetransaksjoner som salg/kjøp eller emisjoner for aksjer som ikke er notert
3. Verdsettelse basert på neddiskontert kontantstrøm
4. Anskaffelseskost som estimat på markedsverdi.
Dette gjelder investeringer uten vesentlig verdi

Sensitivitetsanalyse på investeringer i aksjer

En endring i børskursene på de børsnoterte aksjene og OTC noterte aksjene med 10 % vil medføre en økning/ (reduksjon) av merverdien på 13 mill. kr som innregnes i oppstilling over totalresultatet per 31.12.09 (22 mill. kr basert på balanseførte verdier 31.12.08).

Aksjer med eierandel over 10 % som ikke konsolideres

Ved utgangen av året eide KONGSBERG aksjer og andeler i følgende selskaper hvor eierandelen var mer enn 10 % eller investeringen utgjorde mer enn 50 % av bokført egenkapital, og hvor disse ikke ble konsolidert eller innarbeidet etter egenkapitalmetoden:

Aksjer tilgjengelige for salg per 31.12.09.

Beløp i mill. kr	Eierandel	Balanse- ført verdi	Markeds- verdi
Kitron ASA	19 %	126	126
Atash Norcontrol	49 %	20	20
Kongsberg Terotech AS	50 %	3	3
Kongsberg Technology Training Center AS	40 %	5	5

18. ANDRE LANGSIKTIGE EIENDELER

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Lån til ansatte	29	29
Andre langsiktige eiendeler	26	132
Sum andre langsiktige eiendeler	55	161

19. FORDRINGER OG KREDITTRISIKO

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Brutto kundefordringer	1 637	2 241
Avsetning tap kundefordringer	(209)	(144)
Netto kundefordringer	1 428	2 097
Andre fordringer	186	249
Forskudd til leverandører	34	169
Sum fordringer	1 648	2 515

Eksposering for kredittrisiko

For redegjørelse av KONGSBERGs kredittrisiko og håndtering av denne se note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko.

Balanseført verdi av finansielle eiendeler representerer maksimal kreditteksponering:

Beløp i mill. kr	Note	31.12.09	31.12.08
Brutto fordringer	19	1 857	2 659
Andre langsiktige eiendeler	18	55	160
Betalingsmidler	22	1 463	283
Valutaterminkontrakter og rentebytteavtaler som er brukt som sikring:	21	740	126
Total eksponering for kredittrisiko		4 115	3 228

Brutto kundefordringer fordelt på region:

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Norge	224	252
Øvrige Europa	421	727
Amerika	607	699
Asia	311	417
Andre land	74	146
Totalt	1 637	2 241

Brutto kundefordringer fordelt på kundetype:

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Offentlige institusjoner	528	877
Private selskaper	1 109	1 364
Totalt	1 637	2 241

20. PROSJEKTER UNDER UTFØRELSE

Omkring halvparten av konsernets aktivitet består av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer. Konsernet rapporterer balanseførte verdier knyttet til langsiktige tilvirkningskontrakter til brutto. Bruttobeløp tilgode fra kunder for kontraktsarbeid (prosjekter under utførelse) er klassifisert som en eiendel, og bruttobeløp skyldig til kunder for kontraktsarbeid (forskudd fra kunder) og periodiserte prosjektkostnader er klassifisert som en eiendel eller en forpliktelse.

Prosjekter under utførelse er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter minus akkumulert fakturering for alle løpende kontrakter der akkumulerte driftsinntekter overstiger akkumulert fakturering. Forskudd fra kunder er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter minus akkumulert fakturering for alle løpende kontrakter der akkumulert fakturering overstiger akkumulerte driftsinntekter.

Periodiserte prosjektkostnader er nettobeløpet av variable kostnader påløpt i henhold til prosjektets fullføringsgrad minus akkumulerte direktekostnader bokført på prosjektet.

Tap ved verdifall

Aldersfordelte kundefordringer og avsetning for tap på kundefordringer:

Beløp i mill. kr	31.12.09		31.12.08	
	Brutto	Avsetning tap på kundefordringer	Brutto	Avsetning tap på kundefordringer
Ikke forfalt	866	-	1 287	-
Forfalt 1-30 dager	332	(1)	405	(7)
Forfalt 31-90 dager	206	(36)	211	(9)
Forfalt 91-180 dager	62	(53)	143	(46)
Forfalt mer enn 180 dager	171	(119)	195	(82)
Totalt	1 637	(209)	2 241	(144)

Historisk sett har konsernet hatt beskjedne tap på kundefordringer, og kredittrisikoen er historisk sett vurdert som lav. Uroen i verdensøkonomien har imidlertid ført til at risikoen for tap på krav har økt. For ytterligere informasjon om konsernets kredittrisiko vises det til note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko.

Uroen i verdensøkonomien og risikoen for at kunder ikke er i stand til å betjene sine forpliktelser, kan medføre ytterligere avsetningsbehov.

Endring i avsetning tap på kundefordringer:

Beløp i mill. kr	2009	2008
Avsetning 1.1.	(144)	(40)
Konstaterte tap	22	3
Avsatt	(108)	(106)
Oppløst	29	9
Omregningsdifferanse	(8)	(10)
Avsetning 31.12.	(209)	(144)

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Prosjekter under utførelse	1 071	1 610
Forskudd fra kunder	(2 116)	(900)
Periodiserte prosjektkostnader	(906)	(668)
Netto prosjekter under utførelse	(1 951)	42

Konsernets langsiktige tilvirkningskontrakter er i hovedsak knyttet til forretningsområdene Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence Systems. Innenfor Kongsberg Maritime er hoveddelen av prosjektene av kortere varighet enn 2 år, og inntekten på de enkelte prosjektene utgjør hver for seg en begrenset andel av de samlede inntekter. For Kongsberg Defence Systems er prosjektene av lengre varighet og samlede inntekter for de enkelte prosjektene utgjør vesentlige beløp i forhold til konsernets aktivitet. I lys av usikkerheten i verftsindustrien er det foretatt en vurdering av prosjekter under utførelse i Kongsberg Maritime, med hensyn til risiko for kanselleringer. Basert på denne vurderingen er det identifisert prosjekter hvor sannsynligheten for kanselleringer er vurdert som høy, og det er som følge av dette gjort nedskrivninger av balanseført verdi av prosjekter under utførelse.

Oppsummering av vesentlige kontraktsdata fremgår nedenfor:

Beløp i mill. kr	2009	2008
Samlet ordre	29 273	24 923
Årets driftsinntekter	6 091	5 201
Akkumulerte driftsinntekter	17 842	15 832
Akkumulerte variable kostnader	12 502	12 187
Gjenstående driftsinntekter	11 430	9 091
Mottatte forskudd	2 116	1 320
Gjenstående variabel kost på tapsprosjekter	55	139

Estimatusikkerhet

Inntektsføringen av kontraktene skjer i takt med beregnet fremdrift. Fremdrift beregnes normalt som påløpte tilvirkningskostnader i forhold til forventede totale tilvirkningskostnader. I enkelte tilfeller beregnes fremdrift som en funksjon av påløpte timekostnader, eller oppnådde milepæler. Kontraktens inntekter er avtalt. Forventede totale tilvirkningskostnader estimeres basert på en kombinasjon av erfaringstall, systematiske estimerings-

prosedyrer, oppfølging av effektivitetsmål og beste skjønn. Normalt vil en stor andel av totale tilvirkningskostnader være antall gjenværende timer som ansatte må bruke for å utvikle eller ferdigstille prosjektet. Usikkerheten i estimatene påvirkes av prosjektets varighet og tekniske kompleksitet. Det er etablert prinsipper for kategorisering av prosjekter i forhold til teknologisk kompleksitet og utviklingsinnhold. Dette danner grunnlaget for vurdering av risiko og resultatuttak i prosjektene. Prosjektene evalueres minimum hvert kvartal.

Usikkerheten i verftsindustrien, og risikoen for kanselleringer og kundens manglende evne til å oppfylle kontraktens bestemmelser, kan medføre ytterligere nedskrivningsbehov. Kontraktene og rettspraksis sikrer at pådratte kostnader normalt kan kreves dekket dersom kunden velger å kansellere kontrakter.

21. FINANSIELLE INSTRUMENTER**A) Derivater**

Beløp i mill. kr

Omløpsmidler

	31.12.09	31.12.08
Merverdi valutaterminer, prognosesikringer	427	15
Merverdi valutaopsjon, prognosesikringer	2	-
Merverdi valutaterminer, prosjektsikringer	308	108
Merverdi lånesikringer	3	3
Sum derivater omløpsmidler	740	126

Langsiktige forpliktelser

Rentebytteavtaler knyttet til salg og tilbakeleie	9	13
Sum derivater langsiktige forpliktelser	9	13

Kortsiktige forpliktelser

Mindreverdi valutaterminer, prognosesikringer	72	1 388
Mindreverdi valutaterminer, prosjektsikringer	125	1 403
Mindreverdi valutaopsjon, prognosesikringer	-	81
Valutaterminer som ikke tilfredstiller sikringskriteriene	-	28
Rentebytteavtale og lånesikring	3	3
Sum derivater kortsiktige forpliktelser	200	2 903

B) Valutarisiko og sikring av valuta

For redegjørelse om KONGSBERGs valutarisiko og håndtering av denne se note 5 "Styring av kapital og finansiell risiko."

KONGSBERGs eksponering for valutarisiko knyttet til balanseførte kundefordringer og leverandørgjeld i amerikanske dollar (USD) og euro (EUR) var som følger, basert på nominelle beløp:

Beløp i mill.	USD		EUR	
	31.12.09	31.12.08	31.12.09	31.12.08
Kundefordringer	167	77	389	74
Leverandørgjeld	(18)	(5)	(26)	(13)
Netto balanse-eksponering	149	72	363	61
Valutaterminkontrakter				
prosjektsikringer	568	397	912	350

Oppgitte valutaterminkontrakter nevnt ovenfor skal sikre alle kontraktfestede valutastrømmer. Det betyr at valutaterminene i tillegg til å sikre balanseførte kundefordringer i utenlandsk valuta også skal sikre gjenstående fakturering på inngåtte kontrakter. KONGSBERG er også eksponert mot andre valutaer, men disse er ubetydelige sammenlignet med eksponeringen i USD og EUR.

Vesentlige valutakurser benyttet i konsernregnskapet gjennom året:

	Gjennomsnittlig kurs		Spotkurs per 31.12.	
	2009	2008	2009	2008
USD	6,29	5,60	5,75	7,00
EUR	8,74	8,21	8,29	9,87

Valutasikring

Per 31.12. hadde konsernet følgende sikringer av utenlandsk valuta, fordelt på sikringskategori:

Beløp i mill.	31.12.09			31.12.09			31.12.08			31.12.08		
	Bruttoverdi i NOK per 31.12.09 basert på avtalte kurs	Netto mer(+)/mindreverdidi(-) i NOK 31.12.09	Total sikret beløp i USD 2009	Gj.snittlig sikret kurs i USD 31.12.09	Total sikret beløp i EUR 31.12.09	Gj.snittlig sikret kurs i EUR 31.12.09	Bruttoverdi i NOK per 31.12.08 basert på avtalte kurs	Netto mer(+)/mindreverdidi(-) i NOK 31.12.08	Total sikret beløp i USD 2008	Gj.snittlig sikret kurs i USD 31.12.08	Total sikret beløp i EUR 31.12.08	Gj.snittlig sikret kurs i EUR 31.12.08
Sikringskategori												
Terminforretninger, prognosesikringer ¹⁾	6 318	355	645	6,32	259	8,63	10 275	(1 373)	810	6,39	600	8,49
Valutaopsjoner prognosesikringer ²⁾	271	2	45		-	-	535	(81)	45		30	-
Sum prognosesikringer	6 589	357	690		259		10 810	(1 454)	855		630	
Prosjektsikringer												
(verdisikring)	6 608	183	568	5,96	397	8,70	8 602	(1 308)	912	6,02	350	8,71
Lånesikringer (verdisikring) ³⁾	634	3	83	5,80	1	8,40	756	-	81	7,07	1	9,83
Totalt	13 831	543	1 341		657		20 168	(2 762)	1 848		981	

¹⁾ Mer- eller mindreverdier knyttet til sikringseffektive prognosesikringer (terminforretninger og valutaopsjoner) innregnes i oppstilling over totalresultat. Den del som ikke er sikringseffektiv blir innregnet over resultatet.

²⁾ Valutaopsjonene er tunnelopsjoner ("risk reversal"), hvor KONGSBERG har kjøpt salgsoptioner i USD til gjennomsnittlig kurs 5,81 og solgt kjøpsopsjoner til gjennomsnittlig kurs 6,22. Samlet vil verdien av optionene bli positiv når USD faller og negativ ved kursoppgang.

³⁾ Lånesikringer er valutasikringer knyttet til lån i utenlandsk valuta. Oppgitte verdier i tabellen knyttet til verdi basert på avtalte kurs og netto mer- eller mindreverdi, inkluderer et CAD/NOK- og et GBP/NOK-derivat i tillegg til de spesifiserte USD/NOK- og EUR/NOK-sikringene.

Virkelig verdi på valutaterminer er i tillegg til valutakursen 31.12. påvirket av fremtidige rentepunkter. De fremtidige rentepunktene innenfor de ulike tidsintervallene mottas fra Reuters som igjen henter informasjon fra ulike markedsaktører. Det vises for øvrig til note 4 "Virkelig verdi" og note 21 g) "Vurdering av virkelig verdi".

Sensitivitetsanalyse

En 20 % styrkning av norske kroner mot USD og EUR per 31.12.09 ville ha økt egenkapitalen med beløp nevnt nedenfor. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante.

Da KONGSBERG har en sikringsstrategi som i hovedsak sikrer alle kontraktfestede valutastrømmer og fordringer i utenlandsk valuta, vil ikke en valutaendring påvirke lønnsomheten i inngåtte kontrakter vesentlig. Eventuell endring i verdi på valutaopsjonene er ikke hensyntatt i tabellen nedenfor.

Beregnet egenkapitaleffekt (etter skatt):

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
USD	537	816
EUR	310	852
Totalt	847	1 668

En tilsvarende svekkelse av norske kroner mot ovenstående valutaer ville hatt samme beløpsmessig effekt, men med motsatt fortegn, og med forutsetninger om at alle variabler holdes konstante.

C) Prognosesikringer

Oversikt over periodene hvor kontantstrømmer knyttet til derivater som er kontantstrømsikringer (prognosesikringer og rentesikringer) forventes å oppstå:

Beløp i mill. kr	31.12.09					31.12.08				
	Balansført beløp	Forventet kontantstrøm	2010	2011	2012	Balansført beløp	Forventet kontantstrøm	2009	2010	2011
Rentebytteavtaler:										
Forpliktelse	-	-	-	-	-	(3)	(3)	(3)	-	-
Valutaterminkontrakter:										
Eiendeler	427	440	265	175	-	15	15	6	6	3
Forpliktelse	(72)	(74)	(56)	(18)	-	(1 388)	(1 438)	(721)	(449)	(268)
Valutaopsjoner:										
Eiendeler	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Forpliktelse	-	-	-	-	-	(81)	(81)	(60)	(21)	-
Totalt	357	368	211	157	-	(1 457)	(1 507)	(778)	(443)	(286)

Oversikt over periodene hvor kontantstrømmer knyttet til derivater som er kontantstrømsikringer (prognosesikringer og rentesikringer) forventes å påvirke resultatet:

Beløp i mill. kr	31.12.09				31.12.08			
	Balansført beløp	Forventet kontantstrøm	2010	2011 og senere	Balansført beløp	Forventet kontantstrøm	2009	2010 og senere
Rentebytteavtaler:								
Eiendeler	-	-	-	-	-	-	-	-
Forpliktelser	-	-	-	-	(3)	(3)	(3)	-
Valutaterminkontrakter								
Eiendeler	427	440	232	208	15	15	3	12
Forpliktelser	(72)	(74)	(39)	(35)	(1 388)	(1 438)	(389)	(1 049)
Valutaopsjoner:								
Eiendeler	2	2	2	-	-	-	-	-
Forpliktelser	-	-	-	-	(81)	(81)	(60)	(21)
Totalt	357	368	195	173	(1 457)	(1 507)	(449)	(1 058)

Forventet kontantstrøm er udiskontert verdi av valutaterminene for 2008.

D) Renterisiko knyttet til lån

Langsiktig rentebærende lån og lånerammer per 31.12:

Beløp i mill. kr	2009					2008				
	Forfall	Nominell rente	Restløpetid	Nominelt beløp	Balansført verdi	Forfall	Nominell rente	Restløpetid	Nominelt beløp	Balansført verdi
Obligasjonslån KOG 05	14.4.14	5,9 %	4,4	500	500					
Obligasjonslån KOG 04	30.3.12	2,7 %	2,25	300	300	30.3.12	6,4 %	3,3	300	300
Obligasjonslån						10.6.09	6,8 %	0,4	400	400
Andre lån				29	29				22	22
Lånefasilitet						1.7.13	3,8 % - 6,3 %	4,5	1 000	1 000
Sum lån			3,5	829	829			3,3	1 722	1 722
Lånefasilitet (utrukket låneramme)	1.7.13			1 000	-	19.12.10		2,0	800	-

Lånefasilitet per 31.12.09 er en syndikert lånefasilitet på til sammen 1 000 mill. kr. Avtalen er inngått med 4 banker: DnB NOR, Nordea, SEB og Fokus Bank. Avtalen er gjort gjennom Norsk Tillitsmann og har løpetid frem til 2013. Rentebetingelser er 3 mnd NIBOR + margin som er avhengig av forholdet mellom netto rentebærende lån/EBITDA og kan være fra 0,20 % til 0,575 %. Lånefasilitetene krever at netto rentebærende gjeld ikke skal overstige 3 ganger EBITDA, men kan være opp til

3,5 ganger i maksimalt 3 kvartaler. Kravene i låneavtalene er oppfylt. Obligasjonslånene er utstedt i norske kroner og notert på Oslo Børs. Rentebetingelsene er 3 mnd NIBOR + 3,75 % for lån pålydende 500 mill. kr, og 3 mnd NIBOR + 0,50 % for obligasjonslån pålydende 300 mill. kr. Lånene er balansført til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemethode. Andre lån er mindre låneopptak i enkelte av konsernets datterselskaper i lokale banker.

Rentebytteavtaler (flytende til fast rente):

Beløp i mill. kr	Forfall	Rentesats	Beløp 2009	Mer(+)/ mindre-verdi(-) 31.12.09	Beløp 2008	Mer(+)/ mindre-verdi(-) 31.12.08
Rentebytteavtale ¹⁾	2.11.11	6,3 %	150	(9)	150	(13)
Rentebytteavtale, utløp 16.7.09 ²⁾		5,4 %	-	-	300	(3)
Sum rentebytteavtaler			150	(9)	400	(16)

¹⁾ KONGSBERG har inngått rentebytteavtaler fra flytende til fast rente for et nominelt beløp på 150 mill. kr. Avtalene ble inngått i tilknytning til husleieavtaler inngått ved salg- og tilbakeleieavtaler som omtalt i note 27 "Salg og tilbakeleie". Verdiendringen på rentebytteavtalen innregnes over resultatregnskapet.

²⁾ Rentebytteavtale, utløpt i juni 2009, dekket obligasjonslån med flytende rente, og var regnskapsført som en kontantstrømsikring der mer- eller mindreverdi var innregnet i totalresultatet.

Sensitivitetsanalyse av kontantstrøm for instrumenter med variabel rente:

En endring av renten med 50 basispunkter (bp) på balansedagen ville ha økt (redusert) egenkapitalen og resultatet med beløpene

vist nedenfor. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Analysen er utført på samme grunnlag for 2008.

Effekt av renteøkning på 50 bp:

Beløp i mill. kr	31.12.09		31.12.08	
	Resultatet	Egenkapitalen	Resultatet	Egenkapitalen
Plasseringer med flytende rente	4	-	1	-
Lån med variabel rente	(4)	-	(9)	-
Rentebytteavtaler	2	-	1	1
Kontantstrømsensitivitet (netto)	2	-	(7)	1

E) Likviditetsrisiko

Forfall i henhold til kontrakt for finansielle forpliktelser inkludert rentebetalinger. Forpliktelser som offentlige avgifter og skatter er ikke finansielle forpliktelser og derfor ikke inkludert. Det samme gjelder forskuddsbetalinger fra kunder og periodisering av prosjekter.

Per 31.12.09:	Balansført beløp	Kontrakt- messige kontant- strømmer	2010	2011	2012	2013	2014
Beløp i mill. kr							
Finansielle forpliktelser som ikke er derivater							
Usikrede obligasjonslån	800	(945)	(38)	(38)	332	(30)	(508)
Andre lån og langsiktige forpliktelser	29	(29)	(29)	-	-	-	-
Leverandører	665	(665)	(665)	-	-	-	-
Finansielle forpliktelser som er derivater							
Valutaderivater (brutto mindreverdi)	200	(206)	(123)	(83)	-	-	-
Rentebytteavtale	9	(9)	(5)	(4)	-	-	-
Totalt	1 703	(1 854)	(860)	(125)	332	(30)	(508)

Per 31.12.08:	Balansført beløp	Kontrakt- messige kontant- strømmer	2009	2010	2011	2012	2013
Beløp i mill. kr							
Finansielle forpliktelser som ikke er derivater							
Lånefasilitet 1	1 000	(1 210)	(52)	(52)	(52)	(52)	(1 026)
Usikrede obligasjonslån	700	(831)	(435)	(14)	(14)	(303)	-
Andre lån og langsiktige forpliktelser	79	(80)	(23)	(57)	-	-	-
Leverandører og andre kortsiktige forpliktelser	1 271	(1 271)	(1 271)	-	-	-	-
Finansielle forpliktelser som er derivater							
Valutaderivater (brutto mindreverdi)	2 819	(2 888)	(1 757)	(723)	(346)	(34)	(28)
Valutaopsjon	81	(81)	(60)	(21)	-	-	-
Rentebytteavtale	16	(16)	(8)	(5)	(3)	-	-
Totalt	5 966	(6 361)	(3 598)	(846)	(412)	(389)	(1 054)

F) Oppsummering finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser fordelt på ulike kategorier for regnskapsmessig behandling av disse per 31.12.09.

Beløp i mill. kr	Derivater benyttet som sikring	Derivater som ikke kvalifiserer for sikring	Lån og fordringer	Tilgjengelig for salg	Andre finansielle forpliktelser	Total	Virkelig verdi
Eiendeler - anleggsmidler							
Investering i aksjer tilgjengelig for salg	-	-	-	171	-	171	171
Andre langsiktige eiendeler	-	-	55	-	-	55	55
Eiendeler - omløpsmidler							
Derivater	740	-	-	-	-	740	740
Fordringer	-	-	1 648	-	-	1 648	1 648
Betalingsmidler	-	-	1 463	-	-	1 463	1 463
Finansielle forpliktelser - langsiktige							
Rentebærende lån	-	-	-	-	829	829	860
Derivater	-	9	-	-	-	9	9
Andre langsiktige forpliktelser	-	-	-	-	25	25	25
Finansielle forpliktelser - kortsiktige							
Derivater	200	-	-	-	-	200	200
Leverandører	-	-	-	-	665	665	665

Virkelig verdi på rentebærende lån er beregnet ved hjelp av estimater på rentekurve og KONGSBERG sin rentemargin fastsatt på balansedagen. De estimerte kontantstrømmene er diskontert med den markedsrenten man kunne forvente å måtte betale for tilsvarende lån på balansedagen. Markedsrenten, før kredittpåslag, er basert på Norges Banks rentekurve.

For 2008

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Derivater benyttet som sikring</i>	<i>Derivater som ikke kvalifiserer for sikring</i>	<i>Lån og fordringer</i>	<i>Tilgjengelig for salg</i>	<i>Andre finansielle forpliktelser</i>	<i>Total</i>	<i>Virkelig verdi</i>
Eiendeler - anleggsmidler							
Investering i aksjer tilgjengelig for salg	-	-	-	260	-	260	260
Andre langsiktige eiendeler	-	-	156	-	-	161	161
Eiendeler - omløpsmidler							
Derivater	126	-	-	-	-	126	126
Fordringer	-	-	2 346	-	-	2 515	2 515
Betalingsmidler	-	-	283	-	-	283	283
Finansielle forpliktelser - langsiktige							
Rentebærende lån	-	-	-	-	1 722	1 722	1 635
Derivater	-	13	-	-	-	13	13
Andre langsiktige forpliktelser	-	-	-	-	57	57	57
Finansielle forpliktelser - kortsiktige							
Derivater	2 875	28	-	-	-	2 903	2 903
Leverandører	-	-	-	-	1 124	1 124	1 124

Kontantstrømsikring - sikringsreserve

	2009	2008
Inngående balanse	(963)	284
<i>Endringer i mer-/mindreverdi i perioden</i>		
- Valutaterminer, opsjonskontrakter og utsatt gevinst ¹	1 882	(1 663)
- Rentebytteavtaler	3	(4)
Skatt på poster innregnet direkte i oppstilling over totalresultat	(508)	485
<i>Innregnet gevinst/tap i perioden</i>		
- Valutaterminer, opsjonskontrakter og utsatt gevinst ¹	(71)	(66)
Utgående balanse sikringsreserve	343	(963)

¹ Utsatt gevinst på kontantstrømsikringer utgjør 119 mill. kr per 31.12.09 (119 mill. kr per 31.12.08) henført til prosjekter. Gevinsten oppstår når terminene til prognosesikringene blir realisert og nye terminer inngås for prosjektene. Eventuell gevinst/tap som oppstår, blir utsatt og realiseres i takt med fremdrift.

G) Vurdering av virkelig verdi

Følgende tabell viser konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31.12.09.

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Nivå 1</i>	<i>Nivå 2</i>	<i>Nivå 3</i>
Eiendeler			
Investeringer i aksjer tilgjengelig for salg	131	-	70
Derivative finansielle eiendeler	-	740	-
	131	740	70
Forpliktelser			
Derivative finansielle forpliktelser	-	209	-
	-	209	-

De forskjellige nivåene har blitt definert som følger:

* Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av kvoterte priser fra aktive markeder for identiske finansielle instrumenter. Ingen justering foretas med hensyn til disse prisene.

* Nivå 2: Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Klassifisering i nivå 2 forutsetter at alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi er observerbare data.

* Nivå 3: Virkelig verdi måles ved bruk av vesentlige data som ikke er basert på observerbare markedsdata.

22. BETALINGSMIDLER

<i>Nominelt beløp i mill. kr</i>	31.12.09	31.12.08
Kortsiktig plassering i pengemarkedet	807	-
Bankinnskudd, driftskonti	656	283
Sum	1 463	283

Likviditetsstyringen i konsernet håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

23. AKSJEKAPITAL OG OVERKURS

Aksjekapital

Aksjekapitalen består per 31.12.09 av 120 000 000 aksjer, hver pålydende kr 1,25.

Utvikling i aksjekapital

Type utvidelse	Dato	Antall aksjer	Pålydende	Beløp i mill. kr	Korr. faktor	Aksjekapital i mill. kr
Børsintroduksjon	13.12.93	5 850 000	20	117		117
Rettet emisjon mot ansatte	1996	6 000 000	20	3		120
Aksjesplitt	1997	24 000 000	5		1:4	120
Emisjon	1999	30 000 000	5	30		150
Aksjesplitt	2009	120 000 000	1,25		1:4	150

Oversikt over de største aksjeeierne per 31.12.09

Aksjeeiere	Antall aksjer	%-andel
Staten v/ Nærings- og Handelsdepartementet	60 001 600	50,00 %
Folketrygdfondet	12 025 420	10,02 %
Arendals Fossekompagni ASA	9 552 796	7,96 %
MP Pensjon	4 812 800	4,01 %
Skagen Vekst	3 122 000	2,60 %
Orkla ASA	3 000 660	2,50 %
Verdipapirfondet Odin Norden	2 887 868	2,41 %
Verdipapirfondet Odin Norge	2 793 355	2,33 %
Odin Offshore	997 500	0,83 %
JP Morgan Chase Bank - nominee	757 000	0,63 %
Sum	99 950 999	83,29 %
Øvrige (eierandel < 0,63%)	20 049 001	16,71 %
Totalt antall aksjer	120 000 000	100,00 %

Fordeling av aksjeeiere etter beholdningsstørrelse

Antall aksjer	Antall eiere	Antall aksjer	Beholdning %
1 - 1 000	4 779	1 794 122	0,67 %
1 001 - 10 000	1 537	4 155 042	2,46 %
10 001 - 100 000	159	4 312 591	3,17 %
100 001 - 1 000 000	42	11 541 746	8,19 %
1 000 001 - 10 000 000	6	26 169 479	13,72 %
Over 10 000 000	2	72 027 020	71,80 %
Sum	6 525	120 000 000	100,00 %

Av de 6 525 aksjeeierne per 31.12.09 var 509 utenlandske, med en samlet beholdning på 4,94 %.

24. AVSETNINGER

Langsiktige avsetninger:

Beløp i mill. kr	Salg og tilbakeleie
1.1.09	102
Avsatt	35
Effekt av diskontering	4
Oppløst	-
Benyttet avsetning	(13)
31.12.09	128

Egne aksjer

KONGSBERG har per 31.12.09 en beholdning på 2 590 egne aksjer til bruk i aksjeprogram. Aksjene er kjøpt i henhold til fullmakt gitt på ordinær generalforsamling, og gir rom for tilbakekjøp av inntil 5 % av utestående aksjer.

	Antall
Beholdning egne aksjer per 31.12.08	70 376
Kjøp av egne aksjer	498 500
Egne aksjer avhendet til ansatte	566 286
Beholdning egne aksjer per 31.12.09	2 590

Avhendelsen av egne aksjer er ført til markedsverdi på salgstidspunktet, mens rabatten til de ansatte er kostnadsført som lønn med 8,8 mill. kr i 2009 og 10,4 mill. kr i 2008.

Utbytte	2009	2008
Betalt utbytte i mill. kr	165	150
Betalt utbytte i kr per aksje	1,38	1,25

Styret har foreslått et utbytte for 2009 på 240 mill. kr. Dette tilsvarer kr 2,00 per aksje.

Kortsiktige avsetninger:

Beløp i mill. kr	Garanti	Andre	Sum
1.1.09	323	92	415
Avsatt	274	7	281
Oppløst	(3)	(30)	(33)
Benyttet avsetning	(80)	(19)	(99)
31.12.09	514	50	564

Langsiktige avsetninger

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Næringspark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. I forbindelse med salg og tilbakeleie ble det inngått fremleieavtaler til lavere leie enn summen av innleie, eier- og rehabiliteringskostnader for de fremleide byggene. Dette netto tapet er vurdert å være en tapskontrakt i henhold til IAS 37, og nåverdien av fremtidig tap er avsatt i regnskapet. Det er i tillegg foretatt avsetning knyttet til leiebortfall. Gjenstående avsetningsbehov vurderes årlig. Effekt av diskontering er kostnadsført som finanskostnader.

Garantiavsetninger

Garantiavsetninger er avsetninger for garantikostnader på avsluttede leveranser. Ubenyttede garantiavsetninger løses opp ved utløp av garantiperioden. Garantiavsetningene er estimert basert på en kombinasjon av erfaringstall, konkrete beregninger og beste skjønn. Garantiavsetningene varierer fra 1 til 2 år innenfor Kongsberg Maritime. Garantiavsetningene innenfor Kongsberg Defence Systems og Kongsberg Protech Systems kan strekke seg normalt fra 1 - 5 år, men kan i enkelte tilfeller være inntil 30 år.

25. ANDRE KORTSIKTIGE FORPLIKTELSE

Andre kortsiktige forpliktelser

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Leverandørgjeld	665	1 124
Skyldige offentlige avgifter	263	267
Betalbar skatt	538	155
Avsatte feriepenger	281	247
Forpliktelser knyttet til eiendomssalget i 2007	-	147
Forpliktelser knyttet til resultatavhengig del av lønn	172	192
Andre poster	621	426
Totalt	2 540	2 558

Andre avsetninger

Avsetninger regnskapsføres når konsernet har en forpliktelse som følge av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig. Avsetninger gjelder forhold hvor det er uenighet med kontraktspartene, agenter, samt forventet oppgjør knyttet til produktansvar.

26. PANTSTILLELSER OG GARANTIER

Pantstillelser

Konsernets låneavtaler, både obligasjonlåneavtalene og avtalen om syndikert kredittfasilitet, er basert på negativ pant. Konsernet har ikke stilt eiendeler som sikkerhet for lån.

Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper har stilt garantier for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringsselskaper. Kongsberg Gruppen ASA står ansvarlig for alle garantiene.

Beløp i mill. kr	31.12.09	31.12.08
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	2 307	1 768

Kongsberg Gruppen ASA har ukommiterte rammeavtaler om garantistillelser med banker og forsikringsselskaper.

27. SALG OG TILBAKELEIE

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Teknologipark AS. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. Tilbakeleiekontraktene er ansett som operasjonelle leieavtaler. I tillegg til leiebeløpene er KONGSBERG ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene. Utleiekontraktene har en varighet fra 3 måneder til 15 år. Med unntak av eiendommene som ble solgt i 2007 er eiendommene i hovedsak utleid til eksterne leietakere. Avsetninger knyttet til dette er omtalt i note 24 "Avsetninger".

Beløp i mill. kr	Salgsår	Årlig leie 2010	Leiebeløp 2011 - 2015	Leiebeløp utover 2015	Gjenstående periode innleie	Leiebeløp - utleie 2010	Veiet gjennomsnittlig utleieperiode
Avtale 1 - Til sammen 28 000 kvm industri/kontor	1999	33	143	-	5 år	35	5 år
Avtale 2 - Til sammen 38 000 kvm industri/kontor	2001	32	170	111	9 år	34	2 år
Avtale 3 - Til sammen 6 000 kvm industri/kontor	2002	6	31	13	8 år	6	4 år
Avtale 4 - Til sammen 10 000 kvm industri/kontor	2006	16	85	113	12 år	18	12 år
Avtale 5 - Til sammen 39 000 kvm industri/kontor	2007	48	256	529	15 år	48	15 år
Totalt		135	685	766		141	

For avtale 1, 3 og 4 har konsernet forkjøpsrett etter markedsforhold. Konsernet har rett til forlengelse av leieperioden for 5 år av gangen for alle leieavtalene. Leiebeløpet er fast med 2,5 % årlig justering på leie for avtale 1, leiebeløpet er fast med 2,25 % årlig justering på leie for avtale 2 og 3. Avtale 4 og 5 justeres med 100 % av endringen i konsumprisindeksen, som er forutsatt lik 2 prosent årlig. Leien for avtale 1 påvirkes også av rentenivå, hvor 60 % er basert på fastrente frem til 2011 og 40 % er basert på flytende rente. Utleien justeres årlig i henhold til konsumprisindeks.

Avtale 5 ble inngått i forbindelse med det gjennomførte eiendomssalget i 2007. Kongsberg Maritime AS har inngått en langsiktig leieavtale for hele innleieperioden. Leieavtalen består av to bygg, som ble ferdigstillet tidlig i 2010. Leiebeløpene justeres årlig i henhold til konsumprisindeks. Konsernet har rett til forlengelse av leieperioden for 5 år av gangen til eksisterende vilkår.

28. NÆRSTÅENDE PARTER

ERKLÆRING OM FASTSETTELSE AV LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE.

Styret foreslår at retningslinjer beskrevet nedenfor legges til grunn for perioden frem til generalforsamling i 2011.

Hovedprinsipper for selskapets lederlønnspolitik

Prinsippene om lønn til ledende ansatte fastsettes av styret. Styret gjennomfører årlig en evaluering av konsernsjefens lønn og betingelser, samt konsernets resultatlønnordning for ledere. Styrets kompensasjonsutvalg forbereder sakene for styret. Konsernsjefen fastsetter godtgjørelsen til øvrige medlemmer av konsernledelsen etter konsultasjon med styrets formann.

Lederlønnene i Kongsberg Gruppen ASA og konsernselskaper ("KONGSBERG") fastsettes ut fra følgende hovedprinsipper:

- *Lederlønnen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende – selskapet skal tiltrekke seg og beholde dyktige ledere.*
- *Lederlønnen skal være motiverende – lønnen skal være slik sammensatt at den motiverer for ekstra innsats for stadig forbedring av virksomheten og selskapets resultater.*
- *Lønnsystemet skal oppfattes som forståelig og akseptabelt både internt i KONGSBERG og eksternt.*
- *Lønnsystemet skal være fleksibelt – slik at tilpasning kan skje når behovene endres.*

Godtgjørelsen til konsernledelsen skal reflektere deres ansvar for styring, resultater og bærekraftig utvikling av KONGSBERG, og hensynta virksomhetens størrelse og kompleksitet. Ordningene skal forøvrig være transparente og i tråd med prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse.

Andre selskaper i konsernet skal følge hovedprinsippene for lederlønnspolitikken. Det er et mål å koordinere lønnspolitikken i konsernet og de ordningene som benyttes for variable ytelser.

Elementer i lederlønnen – fastlønn og variable ytelser

Utgangspunktet for lønnsfastsettelsen er det samlede nivået av fastlønn og variable ytelser. Fastlønn består av grunnlønn samt faste naturalytelser og pensjonsavtaler. Variable ytelser består av resultatavhengig lønn samt aksjeprogram. Det gjøres regelmessig målinger mot relevante markeder for å sikre at den totale kompensasjonen er konkurransedyktig, men ikke ledende.

Grunnlønn

Grunnlønnen skal normalt være hovedelementet i ledernes lønn. Den vurderes normalt en gang i året.

Faste naturalytelser

Ledende ansatte vil normalt tildeles naturalytelser som er vanlige for sammenlignbare stillinger, så som fri telefon, fri bredbåndsoppkobling, aviser, firmabil/bilordning og parkering. Det gjelder ingen særskilte begrensninger for hvilke naturalytelser som kan avtales.

Pensjonsordninger

Ledende ansatte skal normalt ha pensjonsordninger som sikrer dem en pensjonsutbetaling som står i forhold til lønnsnivået de har i arbeid. I hovedsak oppfylles dette ved medlemskap i KONGSBERGs kollektive hovedpensjonsordning for lønn inntil 12G.

Konsernets kollektive hovedpensjonsordning er innskuddsbasert. Innskuddene er 0% av lønn mellom 0 og 1G, 5 % av lønn fra 1 til 6G og 8 % av lønn fra 6 til 12G. Midlene kan valgfritt fordeles mellom tre spareprofiler med henholdsvis 30, 50 og 80 % aksjer. Ordningen ble innført per 1.1.08. Arbeidstakere som var 52 år eller eldre på konverteringstidspunktet ble stående i en lukket ytelsesplan.

Ledere med grunnlønn over 12G har i tillegg pensjonsopptjening for den del av lønnen som overstiger 12G gjennom en driftsbasert innskuddsordning. Innskuddet er 18 % av den del av grunnlønnen som overstiger 12G, og investeringsvalgene de samme som i hovedordningen. Ordningen ble innført 1.1.09. Medlemmer som var 52 år eller eldre pr 1.1.08 ble stående i en lukket, driftsbasert ytelsesplan.

Fire av direktørene i konsernledelsen er tilknyttet de gamle ytelsesplanene. Konsernsjefen har en egen avtale om alderspensjon ved 67 år, som inklusive folketrygden (forutsatt full opptjening) og KONGSBERGs tjenstepensjon gir en ytelse på kroner 1 200 000 fra 67 til 77 år og kroner 1 000 000 fra 77 år og livet ut. Beløpene inflasjonsjusteres per 1.1. med basis i konsumprisindeksen per 15.11.07.

Det er inngått og kan inngås avtaler om tidligere fratreden (førtidspensjonering). KONGSBERG ønsker imidlertid å begrense bruken av slike avtaler. KONGSBERG innførte med virkning fra 1.1.09 nye regler for førtidspensjon, i tråd med Statens eiermelding. Reglene innebærer førtidspensjon senest fra 65 år, men med gjensidig rett for KONGSBERG og ansatt i konsernledelsen til å kreve førtidspensjon fra 63 år. Ytelsen er 65 % av årslønn, forutsatt min 15 års opptjening. Dersom ansatt fratrer mellom 63 og 65 år vil det imidlertid gi redusert pensjonsopptjening i den innskuddsbaserte alderspensjon som gjelder fra fylte 67 år.

Fire av direktørene i konsernledelsen har eldre avtaler om fristilling fra arbeidsplass fra fylte 60 år. Forutsatt minst 10 års opptjeningstid er ytelsen 90 % av lønn fra 60 år, med 10 % nedtrapping pr år til 60 % av lønn fra 63 til 67 år. Tilsvarende har tre andre konserndirektører avtaler om at de kan fristilles fra 62 år. Forutsatt minst 15 års opptjeningstid er ytelsen 65 % av lønn fram til fylte 67 år. Disse eldre ordningene ble avviklet henholdsvis i 2006 og 2008. Konsernsjefen har en avtale om fratreden mot førtidspensjon på kroner 1 400 000 per år fra fylte 65 år til 67 år. Konsernsjefen og KONGSBERG kan gjensidig kreve fratreden med førtidspensjon fra 63 eller 64 år, og da med henholdsvis kroner 1 300 000 eller kroner 1 350 000 per år frem til fylte 65 år. Beløpene inflasjonsjusteres per 1.1. med basis i konsumprisindeksen per 15.11.07.

Resultatavhengig del av lønn

KONGSBERGs øverste ledelse og viktigste beslutningstakere skal på en direkte måte ha sine økonomiske interesser knyttet til utviklingen av KONGSBERG, og kompensasjonsordninger som stimulerer til forbedringer. Styret vedtok i 2006 en resultatlønsordning som omfatter ca 90 ledere. Den ble vedtatt som en prøveordning, og det er gjort mindre justeringer både i 2007, 2008 og 2009. Styret tar sikte på å videreføre ordningen i 2010.

Resultatlønsordningen har tre uavhengige komponenter – endring i EBITA, faktisk lønnsomhetsmargin og personlige, ikke-finansielle mål. Endring i årets EBITA, justert for kapitalbruk, er den viktigste. Måling skjer vektet på eget ansvarsområde og overordnede nivåer. Opptjent resultatlønn blir således positiv ved resultatfremgang og negativ ved større resultat tilbakegang.

Resultatlønsordningen skiller mellom opptjent resultatlønn (inn i bank) og utbetalt resultatlønn (ut av bank). Årets opptjente resultatlønn, positiv eller negativ, godskrives en bank, hvoretter 1/3 av eventuell positiv saldo utbetales når regnskapet er endelig godkjent av styret.

Årlig opptjening til bank kan maksimalt utgjøre 75 % av grunnlønn, mens årlig utbetaling maksimalt kan utgjøre 50 % av grunnlønn. Resultatlønsbanken vil som hovedregel ikke bli utbetalt ved fratredelse ut av konsernet før pensjonering. Målet med resultatlønsordningen er at ledere som gjør det bra over tid skal oppnå en årlig resultatlønn på 20–30 % av fastlønn. Resultatlønsbanken bidrar til dette målet gjennom utjevning av varierende resultater.

Godtgjørelse som er knyttet til aksjer eller utviklingen av aksjekursen
Ledende ansatte har mulighet til å delta fullt ut i KONGSBERGs rabatterte aksjespareordning på samme vilkår som for alle ansatte i konsernet. KONGSBERG har ingen ordning for tildeling av aksjeopsjoner eller andre instrumenter knyttet til selskapets aksjer. Det er ingen planer om å innføre slike ordninger.

Etterlønsordninger

For å ivareta KONGSBERGs behov for til enhver tid å sikre at sammensetningen av ledere er i overensstemmelse med virksomhetens behov er det inngått og kan inngås avtaler om etterlønn. Etterlønsordninger skal søkes utformet slik at de vil oppfattes som akseptable internt og eksternt. Avtalen skal ikke gi rett til lønn og godtgjørelser i mer enn 12 måneder utover oppsigelsestiden. Det er inngått slike avtaler for direktørene i konsernledelsen innenfor rammen av arbeidsmiljøloven. Konsernsjefen har en avtale som ivaretar KONGSBERGs behov for å kunne be konsernsjefen fratrukke umiddelbart dersom dette anses å være i KONGSBERGs interesse. Ut over den gjensidige oppsigelsestiden på 6 måneder kan konsernsjefen opprettholde full lønn inntil eventuell inntreden i ny stilling, begrenset oppad til 12 måneder og forutsatt at det er KONGSBERG som ønsker at han fratrukker.

Redegjørelse for regnskapsåret 2009

Lederlønspolitikken er for regnskapsåret 2009 blitt gjennomført i tråd med ovennevnte og retningslinjene som ble behandlet av KONGSBERGs ordinære generalforsamling i 2009.

Etter ordinært lønnsoppgjør den 1.7.09 er konsernsjefens grunnlønn kr 3 315 000 per år. I tillegg kommer resultatavhengig lønn som beskrevet over, som ga en utbetaling på kr 675 000 i 2009.

I konsernregnskapet for 2009 er det opptjent resultatavhengig lønn for 38 mill. kr (41 % av lønsmassen for deltakerne i ordningen) eksklusive arbeidsgiveravgift. Det er i løpet av 2009 utbetalt 31 mill. kr (33 % av lønsmassen for deltakerne i ordningen) eksklusive arbeidsgiveravgift, i resultatavhengig lønn til ledende ansatte. Det er ikke inngått eller endret noen avtaler om godtgjørelser som har vesentlige virkninger for KONGSBERG eller aksjeeiere i det foregående regnskapsår.

Godtgjørelser og andre fordeler spesifisert på medlemmene av konsernledelsen for 2009 og 2008

Beløp i 1 000 kr	År	Lønn inklusive feriepenger	Utbetalt resultatavhengig del av lønn ¹⁾	Andre fordeler innberettet i regnskapsåret ²⁾	Sum utbetalte ytelser	Opsjonskostnader	Opptjent resultatavhengig del av lønn ³⁾	Årets pensjonsoppsettning
Konsernledelse								
Walter Qvam, konsernsjef	2009	3 326	675	145	4 146	-	1 544	2 114
	2008	3 033	-	177	3 210	-	2 269	1 856
Arne Solberg, finansdirektør	2009	1 764	717	235	2 716	-	785	265
	2008	1 664	614	164	2 442	28	1 155	272
Stig Trondvold, konserndirektør, Forretningsutvikling	2009	1 726	688	444	2 858	-	798	784
	2008	1 593	586	159	2 338	28	1 114	815
Even Aas, konserndirektør, Samfunnskontakt	2009	1 326	541	283	2 150	-	607	249
	2008	1 267	465	246	1 978	22	866	190
Sum lønn og godtgjørelse til ledelsen i morselskapet	2009	8 142	2 621	1 107	11 870	-	3 734	3 412
Sum lønn og godtgjørelse til ledelsen i morselskapet	2008	7 557	1 665	746	9 968	78	5 404	3 133
Torfinn Kildal, adm. direktør, Kongsberg Maritime	2009	2 460	951	234	3 645	-	994	394
	2008	2 285	816	147	3 248	4	1 553	419
Harald Ånnestad, adm. direktør, Kongsberg Defence Systems	2009	1 770	504	528	2 802	-	1 015	210
Egil Haugsdal, adm. direktør, Kongsberg Protech Systems	2009	1 872	605	617	3 094	-	1 352	289
Pål Helsing, adm. direktør, Kongsberg Oil & Gas Technologies ⁴⁾	2009	338	-	20	358	-	-	94
Sum lønn og godtgjørelse til konsernledelsen	2009	14 582	4 681	2 506	21 769	-	7 095	4 399
Sum lønn og godtgjørelse til konsernledelsen	2008	9 842	2 481	893	13 216	82	5 957	3 552

Tallene i tabellen er ikke sammenlignbare år mot år da perioden for ansettelse er ulike for 2008 og 2009.

- 1) Utbetalt resultatavhengig del av lønn for 2009 utgjør 1/3 av opptjent resultatavhengig del av lønn fra 2006, 2007 og 2008, som er kostnadsført i tilsvarende perioder. Resultatavhengig del av lønn kostnadsføres det året den er opptjent.
- 2) Andre fordeler enn kontanter gjelder kostnadsført rabatt på aksjer gitt i forbindelse med aksjeprogrammet gitt til alle ansatte, kompensasjon for skattepliktig del av pensjon og forsikringer over 12G, rentefordel knyttet til billån, bilgodtgjørelse og fordel av fri bil for dem som ikke har billån.
- 3) Opptjent resultatavhengig del av lønn er knyttet til systemet for resultatavhengig lønn. Opptjent resultatavhengig lønn overføres en "bank", hvorfra 1/3 utbetales. Resterende del av "banken" utbetales i senere år, blant annet betinget av fremtidig måloppnåelse og fortsatt ansettelse i selskapet.
- 4) Pål Helsing har vært ansatt fra 1.11.09.

Andre forhold knyttet til konsernledelsen

	År	Antall aksjer	Opsjoner Innløst	Utvælseskurs	Billån i kr	Gjeldsbrev fra	Avdragsplan	Utestående beløp i kr	Rentesats
Konsernledelse									
Walter Qvam, konsernsjef	2009	4 240			627 000	21.1.08	10 år	506 825	3 %
	2008	3 760	-	-	627 000	21.1.08	10 år	569 525	3 %
Arne Solberg, finansdirektør	2009	30 516			547 951	18.11.09	10 år	543 384	3 %
	2008	30 036	125	168	572 000	20.1.06	10 år	400 388	3 %
Stig Trondvold, konserndirektør, Forretningsutvikling	2009	13 816			627 000	22.12.08	10 år	564 300	3 %
	2008	13 336	125	168	539 000	20.4.04	10 år	269 480	3 %
Even Aas, konserndirektør, Samfunnskontakt	2009	10 024							
	2008	9 544	100	168					
Sum ledelsen i morselskapet	2009	58 596			1 801 951		10 år	1 614 509	3 %
Sum ledelsen i morselskapet	2008	56 676	350		1 738 000		10 år	1 239 393	3 %
Torfinn Kildal, adm. direktør, Kongsberg Maritime	2009	33 956							
	2008	33 476	125	168					
Harald Ånnestad, adm. direktør, Kongsberg Defence Systems	2009	2 616			627 000	27.8.09	10 år	606 100	3 %
Egil Haugsdal, adm. direktør, Kongsberg Protech Systems	2009	6 632							
Pål Helsing, adm. direktør, Kongsberg Oil & Gas Technologies	2009	-							
Sum konsernledelsen	2009	101 800	-	-	2 428 951		10 år	2 220 609	3 %
Sum konsernledelsen	2008	90 152	475		1 738 000		10 år	1 239 393	3 %

Aksjer eid av, og godtgjørelser til styrets medlemmer

Styret	År	Antall aksjer**	Fast styregodtgjørelse	Godtgjørelse for utvalgsmøter	Total styregodtgjørelse	Antall styremøter**
Finn Jebsen, styreleder	2009	20 000	345 333	25 533	370 866	10
	2008	20 000	330 667	36 000	366 667	9
Benedicte Berg Schilbred, nestleder	2009	70 000	183 500	0	183 500	10
	2008	70 000	175 667	0	175 667	8
Erik Must1, styremedlem	2009	524 600	164 833	21 000	185 833	10
	2008	524 600	155 000	30 000	185 000	8
John Giverholt, styremedlem	2009	3 200	164 833	34 400	199 233	9
	2008	-	155 000	64 400	219 400	9
Roar Marthiniusen, styremedlem	2009	13 400	164 833	21 000	185 833	9
	2008	13 400	155 000	30 000	185 000	9
Kai Johansen, styremedlem	2009	-	164 833	0	164 833	10
	2008	-	155 000	0	155 000	9
Anne-Lise Aukner, styremedlem fra 07.05.09	2009	-	112 333	0	112 333	5
	2008	-	0	0	0	
Helge Lintvedt, styremedlem fra 07.05.09	2009	-	112 333	0	112 333	6
	2008	-	0	0	0	
Audun Solås, styremedlem frem til 07.05.09	2009	4	52 500	30 100	82 600	4
	2008	4	155 000	56 350	211 350	9
Siri Beate Hatlen, styremedlem frem til 07.05.09	2008	-	52 500	22 050	74 550	4
	2008	-	155 000	49 000	204 000	9
Samlet godtgjørelse til styret	2009		1 517 831	154 083	1 671 914	
Samlet godtgjørelse til styret	2008		1 436 334	265 750	1 702 084	

¹⁾ Erik Must er styreformann i Arendals Fossekompagni ASA som eier 9 552 796 aksjer i Kongsberg Gruppen.

* Personlig/via selskap.

** Det er avholdt 10 styremøter i 2009 (9 styremøter i 2008)

Kostnadsførte ytelser til konsernledelsen

Beløp i 1 000 kr	2009	2008
Kortsiktige ytelser	19 453	18 319
Pensjonsytelser	4 399	4 806
Andre langsiktige ytelser	4 730	6 503
Aksjebasert betaling	-	138
	28 582	29 766

Andre langsiktige ytelser er 2/3 av opptjent resultatavhengig del av lønn. Tallene for 2008 inkluderer personer som ikke inngår i konsernledelsen i 2009. Disse personene er ikke tatt med i de spesifiserte oppstillingene tidligere i noten.

TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Staten som største eier

Staten ved Nærings- og handelsdepartementet er KONGSBERGs største eier (50,001 % av aksjene i Kongsberg Gruppen ASA). Staten ved Forsvarsdepartementet utgjør en viktig kunde for konsernet. Salg til Forsvaret er regulert av EØS avtalen og Anskaffelsesregelverket for Forsvaret, som sikrer likeverdig behandling av alle tilbydere. KONGSBERGs tilgodehavende overfor statlige kunder er 54 mill. kr per 31.12.09, mens gjeldsposter overfor statlige leverandører utgjør 0,8 mill. kr per 31.12.09. KONGSBERG har i 2009 fakturert statlige kunder med 959 mill. kr. Varer og tjenester kjøpt fra statlige leverandører i 2009 utgjør 54 mill. kr.

29. OVERSIKT OVER KONSERNSELSKAPER

Følgende selskaper er konsolidert

Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel		Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel	
		31.12.09	31.12.08			31.12.09	31.12.08
KONGSBERG GRUPPEN ASA	Norge	Mor	Mor	Kongsberg Maritime Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Defence & Aerospace AS	Norge	100	100	Simrad Leasing Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Spacetec AS	Norge	100	100	Kongsberg Process Simulation Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Satellite Services AS	Norge	50	50	Kongsberg Intellifield Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Oil & Gas Technologies AS (Kongsberg Procurement Center AS)	Norge	100	100	GeoAcoustics Ltd.	Storbritannia	100	100
Havtroll AS	Norge	100		Gallium Visual Systems Inc.	Canada	100	100
Havtroll Teknikk AS	Norge	100		Kongsberg Maritime Simulation Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Teknologipark AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Canada Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Asset Management AS	Norge	Likvidert	100	Kongsberg Mesotech Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Næringsciendom AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Simulation Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsparkutvikling AS	Norge	100	100	Simrad North America Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	Norge	100	100	Kongsberg Underwater Technology Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	Norge	100	100	Kongsberg Defense Corporation Inc.	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	Norge	100	100	Kongsberg Oil & Gas Technologies Inc. (Kongsberg Process Simulation)	USA	100	100
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	Norge	100	100	Kongsberg Intellifield Llc	USA	fusjonert	100
Kongsberg Seatex AS	Norge	100	100	Geo Acoustics Inc.	USA	100	100
Vehicle Tracking and Information Systems AS	Norge	100	100	Seaflex Riser Technology Inc.	USA	100	100
Nerion AS	Norge	100	100	GlobalSim Inc.	USA	100	100
Kongsberg Maritime AS	Norge	100	100	Hydroid Inc.	USA	100	100
Kongsberg Norcontrol IT AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime Brasil d.o.	Brasil	80	80
SeaFlex AS	Norge	100	100	Kongsberg Asia Pacific Ltd.	Kina	100	100
Applied Radar Physics AS	Norge	Fusjonert	100	Kongsberg Maritime Hoi Tung Holding Ltd.	Kina	90	90
Kongsberg Intellifield AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime China (Shanghai) Ltd.	Kina	100	100
Kongsberg SIM AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime China (Zhenjiang) Ltd.	Kina	56,2	56,2
Kongsberg Maritime Engineering AS	Norge	100	100	Kongsberg Maritime China (Jiangsu) Ltd.	Kina	100	
Kongsberg Maritime Srl.	Italia	100	100	Kongsberg Maritime Korea Ltd.	Sør-Korea	96,9	96,9
Simrad Srl.	Italia	100	100	Kongsberg Norcontrol IT Pte.	Singapore	100	100
Kongsberg Maritime Holland BV	Nederland	100	100	Kongsberg Maritime Pte. Ltd.	Singapore	100	100
Kongsberg Shipmedics Sp. zo.o.	Polen	51	51	GeoAcoustics Asia Pacific Pte Ltd.	Singapore	100	100
Kongsberg Defence Sp.zo.o.	Polen	100		Kongsberg Process Simulation Pvt. Ltd.	India	100	100
Simrad Spain SL	Spania	100	100	GeoAcoustics India	India	100	100
Kongsberg Maritime Sweden AB	Sverige	100	100	Kongsberg Maritime India Pvt. Ltd.	India	70	70
Kongsberg Defence Oy	Finland	100	100	SRD Engineering Pvt.	India	100	
Kongsberg Maritime GmbH	Tyskland	100	100	Kongsberg Norcontrol IT Pty. Ltd.	Sør-Afrika	100	100
Kongsberg Intellifield GmbH (under utvikling)	Østerrike	100	100	Kongsberg Hungaria Engineering Service Development and Trading Llc	Ungarn	100	100
Kongsberg Reinsurance Ltd.	Irland	100	100				
Kongsberg Norcontrol IT Ltd.	Storbritannia	100	100				
Seatex Ltd.	Storbritannia	100	100				
Kongsberg Maritime Holding Ltd.	Storbritannia	100	100				

30. HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

AFP-tilskottsloven

AFP-tilskottsloven er vedtatt 19.2.10 med ikrafttredelse 1.1.10. Regnskapsmessige effekter tilknyttet implementeringen av den nye loven vil for ansatte født etter 31.12.48 påvirke KONGSBERGs regnskap i 1. kvartal 2010 med bortfall i beregnet forpliktelse på 79 mill. kr. For ansatte født fra og med 1944 til og med 1948 skjer først regnskapsføringen av overgang til ny ordning i fjerde kvartal 2010.

Resultat og balanse

Kongsberg Gruppen ASA

RESULTATREGNSKAP 1.1. - 31.12.

Beløp i mill. kr	Note	2009	2008
Driftsinntekter	9	208	167
Lønnskostnad	4, 5	93	88
Avskrivning		2	4
Annen driftskostnad	4	83	90
Sum driftskostnader		178	182
Driftsresultat		30	(15)
Renter fra konsernselskaper		83	109
Gevinst / Tap ved salg av aksjer		80	(17)
Tap og verdifall på finansielle eiendeler		(80)	(116)
Netto agio inntekter / (-kostnader)		4	7
Renter til konsernselskaper		(29)	(88)
Annen rentekostnad		(54)	(40)
Andre finanskostnader		(3)	-
Mottatt konsernbidrag		400	48
Netto finansposter		401	(97)
Ordinært resultat før skattekostnad		431	(112)
Skattekostnad	6	(117)	10
Årsresultat		314	(102)
Disposisjoner og egenkapitaloverføringer:			
Foreslått utbytte		(240)	(165)

BALANSE PER 31.12.

Beløp i mill. kr	Note	2009	2008
Eiendeler			
Anleggsmidler			
Utsatt skattefordel	6	47	57
Varige driftsmidler		5	6
Aksjer i datterselskaper	3	2 215	2 023
Andre aksjer		75	197
Langsiktige fordringer på datterselskaper		1 375	2 281
Andre langsiktige fordringer		8	94
Sum anleggsmidler		3 725	4 658
Omløpsmidler			
Fordringer på datterselskaper		596	159
Betalingsmidler		800	0
Sum omløpsmidler		1 396	159
Sum eiendeler		5 121	4 817
Egenkapital og gjeld			
Aksjekapital		150	150
Overkursfond		-	832
Sum innskutt egenkapital		150	982
Annen egenkapital		1 084	171
Sum opptjent egenkapital		1 084	171
Sum egenkapital	2	1 234	1 153
Pensjonsforpliktelser	5	145	130
Gjeld til kredittinstitusjoner	7	800	1 700
Langsiktig gjeld til datterselskaper		987	1 146
Annen langsiktig gjeld		22	22
Sum langsiktig gjeld		1 954	2 998
Avsatt utbytte		240	165
Annen kortsiktig gjeld		220	235
Kassekreditt		1 473	266
Sum kortsiktig gjeld		1 933	666
Sum egenkapital og gjeld		5 121	4 817

Kontantstrømoppstilling

Kongsberg Gruppen ASA

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Resultat før skatt	431	(112)
Utbytte og gevinst ved salg av aksjer	(80)	-
Avskrivninger	2	4
Nedskrivning / tap finansielle eiendeler	80	133
Endring tidsavgrensninger, m.v.	(109)	1
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	324	26
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Kjøp av varige driftsmidler	(1)	(1)
Innbetalinger ved salg av aksjer	210	22
Utbetalinger ved kjøp av aksjer, etc.	(196)	(88)
Netto kontantstrøm fra (brukt i) investeringsaktiviteter	13	(67)
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Økning av lån	500	1 000
Nedbetaling av lån	(1 400)	-
Utbetaling av utbytte	(165)	(150)
Netto inn- / utbetaling av kjøp / salg av egne aksjer	11	(14)
Endring mellomværende konsernselskaper	310	(1 501)
Endring kassakreditt	1 207	6
Netto kontantstrøm fra (brukt i) finansieringsaktiviteter	463	(659)
Netto økning / (reduksjon) i betalingsmidler	800	(700)
Betalingsmidler i begynnelsen av året	-	700
Betalingsmidler ved årets slutt	800	-

Noter

Kongsberg Gruppen ASA

1. REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk i Norge.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper

Datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede. Utbytte og andre utdelinger er inntektsført samme år som det er avsatt i datterselskapet.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger, men nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt.

Kortsiktige plasseringer

Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Pensjoner

Innskuddsordningen

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning i 2007 for alle ansatte under 52 år per 1.1.08. Ansatte som var 52 år og eldre på overgangstidspunktet ble fortsatt værende i ytelsesordningen. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Ytelsesordningen

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forventet sluttlønn. Beregningen er basert på en rekke forutsetninger herunder diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra Folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuariemessige forutsetninger om dødelighet og frivillig avgang. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 28 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode, er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttegjørt.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Betalingsmidler omfatter kontantbeholdning, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer.

2. EGENKAPITALAVSTEMMING

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Aksje-kapital</i>	<i>Over-kursfond</i>	<i>Annen egen-kapital</i>	<i>Sum egenkapital</i>
Egenkapital per 31.12.07	150	832	439	1 421
Årets resultat	-	-	(102)	(102)
Utbytte for 2008	-	-	(165)	(165)
Estimatavvik pensjoner	-	-	(1)	(1)
Egenkapital per 31.12.08	150	832	171	1 153
Årets resultat	-	-	314	314
Nedskrevet overkursfond	-	(832)	832	-
Egne aksjer	-	-	11	11
Utbytte for 2009	-	-	(240)	(240)
Estimatavvik pensjoner	-	-	(4)	(4)
Egenkapital per 31.12.09	150	-	1 084	1 234

Øvrig informasjon om selskapets aksjekapital er gitt i note 23 "Aksjekapital og overkurs" til konsernregnskapet.

3. AKSJER I DATTERSELSKAP

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Anskaffelses-tidspunkt</i>	<i>Forretningskontor</i>	<i>Eier-/stemmeandel %</i>	<i>Balanseført verdi 31.12.</i>
Kongsberg Defence & Aerospace AS	1997	Kongsberg	100	506
Kongsberg Teknologipark AS	1987	Kongsberg	100	5
Kongsberg Holding AS	1987	Kongsberg	100	-
Kongsberg Basetec AS	1992	Kongsberg	100	106
Kongsberg Maritime AS ¹⁾	1992	Kongsberg	89	1 101
Kongsberg Forsvar AS	1995	Kongsberg	100	-
Norsk Forsvarsteknologi AS	1987	Kongsberg	100	-
Kongsberg Næringsseiendom AS	1997	Kongsberg	100	198
Kongsberg Næringsparkutvikling AS	2005	Kongsberg	100	48
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	2006	Kongsberg	100	25
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	2006	Kongsberg	100	24
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	2007	Kongsberg	100	68
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	2007	Kongsberg	100	130
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	2007	Kongsberg	100	-
Nerion AS	2002	Trondheim	100	-
Kongsberg Hungaria KFT ²⁾	2003	Budapest	10	-
Kongsberg Reinsurance LTD	2001	Dublin	100	4
Sum				2 215

¹⁾ De resterende aksjene i Kongsberg Maritime AS er eiet av Kongsberg Basetec AS med 11%.

²⁾ De resterende aksjene i Kongsberg Hungaria KFT er eiet av Kongsberg Defence & Aerospace AS med 90 %.

4. LØNSKOSTNADER OG GODTGJØRELSE

Vedrørende lønn og godtgjørelse til konsernledelsen og styrets medlemmer vises det til note 28 "Nærstående parter" i konsernregnskapet.

Godtgjørelse til revisor

<i>Beløp i 1000 kr</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Konsernrevisor Ernst & Young:		
Lovpålagt revisjon	900	890
Andre attestasjonstjenester	-	55
Skatterådgivning	-	316
Sum honorar Ernst & Young	900	1 261

Lønnskostnader

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Lønn	51	48
Arbeidsgiveravgift	11	9
Pensjon	13	15
Andre ytelser	18	16
Totale lønnskostnader	93	88

5. PENSJONER

KONGSBERG har en tjenstepensjonsordning, som består av en innskuddsordning og ytelsesordning. Tjenstepensjonsordningen gjelder alle ansatte i konsernet i Norge.

Innskuddsordningen

Konsernet innførte innskuddsbasert pensjonsordning i 2007 for alle ansatte under 52 år per 1.1.08. Innskuddssatsene er 0 % av lønnsgrunnlaget opp til 1G, 5 % av lønnsgrunnlaget mellom 1 og 6 G, og 8 % av lønnsgrunnlaget fra 6 G og opp til 12 G. De ansatte kan påvirke forvaltningen av midlene gjennom tre investeringsvalg, med henholdsvis 30, 50 og 80 % aksjer i porteføljen. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert innskuddsordning for lønn mellom 12 og 15G. Bedriftens innskudd i denne ordningen er 18 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G, oppad begrenset til 15G. De ansatte har samme investeringsvalg i tilleggsordningen som i hovedordningen. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Ytelsesordningen

Ved overgang til innskuddsordning i 2007 ble ansatte som på overgangstidspunktet var 52 år og eldre fortsatt værende i ytelsesordningen. Ordningen er forsikret gjennom Vital – DnB NOR. Deler av pensjonen blir dekket ved utbetalinger fra Folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra Folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen fra ytelses-ordningen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjeningsår. Ordningen gir rett til 65 % av sluttlønn inklusive ytelse fra Folketrygden inntil fylte 77 år, deretter reduseres tjenstepensjonsdelen med 50 %. Konsernet har i tillegg en kollektiv, driftsbasert ytelsesordning for lønn mellom 12 og 15G. Ytelsen tilsvarer 65 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G inntil fylte 77 år, deretter reduseres ytelsen til 50 % av den del av lønnsgrunnlaget som overstiger 12G. Denne tilleggsordningen ble lukket i forbindelse med overgang til innskuddsbasert pensjon i 2007.

Det ble i 2008 innført nye regler for førtidspensjon for nyansatte ledere i konsernledelsen. Reglene innebærer førtidspensjon senest fra 65 år, men med gjensidig rett for selskapet og ansatt i konsernledelsen å kreve førtidspensjon fra 63 år. Ytelsen er 65 % av årslønn, forutsatt minimum 15 års opptjening. Dersom ansatt fratrer mellom 63 og 65 år vil det imidlertid gi redusert pensjonsopptjening for den innskuddsbaserte alderspensjon som gjelder fra fylte 67 år.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner i ytelsesordningen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	31.12.09	31.12.08
Diskonteringsrente	4,0 %	4,0 %
Forventet avkastning	6,0 %	6,0 %
Lønnsregulering	3,5 %	3,5 %
G-regulering	3,5 %	3,5 %
Pensjonsregulering	1,0 %	1,0 %
Frivillig avgang	4,5 %	4,5 %

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Beløp i mill. kr	2009	2008
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	5	5
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	5	5
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(1)	(1)
Amortisering planendringer		3
Periodisert arbeidsgiveravgift	1	1
Årets netto pensjonskostnad	10	13
Kostnader ved innskuddsplaner	3	2

Beløp i mill. kr	2009	2008
Sum brutto pensjonsforpliktelser	(153)	(135)
Brutto verdi av pensjonsmidlene	24	19
Netto pensjonsforpliktelser	(129)	(116)
Ikke resultatførte planendringer	1	2
Arbeidsgiveravgift	(17)	(16)
Netto balanseførte pensjonsforpliktelser / midler	(145)	(130)

Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuariemessige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelser er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuariemessige forutsetninger ved årets slutt.

6. SKATT

Skattekostnad:

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Betalbar skatt	105	3
Endring utsatt skatt	12	(13)
Skatteinntekt/ -kostnad	117	(10)

Beløp i mill. kr. 2009 2008

Resultat før skatt

Resultat før skatt	431	(112)
Skatt beregnet til skattesats 28 % av resultat før skatt	121	(31)
Gevinst ved salg av virksomhet	(36)	(7)
Nedskrivning av aksjer	31	28
Andre permanente forskjeller	1	-
Skatteinntekt/ -kostnad	117	(10)

Utsatt skatt og utsatt skattefordel:

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Pensjon	41	36
Annet	6	21
Regnskapsført utsatt skattefordel	47	57

Endring i utsatt skatt som er regnskapsført rett mot egenkapitalen er som følger:

<i>Beløp i mill. kr</i>	31.12.09	31.12.08
Pensjoner	(2)	-

7. LANGSIKRIG RENTEBÆRENDE LÅN OG LÅNERAMMER

Per 31.12.09 hadde konsernet følgende lån og lånerammer:

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Forfall</i>	<i>Nom. rente 2009</i>	<i>Rest. løpetid 2009</i>	<i>Nom. beløp</i>	<i>Balanseført verdi</i>
Obligasjonslån					
KOG 05	14.4.14	5,9 %	4,4	500	500
Obligasjonslån					
KOG 04	30.3.12	2,7 %	2,25	300	300
Sum lån			3,5	800	800
Lånefasilitet					
(uttrukket låneramme)	1.7.13			1 000	0

Lånefasilitet per 31.12.09 er en syndikert lånefasilitet på til sammen 1 000 mill. kr. Avtalen er inngått med 4 banker: DnB NOR, Nordea, SEB og Fokus Bank. Avtalen er gjort gjennom Norsk Tillitsmann og har løpetid frem til 2013. Rentebetingelser er 3 mnd NIBOR + margin som er avhengig av forholdet mellom netto rentebærende lån/EBITDA og kan være fra 0,20 % til 0,575 %. Lånefasilitetene krever at netto rentebærende gjeld ikke skal overstige 3 ganger EBITDA, men kan være opp til 3,5 ganger i maksimalt 3 kvartaler. Kravene i låneavtalene er oppfylt.

Obligasjonslånene er utstedt i norske kroner og notert på Oslo Børs. Rentebetingelsene er 3 mnd NIBOR + 3,75 % for lån pålydende 500 mill. kr, og 3 mnd NIBOR + 0,50 % for obligasjonslån pålydende 300 mill. kr. Lånene er balanseført til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

All opplåning i konsernet er sentralisert til Kongsberg Gruppen ASA og håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

8. GARANTIER

Kongsberg Gruppen ASA har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Teknologipark AS. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. Tilbakeleiekontraktene er ansett som operasjonelle leieavtaler.

I tillegg til leiebeløpene er Kongsberg Gruppen ASA ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene. Utleiekontraktene har en varighet fra 3 måneder til 17 år. Med unntak av eiendommene som ble solgt i 2007 er eiendommene i hovedsak utleid til eksterne leietakere. Avsetninger knyttet til dette er omtalt i note 24 "Avsetninger" til konsernregnskapet.

Samlet leiebeløp som morselskapet har garantert for, knyttet til salg og tilbakeleie avtalene, er 1 586 mill. kr.

Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper har stilt garantier for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringsselskaper. Kongsberg Gruppen ASA står ansvarlig for alle garantiene.

<i>Beløp i mill. kr</i>	2009	2008
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	2 307	1 768

Revisjonsberetning for 2009

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Christian Frederiks pl. 6, NO-0154 Oslo
Oslo Atrium, P.O. Box 20, NO-0051 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf.: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 24 01
www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisorforening

Til generalforsamlingen i
Kongsberg Gruppen ASA

Revisjonsberetning for 2009

Vi har revidert årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA for regnskapsåret 2009, som viser et årsresultat på kr 314 mill. for morselskapet og et årsresultat på kr 828 mill. for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpoppstilling og noteopplysninger. Konsernregnskapet består av resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, balanse, kontantstrømpoppstilling, oppstilling over endringer i egenkapitalen og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av morselskapets regnskap. International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU er anvendt ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og konsernsjef. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- selskapsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- konsernregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av konsernets økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet, kontantstrømmene og endringene i egenkapital i regnskapsåret i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 25. mars 2010
ERNST & YOUNG AS

Knut Aker
statsautorisert revisor

Virksomhetsstyring

Virksomhetsstyring

Ansvarlig samspill mellom eiere, styret og ledelse

KONGSBERG har som mål å ivareta og øke interessentenes verdier gjennom å drive lønnsom, vekstorientert industriell utvikling i et langsiktig og internasjonalt perspektiv. God eierstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping og redusere risikoen ved virksomheten, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Konsernet skal nå sine mål gjennom å videreutvikle førsteklasses kompetansemiljøer og levere ledende systemer, produkter og tjenester i sine internasjonale markedsegmenter og gjennom å drive virksomheten etisk, miljømessig og samfunnsmessig ansvarlig. KONGSBERG er notert på Oslo Børs og er underlagt norsk verdipapirlovgivning og børsreglement.

HVA VI LEGGER I BEGREPET

Konsernets verdigrunnlag og forretningssetiske retningslinjer er et grunnleggende premiss for KONGSBERGs eierstyring og selskapsledelse. Eierstyring og selskapsledelse omhandler problemstillinger og prinsipper knyttet til rollefordelingen mellom styringsorganene i et selskap, og det ansvar og den myndighet som er tillagt hvert av organene. God eierstyring og selskapsledelse kjennetegnes ved et ansvarlig samspill mellom eiere, styret og ledelse sett i et langsiktig, verdiskapende og bærekraftig perspektiv. Det krever et effektivt samarbeid, definert ansvars- og rollefordeling mellom aksjeeiere, styret og daglig ledelse, respekt for selskapets øvrige interessenter og en åpen og ærlig kommunikasjon med omverdenen.

HVORDAN TEMAET HAR VÆRT BEHANDLET I 2009

Temaet eierstyring og selskapsledelse er gjenstand for årlige vurderinger og diskusjoner i konsernets styre. Blant annet blir konsernets styringsdokumenter gjennomgått og revidert årlig, og teksten til dette kapitlet i årsrapporten blir grundig behandlet i styret.

KONGSBERGS POLICY

Kongsberg skal følge "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" av 7. desember 2004 – sist revidert 21.10.09. Konsernets etterlevelse og eventuelle avvik fra anbefalingen skal kommenteres og gjøres tilgjengelig for konsernets interessenter.

Ovennevnte er besluttet i konsernets styre. Den norske stat, som eier 50,001 prosent av konsernet, legger også til grunn at alle selskaper hvor staten har eierandel, følger anbefalingen. I og med at staten har en eierandel på 50,001 prosent, forholder konsernet seg også til

Stortingsmelding nr. 13 (2006/2007) – "Eiermeldingen", statens 10 eierprinsipper for god eierstyring og til OECDs retningslinjer vedrørende statlig eierskap og eierstyring. Disse retningslinjene er gjengitt på konsernets nettsider; www.kongsberg.com

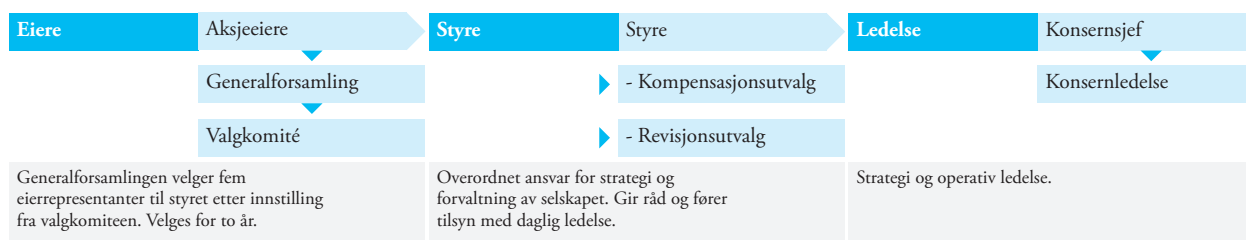
Følgende elementer er bærende i Kongsbergs policy innenfor området eierstyring og selskapsledelse:

- Kongsberg skal føre en åpen, pålitelig og relevant kommunikasjon med omverdenen om selskapets virksomhet og forhold knyttet til eierstyring og selskapsledelse.

- Kongsberg skal ha et styre som er selvstendig og uavhengig av konsernets ledelse.
- Det skal legges vekt på at det ikke foreligger interessekonflikter mellom eiere, styret og administrasjonen.
- Kongsberg skal ha en klar arbeidsdeling mellom styret og administrasjonen.
- Alle aksjeeiere skal behandles likt.

Konsernets samfunnsansvar ses på som en integrert del av prinsippene for god eierstyring og selskapsledelse. Det er i tråd med statens syn slik det fremkommer i "Eiermeldingen".

KONGSBERGS MODELL FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

VEDTEKTER FOR KONGSBERG GRUPPEN ASA

Senest revidert på ordinær generalforsamling 7. mai 2009

§ 1 Selskapets navn er Kongsberg Gruppen ASA. Selskapet er et allmenn-aksjeselskap.

§ 2 Selskapets forretningskontor er i Kongsberg.

§ 3 Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper.

§ 4 Selskapets aksjekapital er kr 150 000 000, fordelt på 120 000 000 aksjer pålydende kr 1,25. Selskapets aksjer skal være registrert i Verdipapirsentralen.

§ 5 Styret skal ha fra 5–8 medlemmer. Inntil 5 medlemmer og inntil 2 varamedlemmer velges av generalforsamlingen. 3 medlemmer og varamedlemmer for disse velges ved direkte valg av og blant de ansatte etter forskrifter fastsatt i medhold av aksjelovens bestemmelser om de ansattes representasjon i allmennaksjeselskapers styre.

§ 6 Selskapets firma tegnes av styrets leder alene, eventuelt nestleder og et av styremedlemmene i fellesskap.

§ 7 Generalforsamlingen holdes i Kongsberg eller i Oslo. Ordinær generalforsamling innkalles skriftlig med minst 14 dagers varsel.

§ 8 Den ordinære generalforsamlingen skal:

1. Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte.
2. Behandle andre saker som etter lov eller vedtektene hører under generalforsamlingen.
3. Velge aksjonærenes medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre.
4. Velge medlemmene til valgkomiteén.
5. Velge én eller flere revisorer etter forslag fra generalforsamlingen.
6. Fastsette styrets godtgjørelse og godkjenne godtgjørelse til revisor.
7. Behandle styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.

I innkallingen kan fastsettes at aksjeeiere som ønsker å delta i generalforsamlingen, skal melde seg innen en frist som angis i innkallingen. Fristen kan ikke utløpe tidligere enn fem dager før generalforsamlingen.

Generalforsamlingens møter ledes av styrets leder, eller om han har forfall, av nestleder. Har begge forfall, velger generalforsamlingen en møteleder.

§ 9 Valgkomiteen består av 3 medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeiere.

Medlemmene av valgkomiteen, herunder lederen, velges av den ordinære generalforsamlingen. Valgkomiteén avgir innstilling til generalforsamlingen om valg av medlemmer til valgkomiteen. Funksjons-tiden er 2 år. Etter innstilling fra styret fastsetter generalforsamlingen godtgjørelsen til valgkomiteens medlemmer.

Valgkomiteen avgir sin innstilling til generalforsamlingen om valg av, og godtgjørelse til, medlemmer og varamedlemmer til styret. Styrets leder uten å ha stemmerett, innkalles til minst ett møte i valgkomiteén før valgkomiteen avgir sin endelige innstilling.

Norsk anbefaling

Nedenfor gjennomgås i detalj hvert enkelt punkt i den norske anbefalingen. Gjennomgangen tar utgangspunkt i siste reviderte versjon av anbefalingen fra 21.10.09. For fullstendig oversikt over anbefalingen med kommentarer, se Oslo Børs: www.oslobors.no/ob/cg eller NUES (norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse): www.nues.no

AVVIK FRA ANBEFALINGEN

Etter konsernets egen vurdering har vi kun avvik fra anbefalingen under punkt 6: Det er to avvik innen dette punktet. Normalt har ikke hele styret deltatt på generalforsamlingen. Saker til behandling i generalforsamlingen har til nå ikke skapt behov for dette. Styrets leder er alltid til stede for å svare på eventuelle spørsmål. Det andre avviket refererer til vedtekstens § 8, som fastslår at generalforsamlingens møter ledes av styrets leder. Dette er et avvik i forhold til anbefalingen om uavhengig møteledelse.

Beskrivelsen er i hovedtrekk strukturert etter anbefalingen. I tillegg er det, slik det anbefales, gitt en høyere detaljeringsgrad på enkelte punkter. Punkt 16, "Ledelsen og interne prosedyrer", omfattes ikke av anbefalingen. Vi har valgt å ta dette med, da vi anser det som et svært sentralt punkt i diskusjonen rundt eierstyring og selskapsledelse.

1. REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Konsernet har utarbeidet en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og styret har besluttet at "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" skal følges.

Omtale og klargjøring av konsernets verdigrunnlag finnes på konsernets nettsider: www.kongsberg.com.

Konsernet har egne forretningsetiske retningslinjer, sist revidert april 2008. Retningslinjene vil også bli evaluert og eventuelt revidert i løpet av 2010.

Se nærmere beskrivelse i konsernets rapport om samfunnsansvar (pdf – utgave) på www.kongsberg.com.

2. VIRKSOMHETEN

Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper. Ovennevnte fremgår av selskapets vedtekter § 3. Selskapets vedtekter finnes på konsernets nettsider, www.kongsberg.com

Konsernets mål og hovedstrategier omtales på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

3. SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Egenkapital

Konsernets egenkapital 31.12.09 var på 3 726 (1 894) millioner kroner, hvilket utgjorde 30 % (15) prosent av totalkapitalen. Styret anser dette å være tilfredsstillende. Selskapets behov for soliditet vurderes til enhver tid i lys av selskapets mål, strategi og risikoprofil.

Utbyttepolitikk

Konsernet vil tilstrebe et årlig utbytte over tid på ca 30 prosent av konsernets årlige overskudd fra ordinær drift, etter skatt.

NUES-PRISEN

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) deler årlig ut en pris for beste redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse i årsrapporten. DnBNOR vant prisen for 2008. Ved siden av vinneren var det to selskaper som fikk rosende omtale, KONGSBERG var ett av de. KONGSBERG vant prisen både i 2007 og 2004, som forøvrig var første gang prisen ble delt ut.

Generalforsamlingen fastsetter det årlige utbyttet, basert på forslag fra styret. Forslaget er den øverste grense for hva generalforsamlingen kan vedta.

For 2008 ble det utbetalt et utbytte på kr 1,375 per aksje (etter aksjesplitt), og styret foreslår overfor generalforsamlingen at utbyttet for 2009 blir kr 2,00 per aksje.

Kapitalforhøyelse

Det foreligger ikke emisjonsfullmakter gitt til styret.

Kjøp av egne aksjer

Generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å kjøpe opptil 10 prosent av egne aksjer. På den ordinære generalforsamlingen 07.05.09 fikk styret fullmakt til å kjøpe egne aksjer for inntil et høyeste pålydende beløp på kr 7 500 000. Dette utgjør 5 prosent av aksjekapitalen. Fullmakten kan benyttes flere ganger og gjelder 12 måneder frem i tid fra dato for generalforsamlingen. Styrets erverv av egne aksjer kan etter denne fullmakten bare skje mellom en minstepris på kr 25 og en høyeste pris på kr 197,50 per aksje. Konsernet eier per 31.12.09 til sammen 2 590 (17 594) aksjer i eget selskap.

Aksjene er innkjøpt til aksjespareordning for samtlige ansatte, men kan også avhendes i markedet. Aksjene tilbys alle ansatte til redusert pris (-20 prosent), og har en bindingstid på ett år fra det tidspunktet de ble ervervet.

4. LIKEBEHANDLING AV AKSJEIEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Aksjeklasse

Konsernets aksjer består kun av A-aksjer. Vedtektene inneholder ingen begrensninger i forhold til stemmerett. Alle aksjer har lik rett.

Transaksjoner i egne aksjer

Styrets fullmakt til erverv av egne aksjer forutsetter at ervervet skal skje i markedet. Avhendelse av ervervede aksjer skal kunne skje i markedet, som oppgjør ved kjøp av virksomhet, samt til aksjeordning for konsernets ansatte.

Transaksjoner med nærstående

Styret har vurdert at det i 2009 ikke har forekommet transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse som kan betegnes som ikke uvesentlige transaksjoner. Se forøvrig note 28.

Retningslinjer for styremedlemmer og ledende ansatte

Konsernets forretningssetiske retningslinjer omtaler temaet under punktet interessekonflikt. Tilsvarende gjelder for styrets instruks punkt 11 – uavhengighet og inhabilitet.

Staten som kunde og aksjeeier

Den norske stat har en eierandel på 50,001 prosent av KONGSBERG og er samtidig en betydelig kunde, spesielt med hensyn til leveranser til Det norske forsvaret. Forholdet til Forsvaret er av rent forretningsmessig art og berøres ikke av eierforholdet.

Konsernet avholder kvartalsvise møter med staten, representert ved Nærings- og handelsdepartementet. Temaene som tas opp på disse møtene, er først og fremst konsernets økonomiske utvikling og orientering om strategiske spørsmål knyttet til KONGSBERG. Statens forventninger til avkastning og utbytte blir også kommunisert. Disse "én til én"-møtene med staten er på linje med hva som er vanlig mellom et aksjeselskap og dets største aksjeeiere. Møtene håndteres innenfor rammen som er gitt i selskaps- og verdipapirlovgivningen, ikke minst med tanke på likebehandling av aksjeeiere.

Kravet om likebehandling av aksjeeierne begrenser muligheten for utveksling av informasjon mellom selskapet og departementet. Staten som aksjeeier får vanligvis ikke tilgang til mer informasjon enn det som er offentlig tilgjengelig for andre aksjeeiere. Det forhindrer imidlertid ikke at det kan tas opp forhold som er av samfunnsmessig betydning. Under spesielle omstendigheter hvor statens medvirkning er påkrevd og regjeringen må innhente fullmakt fra Stortinget, vil det tidvis være nødvendig å gi departementet innsideinformasjon. I slike tilfeller er staten underlagt alminnelige regler for behandling av slik informasjon.

5. FRI OMSETTELIGHET

Aksjene er fritt omsettelige, med unntak av ansattes kjøp av aksjer til redusert pris, se punkt 3. Vedtektene har ingen begrensninger på omsetteligheten.

6. GENERALFORSAMLING

Gjennom generalforsamlingen er aksjeeierne sikret deltakelse i organet som er den øverste myndighet i selskapet. Selskapets vedtekter vedtas her. Aksjeeiere som representerer minimum 5 prosent av aksjene, kan kreve ekstraordinær generalforsamling.

Innkalling

Generalforsamlingen blir normalt avholdt innen 1. juni hvert år. I 2010 er datoen fastsatt til 11. mai. Innkalling sendes normalt ut tre uker i forkant. Det er én uke tidligere enn lovens minimumskrav (to uker). Saksdokumentene inklusive valgkomiteens begrunnede innstilling dersom nye medlemmer skal velges eller eksisterende er på valg, er tilgjengelig på konsernets nettsider minimum 21 dager før generalforsamlingen avholdes. Det legges vekt på at saksdokumentene inneholder all nødvendig informasjon slik at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles. Selskapets vedtekter fastslår at påmeldingsfristen ikke kan utløpe tidligere enn fem dager før avholdelse av generalforsamlingen. Det er et mål å legge denne fristen tettest mulig opp til møtedato.

Alle aksjeeiere som er registrert i verdipapirsystemet (VPS) mottar innkallingen og har rett til å fremme forslag og avgi stemme direkte eller via fullmakt.

Finanskalender blir offentliggjort på konsernets nettsider.

Deltakelse

Påmeldingen skjer via skriftlig tilbakemelding, telefaks eller internett. Styret ønsker å legge forholdene til rette slik at flest mulig av aksjeeierne gis anledning til å delta. Aksjeeiere som ikke kan møte, blir oppfordret til å stille med fullmektig, og det er lagt til rette for at fullmaktene knyttes til hver enkelt sak som behandles. Det er oppnevnt en person som kan stemme for aksjeeierne som fullmektig. På generalforsamlingen deltar representanter fra styret, minst én representant for valgkomiteen og revisor. Fra administrasjonen deltar som et minimum konsernsjef og finansdirektør.

I 2009 ble generalforsamlingen avholdt 7. mai, og 68,1 prosent (73,5 prosent i 2008) av den samlede aksjekapital var representert. Til sammen 46 aksjeeiere var til stede eller representert ved fullmakt.

Dagsorden og gjennomføring

Dagsorden fastsettes av styret, hvor hovedpunktene følger av vedtektenes § 8. Samme paragraf fastslår også at generalforsamlingens møter ledes av styreleder. Konsernsjefen gjennomgår status for konsernet. Protokollen fra generalforsamlingen gjøres tilgjengelig på konsernets nettsider www.kongsberg.com

7. VALGKOMITÉ

Valgkomiteens oppgave er å avgi innstilling til generalforsamlingen om valg av aksjeeiervalgte styremedlemmer. Innstilling på styreleder skal angis særskilt.

Komiteen består av tre medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne. Generalforsamlingen velger samtlige medlemmer til valgkomiteen, herunder lederen. Det er valgkomiteen selv som innstiller overfor generalforsamlingen om valg av medlemmer til komiteen. Funksjonstiden er to år. Valgkomiteens godtgjørelse fastsettes av generalforsamlingen etter innstilling fra styret. Ovennevnte fremgår av konsernets vedtekter § 9. Komiteen arbeider under instruks fra generalforsamlingen. Denne ble sist revidert på ordinær generalforsamling 8. mai 2007.

Sammensetning

Nåværende komité ble valgt på ordinær generalforsamling 24.04.08 og består av:

- Anne Grethe Dalane, personaldirektør, Yara International ASA (gjenvalg)
- Knut J. Utvik, avdelingsdirektør, Nærings- og handelsdepartementet (gjenvalg)
- Sverre Valvik, administrerende direktør, Arendals Fossekompagni ASA (gjenvalg)
- Anne Grethe Dalane er valgt til leder av komiteen. Hele valgkomiteen er på valg i 2010.

Ingen av komiteens medlemmer er representant for daglig ledelse eller styret. Flertallet av medlemmene anses å være uavhengig av daglig ledelse og styret. Sverre Valvik er administrerende direktør i Arendals Fossekompagni ASA, hvor KONGSBERGs styremedlem Erik Must indirekte har en betydelig eierandel. Valgkomiteen anses å ha en sammensetning som reflekterer interessene til aksjeeierfellesskapet.

Informasjon om valgkomiteen, skjema for å gi innspill på kandidater til styret og frister er gjort tilgjengelig på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

8. STYRE – SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

Styrets sammensetning

Styret består av åtte medlemmer, og har i dag følgende sammensetning; Finn Jebsen (styreleder), Benedicte Berg Schilbred (nestleder), Anne-Lise Aukner, Erik Must, John Giverholt, Roar Marthiniussen, Kai Johansen og Helge Lintvedt. De tre sistnevnte er valgt av og blant de ansatte. Detaljert informasjon om det enkelte styremedlem finnes på våre nettsider www.kongsberg.com.

Det legges vekt på at det samlede styret skal ha kompetanse innen styrearbeid og selskapets hovedvirksomhet.

I tillegg skal styrets medlemmer ha kapasitet til å utføre sine oppgaver. Ifølge selskapets vedtekter skal antall styremedlemmer være mellom fem og åtte. Konsernsjefen er ikke styremedlem.

Styret velges for to år av gangen. Generalforsamlingen velger styrets leder. Det fremgår av instruks for valgkomiteen. Finn Jebsen er valgt til styrets leder.

Styrets uavhengighet

Alle aksjeeiervalgte styremedlemmer anses som selvstendige og uavhengige av konsernets administrative ledelse. Tilsvarende gjelder i forhold til vesentlige forretningsforbindelser. Arendals Fossekompagni ASA, hvor Erik Must direkte og indirekte har en betydelig eierandel, hadde ved årsskiftet en eierandel i Kongsberg Gruppen ASA på 7,96 (7,96) prosent. Styret gir uttrykk for at det er positivt at langsiktige aksjeeiere er representert i styret. Det blir lagt vekt på at det ikke skal foreligge interessekonflikter mellom eiere, styret, administrasjonen og selskapets øvrige interessenter.

Blant de aksjeeiervalgte styremedlemmene er det tre menn og to kvinner, det vil si en kvinneandel på 40 prosent.

Valg av styre

Generalforsamlingen velger de fem aksjeeiervalgte representantene til styret. Valgkomiteen utarbeider en innstilling på aksjeeieres kandidater til styret i forkant av valget. Innstillingen blir sendt aksjeeierne sammen med innkallingen til generalforsamlingen. Vedtak om styrets sammensetning skjer ved simpelt flertall. Staten eier i dag i overkant av 50 prosent av aksjene, og kan i prinsippet utøve kontroll over valget av aksjeeiernes styremedlemmer. Tre av styrets medlemmer velges ved direktevalg av og blant de ansatte i konsernet.

Medlemmene velges for to år av gangen med mulighet for gjenvalg.

Styremedlemmenes aksjeholdning

De aksjeeiervalgte styremedlemmene har per 31.12.09 følgende beholdning av aksjer i konsernet: Finn Jebsen, styrets leder, eier 20 000 (20 000) aksjer gjennom sitt heleide selskap Fateburet AS. Benedicte Berg Schilbred, styrets nestleder, eier 70 000 (70 000) aksjer gjennom selskapet Odd Berg AS. Erik Must eier 124 600 (124 600) aksjer personlig og 400 000 (400 000) aksjer gjennom Must Invest AS. John Giverholt eier 3 200 (0) aksjer personlig.

De ansattvalgte styremedlemmene har følgende beholdning av KONGSBERG-aksjer per 31.12.09 Roar Marthiniussen eier 13 700 (13 400) aksjer personlig.

9. STYRETS ARBEID

Styrets oppgaver

Styret har det overordnede ansvaret for forvaltning av konsernet og for å føre tilsyn med daglig ledelse og konsernets virksomhet. Dette innebærer at styret har ansvaret for å etablere kontrollsystemer og ansvaret for at konsernet drives i samsvar med fastsatt verdigrunnlag, forretningsetiske retningslinjer og eiernes forventninger til en samfunnsansvarlig drift. Styret skal først og fremst ivareta alle aksjeeiernes interesser, men det har også et ansvar for selskapets øvrige interessenter.

Hovedoppgavene består i å bidra til at konsernet blir konkurransedyktig, og at det utvikler seg og skaper verdier. Videre skal styret delta i utformingen av, og vedta konsernets strategi, utføre nødvendige kontrollfunksjoner og sikre at konsernet er tilfredsstillende ledet og organisert. Styret setter mål for finansiell struktur og vedtar selskapets planer og budsjetter. Saker av stor strategisk eller økonomisk betydning for konsernet blir behandlet i styret. Oppgavene er ikke statiske, og fokuseringen vil være avhengig av konsernets behov i øyeblikket. Styret ansetter konsernsjef, etablerer vedkommendes arbeidsinstruks og fullmakter, og foretar lønnsfastsettelse.

Styreinstruks

Styrets instruks er omfattende og ble sist revidert 17.02.10. Instruksen omfatter følgende punkter; innkalling til styremøte, innkallingsfrist, forutgående saksbehandling, styremøtet, styrets beslutninger, føring av protokoll, styrets kompetanse og saker som skal styrebehandles, styrets og daglig leders arbeidsdeling, forholdet mellom datterselskap og morselskap, uavhengighet og inhabilitet, hovedprinsipper for styrets arbeid ved en eventuell selskapsøvertakelse, fortrolighet og taushetsplikt, forholdet til lovgivning, vedtekter og instruks.

Styret kan i enkeltsaker vedta å fravike instruksen.

Instruks for konsernsjefen

Det er gjennomført en klar arbeidsdeling mellom styret og daglig ledelse. Styreleder har ansvaret for at styrearbeidet gjennomføres på en effektiv og korrekt måte i henhold til de oppgaver styret har.

Konsernsjefen har ansvaret for selskapets operative ledelse. Styret har utarbeidet en egen instruks for konsernsjefen, sist revidert 17.02.10.

Finansiell rapportering

Styret mottar månedlige økonomirapporter hvor selskapets økonomiske og finansielle status kommenteres.

Møteinnkalling og møtebehandling

Styret fastsetter hvert år faste styremøter. Normalt avholdes det åtte møter. I tillegg blir det innkalt til ekstra møter etter behov. I 2009 ble det avholdt ni (ni) styremøter og ett styreseminar. Styremøtene hadde 97 (97) prosent møtedeltakelse i 2009.

Alle styrets medlemmer mottar regelmessig informasjon om selskapets operasjonelle og finansielle utvikling i god tid før de fastsatte styremøtene. I tillegg mottar styremedlemmene månedlige driftsrapporter. Selskapets forretningsplan, strategi og risiko er regelmessig gjenstand for gjennomgang og vurdering av styret. Styrets medlemmer har fri tilgang til å konsultere konsernets toppledere dersom de føler behov for det. Styret utarbeider og fastsetter en årlig plan med fastlagte temaer for styremøtene. Normalt er det konsernsjefen som foreslår agendaen til hvert enkelt styremøte. Den endelige agendaen blir besluttet i samråd mellom konsernsjef og styrets leder.

På styremøtene deltar foruten styremedlemmene selv; konsernsjef, finansdirektør, konserndirektør for samfunnskontakt og juridisk direktør (styresekretær). Øvrige deltakere blir innkalt etter behov.

Styret vedtar saker av signifikant betydning for konsernet. Dette dreier seg blant annet om godkjenning av års- og kvartalsregnskaper, strategi og strategiske planer, godkjenning av betydelige investeringer (normalt over 10 millioner kroner) og godkjenning av oppkjøp og salg av virksomheter.

Nye styremedlemmer orienteres om konsernets gjeldende strategi og historiske forhold relatert til konsernets aktuelle situasjon.

Taushetsplikt – kommunikasjon mellom styret og aksjeeiere

Styrets forhandlinger og protokoller er i prinsippet konfidensielle, med mindre styret bestemmer noe annet eller at det er åpenbart at det ikke er behov for slik behandling. Dette følger av styreinstruksen.

Kompetanse

Hele styret har gjennomført program for å gi medlemmer innsikt i konsernets aktivitet. I den forbindelse gjennomføres det reiser til ulike deler av konsernets virksomhet. Formålet med reisene er å øke styrets innsikt i de forretningsmessige aktiviteter i området. I løpet av 2009 har styret besøkt ulike enheter i Norge.

Habilitet

Styret forholder seg til reglene om inhabilitet slik de fremgår av Allmennaktsloven (ASAL) § 6–27 og i styrets egen instruks. I 2009 har det vært én sak til behandling hvor ett av styrets medlemmer avsto på grunn av inhabilitet.

Bruk av styrekomiteer

Konsernet har vedtektsfestet bruk av valgkomité. I tillegg opprettet styret i 2005 to underutvalg, et revisjonsutvalg og et kompensasjonsutvalg.

For begge utvalgene gjelder at de virker som saksforberedende organer for styret og er bare ansvarlig overfor det samlede styret i selskapet og har kun innstillende myndighet overfor dette.

Styrets revisjonsutvalg

Revisjonsutvalget har oppgaver blant annet i forhold til regnskapsrapportering, ekstern revisor, internkontroll og risikostyring. I 2009 har utvalget hatt fokus på selskapets risikostyring. Utvalget er sammensatt av to aksjeeiervalgte styremedlemmer og ett styremedlem fra de ansattevalgte. Eksternrevisor deltar normalt på møtene. Konsernsjef og øvrige styremedlemmer har rett til å delta etter eget ønske. I løpet av 2009 ble det avholdt åtte (åtte) møter.

Medlemmer: John Giverholt (leder), Anne-Lise Aukner, Kai Johansen. Mandat for revisjonsutvalget finnes på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

Styrets kompensasjonsutvalg

Utvalget har oppgaver knyttet til konsernsjefens betingelser, prinsipielle spørsmål knyttet til lønnsnivå, bonussystem, pensjonssystemvilkår, ansettelsesavtaler og liknende for ledende ansatte, samt øvrige forhold tilnyttet kompensasjon som utvalget finner er av særlig betydning for konsernet. Utvalget er sammensatt av styrets leder, ett aksjeeiervalgt styremedlem og ett ansattevalgt styremedlem. Konsernsjefen har rett til å delta i utvalgets møter når han ønsker, unntatt ved behandling av hans personlige forhold. I løpet av 2009 ble det avholdt tre (fem) møter.

Medlemmer: Finn Jebsen, Erik Must, Roar Marthiniussen.

Mandat for kompensasjonsutvalget finnes på konsernets nettsider www.kongsberg.com.

Styrets egnevaluering

Hvert år gjennomføres det et eget styreseminar der temaene er knyttet til virksomheten og styrets arbeid og arbeidsform. Styrets arbeidsform og samspill diskuteres fortløpende, og spesielt i forbindelse med styreseminarene. I denne forbindelse vurderer også styret seg selv i forhold til eierstyring og selskapsledelse. Styret har så langt ikke funnet det hensiktsmessig å benytte eksterne personer i egnevalueringen. Evalueringen gjøres tilgjengelig for valgkomiteen.

10. RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

Styret og internkontroll

Administrasjonen utarbeider månedlige resultatrapporter som oversendes og gjennomgås av styremedlemmene. I tillegg utarbeides kvartalsvise økonomirapporter, risikorapporter og HMS-rapporter som alle er gjenstand for gjennomgang i de kvartalsvise styremøtene. Det er utviklet prosedyrer for internkontroll av de etiske retningslinjene. Disse vil bli implementert i konsernets virksomheter fortløpende. Konsernet har et etisk råd hvis formål er å bidra til høy etisk bevissthet, god atferd og å sikre et god omdømme for KONGSBERG. Det er ansatt en Compliance Officer med ansvar for oppfølging innen området.

Styrets årlige gjennomgang

Styret foretar en årlig gjennomgang av risiko- og HMS-forhold. Dette gjøres i forbindelse med gjennomgangen av foreløpig årsregnskap i begynnelsen av februar. Revisor er også til stede på dette møtet. Gjennomgangen kommer i tillegg til kvartalsvise gjennomganger.

Styrets rapportering

Styret foretar en grundig gjennomgang av selskapets finansielle status i årsberetningen. Der beskrives også hovedelementene i HMS- og risikoaspektene.

11. GODTGJØRELSE TIL STYRET

Generalforsamlingen fastsetter årlig styrets godtgjørelse. Forslag til godtgjørelse fremsettes av leder for valgkomiteen. For 2009 utgjorde den totale godtgjørelsen til styret kr 1 517 831 (1 436 334). Godtgjørelsen fordeler seg som følger: Styreleder kr 345 333 (330 667), styrets nestleder kr 183 500 (175 667), øvrige styremedlemmer kr 164 833 (155 000).

I tillegg mottar revisjonsutvalgets medlemmer kr 7 800 (7 350) per møte, maksimalt kr 39 000 (36 750) per år. Utvalgets leder mottar kr 8 900 (8 400) per møte, maksimalt kr 44 500 (42 000) per år. Kompensasjonsutvalgets medlemmer mottar kr 5 550 (5 250) per møte, maksimalt kr 27 750 (26 250) per år. Utvalgets leder mottar kr 6 650 (6 300) per møte, maksimalt kr 33 250 (31 500) per år.

Styremedlemmenes honorarer er ikke knyttet til resultat, opsjonsprogram eller liknende. Ingen av styrets aksjeeiervalgte medlemmer har oppgaver for selskapet ut over styrevervet, og ingen har avtale om pensjonsordning eller etterlønn fra selskapet.

12. GODTGJØRELSE TIL LEDEDE ANSATTE

Retningslinjer

Styret har utarbeidet egne retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte. Konsernsjefens betingelser fastsettes av styret. Styret gjennomfører årlig en grundig vurdering av lønn og annen godtgjørelse til konsernsjef. Vurderingen baseres på markedsundersøkelser for tilsvarende stillinger.

Strukturen i belønningssystemet for de øvrige medlemmene av konsernledelsen fastsettes av styret, og legges frem for generalforsamlingen til orientering. Betingelsene foreslås av konsernsjefen og godkjennes av styrets leder.

Styrets holdninger når det gjelder lederlønninger, er at de skal være konkurransedyktige og motiverende, men ikke ledende når det gjelder nivå.

Belønningssystemet består av basislønn, bonus-, pensjons-, etterlønnordning og naturalytelser.

Resultatavhengig godtgjørelse

Styret vedtok et nytt bonussystem for ledende ansatte i 2006. Resultatavhengig godtgjørelse er knyttet til verdiskaping for aksjeeierne eller resultatutvikling for konsernet over tid. Forutsetninger for utbetaling av resultatbasert godtgjørelse er beskrevet i note 28 i konsernets regnskap. Totalt har konsernet ca 82 (97) ledere som omfattes av et belønningssystem med et individuelt prestasjonselement. Kriteriene for vurderingen omfatter endringer i konsernets økonomiske resultat, forretningsområdets eller enhetens resultat, kapitalbinding og oppnåelse av personlige mål knyttet til forbedringer og langsiktighet.

Betingelser

Godtgjørelse til konsernledelsen og styret er beskrevet i note 28.

13. INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Årsregnskap og årsberetning – periodisk rapportering

Konsernet legger normalt frem et foreløpig årsregnskap i februar. Fullstendig regnskap sammen med årsberetning og årsrapport sendes aksjeeiere og øvrige interessenter i mars/april. I år har konsernet valgt å kun utarbeide en begrenset årsrapport på papir, øvrig informasjon finnes på konsernets nettsider. Ut over dette rapporteres regnskapstall kvartalsvis. Konsernets finanskalender gjøres kjent gjennom konsernets internettsider og i årsrapporten. Konsernets rapport om samfunnsansvar finnes på konsernets nettsider (pdf utgave), sammen med øvrig informasjon knyttet til samfunnsansvar. I år blir for første gang samfunnsansvar rapporten verifisert av tredjepart.

Det er en selvfølge at alle aksjeeiere blir behandlet likt.

Annen markedsinformasjon

Det arrangeres åpne investorpresentasjoner i forbindelse med at års- og kvartalsresultater for konsernet blir lagt frem. Her gjennomgår konsernsjefen resultater og kommenterer markeder og fremtidsutsikter. På disse presentasjonene deltar også konsernets finansdirektør, tidvis også øvrige medlemmer fra konsernledelsen.

Presentasjonene i forbindelse med års- og kvartalsresultater gjøres tilgjengelige på konsernets nettsider samtidig med presentasjonen. Års- og halvårsresultat presenteres også via webcast. Ut over dette holdes det løpende dialog og presentasjoner for analytikere og investorer.

Konsernet anser det som svært viktig å informere eiere og investorer om konsernets utvikling og økonomiske og finansielle status. Det blir lagt vekt på at informasjonen er lik og samtidig til aksjemarkedet. I samtale med aksjeeiere og analytikere skal varsomhetsprinsippet i forhold til forfordeling av informasjon legges til grunn.

Konsernet ble i 2004 tildelt Informasjonsmerket og Engelskmerket av Oslo Børs. Styret har utarbeidet egne retningslinjer for kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.

14. SELSKAPSOVERTAKELSE

Konsernet har ingen forsvarsmekanismer mot aksjeoppkjøp i sine vedtekter, og har heller ikke iverksatt andre tiltak som begrenser muligheten for å kjøpe aksjer i selskapet. Den norske stat eier 50,001 prosent av aksjene. Omsetteligheten av disse aksjene er avhengig av vedtak i Stortinget.

Styrets instruks inneholder et punkt som omhandler hovedprinsippene for hvordan styret skal opptre ved eventuelle overtakelsestilbud. Her heter det blant annet at styret skal bidra til at aksjeeierne i KONGSBERG blir behandlet likt og at virksomheten ikke blir unødig forstyrret.

Dersom det fremmes et bud på selskapet, skal styret avgi en uttalelse med en begrunnet vurdering av budet.

Vurderingen skal blant annet ta hensyn til hvordan et eventuelt oppkjøp vil innvirke på den langsiktige verdiskapingen i KONGSBERG.

15. REVISOR

Revisors forhold til styret

Konsernets revisor blir valgt av generalforsamlingen. Hovedtrekkene i revisors planlagte arbeid legges frem for styret en gang i året.

Revisor deltar alltid under styrets behandling av det foreløpige årsregnskapet. Styret blir i den forbindelse orientert om årsregnskapet og saker som opptar revisor spesielt, herunder eventuelle uenigheter mellom revisor og administrasjonen. Revisor deltar i tillegg i revisjonsutvalgsmøtene.

Styret avholder årlige møter med revisor hvor det gjennomgår en rapport fra revisor som omhandler selskapets regnskapsprinsipper, risikoområder og interne kontrollrutiner.

Minimum en gang i året avholdes et møte mellom revisor og styrets revisjonsutvalg uten at konsernsjef eller andre fra ledelsen er til stede.

Revisor har lagt frem for styret en skriftlig erklæring på oppfyllelse av fastsatte uavhengighetskrav, jfr. revisorloven.

Revisors forhold til administrasjonen

Konsernet har styrebehandlet retningslinjer for det forretningsmessige forholdet mellom revisor og konsernet.

Konsernet benyttet fra oppstarten i 1987 revisjonsselskapet Arthur Andersen & Co. Arthur Andersen & Co. i Norge ble i april 2002 slått sammen med Ernst & Young. I tillegg til ordinær revisjon har selskapet utført rådgivning innen områdene regnskap, skatt og due diligence. Det vises til note 10 i konsernregnskapet.

Konsernets revisortjenester ble lagt ut på anbud fra og med regnskapsåret 2010. Styret vil anbefale overfor generalforsamlingen at Ernst & Young fortsetter som konsernets revisor.

Styret vil med jevne mellomrom vurdere om revisor i tilstrekkelig grad utøver en tilfredsstillende kontrollfunksjon.

16. LEDELSEN OG INTERNE PROSEDYRER

Dette punktet omfattes ikke av anbefalingen.

Konsernsjefen

Konsernsjefen forestår daglig ledelse av virksomheten, med ansvar for at konsernet blir organisert, drevet og videreutviklet i samsvar med lov, vedtekter og vedtak truffet av styret og generalforsamlingen.

Styret har vedtatt instruks for konsernsjefen.

Konsernledelsen

Konsernsjefen utnevner medlemmer til konsernledelsen. Konsernledelsen består for tiden av ni personer. Foruten konsernsjefen består ledelsen av finansdirektør, direktører for de fire forretningsområdene Kongsberg Maritime, Kongsberg Oil & Gas Technology, Kongsberg Defence Systems og Kongsberg Protech Systems, konserndirektør Forretningsutvikling, konserndirektør Samfunnskontakt og konserndirektør Konsernfunksjoner.

Ledelsen møtes normalt én gang per måned, men har ut over dette daglig kontakt på operasjonell basis. Konsernet følger det overordnede prinsippet med forpliktelse på avtalt mål og praktiserer derfor en desentralisert styringsform som gir de enkelte enheter handlingsfrihet med dertil hørende ansvar.

Konsernledelsens hovedoppgave er den operasjonelle drift av konsernet, hvor det er konsernets totalitet som er førende for de avgjørelser som tas. Ledelsen gjennomfører månedlig resultat- og budsjettoppfølging med de resultatansvarlige enheter i konsernet.

Evalueringer

Konsernledelsen gjennomfører årlig en evaluering av eget arbeid og arbeidsform.

Interne styrever

Konsernets datterselskaper har egne styrever, som består av interne ledere og ansatte. Administrerende direktør i eierselskapet, eller den han bemyndiger, vil være styrets leder i datterselskapene. Oppnevning av styre og styrets arbeid i datterselskaper skal skje i henhold til konsernets prinsipper for god eierstyring.

Retningslinjer for aksjehandel

Selskapet har nedfelt interne retningslinjer for handel med selskapets aksjer. Reglene er i henhold til gjeldende lover og regler. Disse retningslinjene blir jevnlig oppdatert i henhold til de til enhver tid gjeldende regler, og distribuert til primærinnsiderne. De interne retningslinjene pålegger blant annet primærinnsiderne en intern klareringsplikt med konsernsjefen før de kjøper eller selger KONGSBERG-aksjer.

Finanskalender 2010

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling holdes
tirsdag 11. mai 2010 kl 14.00.
Konferansesenteret,
Kongsberg Teknologipark
Kongsberg

Utbytte utbetales 26. mai 2010

Offentliggjøring av kvartalsresultater

Første kvartal: 29. april
Andre kvartal: 19. august
Tredje kvartal: 4. November

Ticker kode: KOG (Oslo Børs)

Adresser

Hovedkontoret er lokalisert på Kongsberg.

Kongsberg Gruppen ASA

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1000
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 82 00
Telefaks: (+47) 32 28 82 01
Internett: www.kongsberg.com
E-post: office@kongsberg.com
Org. nr. 943 753 709

Kongsberg Maritime AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 483
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 50 00
Telefaks: (+47) 32 28 50 10
E-post: km.office@kongsberg.com

Kongsberg Oil & Gas Technologies

Hamangskogen 60
NO-1338 Sandvika
Norway
Phone: (+47) 67 80 48 00
Fax: +(+47) 67 80 48 30
Email: kogt.sales@kongsberg.com

Kongsberg Defence Systems

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1003
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 82 00
Telefaks: (+47) 32 28 86 20
E-post: kda.office@kongsberg.com

Kongsberg Protech Systems

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1003
3601 Kongsberg
Telefon: (+47) 32 28 82 00
Telefaks: (+47) 32 28 86 20
E-post: kps.marketing@kongsberg.com

Tekst
KONGSBERG

Foto
KONGSBERG, Vegard Kemnitz/Kongsberg Satellite Services AS,
Tor Aas-Haug/Mediafoto AS, Bård Gudim, Jørn Grønlund,
Dag Myrestrand/Statoil, Australian Army, Royal Norwegian Navy,
Royal Caribbean Cruise Line.

KLIMAKOMPENSERT
PAPIR

OASIS OF THE SEAS

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 25 lines spaced evenly down the page.

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing or drawing.

Kongsberg Gruppen ASA

Postboks 1000, 3601 Kongsberg, Norway.
Telefon: (+47) 32 28 82 00. Telefaks: (+47) 32 28 82 01
E-post: office@kongsberg.com. www.kongsberg.com

